

KURJER POZNANSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannem i wydaniu wieczornem, — w niedziele i święta tylko wydanie poranne, — natomiast w dni poświęczone tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr Marjan Chelminowski, wiadomości pocztowych Wiktor Uzna, za inne działy odpowiada Antoni Komeczny, za ogłoszenia i reklamy Antoni Leśniewicz, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu, św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 531

Poznań, poniedziałek dnia 17 listopada 1930

Rok XXV

Ziemie zachodnie przykładem dla całego kraju

Co dały „sanacyjne” metody wyborcze

Politycznie uświadomione społeczeństwo ziem zachodnich odparło zwycięsko furdacki atak „sanacji”; obóz narodowy — w porównaniu z wyborami sprzed dwóch lat — podniósł liczbę swoich mandatów w Poznańskim z 7 do 13, czyli prawie ją podwoił, a na Pomorzu z 4 do 6. To jedna strona medalu. Druga, to ta, że im dalej na wschód państwa, tem więcej „sanacja” wzięła mandatów — w znacznej mierze w warunkach „uproszczonych”, bez walki, gdyż listy opozycyjne były tam w całym szeregu okręgów unieważnione, albo wszystkie, albo przynajmniej część z nich; „zwycięstwo” „sanacji” dokonało się tam przeto przedziwnie „gładko”.

Mimo owych licznych unieważnień list opozycyjnych w Królestwie, Małopolsce i na kresach wschodnich i mimo wszystkich oszczerstw i oszustw, przekupstw i gwałtów na terenie całego państwa — Blok Bezpartyjny Współpracy z Rządem nie zdobył zapowiadanych przez siebie 300 mandatów, za pomocą których zamierzał samodzielnie, dwoma trzecimi ogółu mandatów, dokonać zmiany konstytucji. To będzie wykluczone. Głosy posłów narodowców będą decydujące.

Natomiast metody powyższe dały „sanacji” zwykłą większość głosów w Sejmie — zdaje się, że 248 mandatów —, tak, że „sanacja” będzie ponosiła całą odpowiedzialność parlamentarną za panujący system, przede wszystkim za politykę finansową i gospodarczą. Sytuacja będzie przeto zupełnie jasna. Większość tę będzie B. B. posiadało przynajmniej dopóki Sąd Najwyższy na podstawie protestów, nadesłanych z odnośnych okręgów, nie przyjrzy się unieważnieniom list, rozlicznym oszustwom, gwałtom itp.

Obóz narodowy, chociaż miał kilka list unieważnionych, między innymi w tak korzystnym dla siebie okręgu plockim, wychodzi z wyborów z przyrostem przeszło 70 proc. mandatów, będzie miał zamiast 37 mandatów — 65. Klub Narodowy będzie po B. B. najsilniejszym sejmowym klubem poselskim. Powaga jego polityczna dozna wzmocnienia znacznym wzrostem siły liczebnej.

Kłeskę poniósł w wyborach drugoocowy „centrolew”. Pięć stronnictw, wchodzących w jego skład, a mianowicie: P. P. S., „Wyzwolenie”, Stronnictwo Chłopskie, „Piast” i Narodowa Partja Robotnicza będą, razem wzięwszy, dysponowały w Sejmie zaledwie 80 i kilku głosami: na każde z tych ugrupowań przypadnie przeto przeciętnie po kilkanaście mandatów.

Chrześcijańska Demokracja będzie miała 14 mandatów.

Zpośród mniejszości narodowych liczba Niemców — co podkreślamy z ra-

Zwycięstwo list narodowych na ziemiach zachodnich Województwo poznańskie

Okręg nr. 34 — miasto Poznań

Na ogólną liczbę 139 150 uprawnionych głosowało 112 277 z czego unieważniono 427 gł. Ważnych głosów oddano 111 800.

Lista narodowa nr. 4 — 63 775 głosów — 3 mandaty.

Lista B. B. nr. 1 — 36 978 gł. — 1 mandat.

Lista centrolewu nr. 7 — 4 927 gł. — bez mandatu.

Lista komunistyczna nr. 23 — 3 247 gł. — bez mandatu.

Lista niemiecka nr. 12 — 2 930 gł. bez mandatu.

Przy wyborach w r. 1928 lista narodowa uzyskała głosów 37 351, przyrost więc wynosi od tego czasu 26 424 gł.

3 listy „sanacyjne” (nr. 21, 30 i 11) uzyskały w r. 1928 — 33 550 gł.

Stronnictwa obecnego centrolewu miały poprzednio 7 802 gł.

Komuniści mieli 11 946 gł., ponieśli więc obecnie katastrofalną klęskę. Niemcy stracili nieco głosów (miejeli 3 184).

Okręg nr. 32 Bydgoszcz:

Lista nr. 1 — 37 046 głosów i 1 mandat (poprzednio 29 048 głosów, bez mandatu z powodu rozbicia na 2 listy).

Lista nr. 4 — 41 304 głosy i 2 mandaty (poprzednio 27 911 głosów i 1 mandat).

Lista nr. 7 — 43 980 głosów i 2 mandaty (poprzednio 77 081 głosów i 3 mandaty).

Lista nr. 12 (Niemcy) — 25 134 głosy i 1 mandat (poprzednio 35 327 głosów i 2 mandaty).

Lista nr. 19 (Ch. D.) — 13 045 głosów, bez mandatu (poprzednio 15 811 głosów również bez mandatu).

W porównaniu do poprzednich wyborów Stronnictwo Narodowe uzyskało przeszło 50 proc. głosów więcej. Bardzo poważny ubytek wykazuje centrolew. Niemcy stracili 10 tysięcy głosów i jeden z dotychczas posiadanych mandatów.

Okręg 33 Gniezno:

Lista nr. 1 — 34 817 głosów i 1 mandat (poprzednio 27 078 głosów, bez

dość — będzie ograniczona do 4 lub 5; Ukraińców będzie — poza tymi, co zasiadają w B. B. — 21; Żydów — poza Żydami z B. B. — 7; komunistów z różnych list — 5.

Od tego ogólnego tła, jak już powiedzieliśmy, odrzynają się wybory na ziemiach zachodnich, w Poznańskim, na Pomorzu i na Śląsku.

Zwycięstwo obozu narodowego w dwóch pierwszych województwach oznacza nie tylko odparcie niemoralnego, barbarzyńskiego, dzikiego w swych metodach walki ataku „sanacji” na społeczeństwo wielkopolskie i pomorskie, oznacza nie tylko wejście ruchu narodowego szerokim frontem na wieś tulejszą, — lecz oznacza ponadto pozbawienie Niemców mandatu w okręgu gnieźnieńskim i wszystkich mandatów na Pomorzu, co daje dużą satysfakcję moralną społeczeństwu i jest odpowiedzią ludności pomorskiej i wielkopolskiej na zachłanność niemiecką i intrygi na gruncie międzynarodowym.

Tak samo zwycięstwu narodowemu

mandatu z powodu rozbicia na 2 listy).

Lista nr. 4 — 45 409 głosów i 2 mandaty (poprzednio 23 962 głosy i 1 mandat).

Lista nr. 7 — 51 874 gł. i 2 mandaty (poprzednio stronnictwa centrolewu uzyskały z górną 75 000 głosów i 3 mandaty).

Lista nr. 12 (Niemcy) — 18 184 głosy, bez mandatu (poprzednio 18 482 głosy i 1 mandat).

W porównaniu do poprzednich wyborów liczba głosów narodowych wzrosła o blisko 100 proc. Centrolew stracił jedną trzecią część głosów. Niemcy stracili posiadany dotychczas mandat.

Okręg 35 Poznań-wieś:

Lista nr. 1 — 32 088 głosów i 1 mandat (przy poprzednich wyborach listy „sanacyjne” w tym okręgu uzyskały ogółem 40 138 głosów i również 1 mandat).

Lista nr. 4 — 43 715 głosów i 2 mandaty (poprzednio 19 680 głosów i 1 mandat).

Lista nr. 7 — 38 797 głosów i 1 mandat (poprzednio stronnictwa obecnego centrolewu łącznie z listą nr. 25 uzyskały 57 232 głosy i 1 mandat).

Lista nr. 12 (Niemcy) — 13 033 głosy, bez mandatu (poprzednio 13 774 głosy, również bez mandatu).

W porównaniu do poprzednich wyborów ilość głosów narodowych w tym okręgu wzrosła o blisko 125 procent. Stracił natomiast poważnie centrolew. „Sanacja” uzyskała mniej więcej tę samą ilość głosów.

Okręg nr. 36 Szamotuły:

Lista nr. 1 — 33 993 głosy i jeden mandat (poprzednio „sanacja” 48 052 głosy i również 1 mandat).

Lista nr. 4 — 55 809 głosów i 2 mandaty (poprzednio 22 375 głosów i 1 mandat).

Lista nr. 7 — 41 740 głosów i 1 mandat (poprzednio stronnictwa centrolewu 58 409 głosów i 2 mandaty).

Lista nr. 12 (Niemcy) — 30 716 głosów i 1 mandat (poprzednio 33 759 głosów i 1 mandat).

Lista narodowa zdobyła w porównaniu (Ciąg dalszy na stronie 3-ciej).

w mieście Poznaniu towarzyszy sromotna klęska komunizmu. Komuniści stracili trzy czwarte głosów, ratując zaledwie 3250 głosów.

Co powiedzieliśmy o Poznańskim i Pomorzu, należy powtórzyć o Śląsku. Niemcy stracili tam połowę swych mandatów. P. P. S. zatrzymała swój 1 mandat. „Sanacja” spadła z 7 do 6 mandatów, a blok stronnictw opozycyjnych pod wodzą Korfante go podźwignął się z 3 do 7 mandatów, t. zn. odebrał 1 mandat „sanacji” i 3 mandaty Niemcom. Taką dał lud polski na Górnym Śląsku odpowiedź na aresztowanie swego wodza — Korfante go i zarzucanie mu przez „sanację” germanofilstwa.

Ziemie zachodnie złożyły w wyborach chlubny egzamin politycznej dojrzałości, charakteru i energii. Wzywamy społeczeństwo tych ziem, by nie spoczęło na laurach ani doby. Co zdziałaliśmy wczoraj, musimy tembardziej powtórzyć w niedzielę — w wyborach do Senatu. Oczy całej Polski i zagranicy są na nas zwrócone, ex occidente lux!

Od Senatu będzie zależało, czy mo-

żliwe będą harce „sanacyjne”, przede wszystkim finansowe i gospodarcze, w Sejmie i w kraju. Każdy z nas jest w tem nie tylko jako obywatel - narodowiec, ale nawet osobiście finansowo i gospodarczo zainteresowany.

Więc ustawiajmy zaraz nowe szeregi! Do agitacji! Do werbowania liście narodowej zwolenników! A w niedzielę do urny wyborczej!

Posłowie z listy narod. nr. 4 w woj. poznańskim

Okręg nr. 32 Bydgoszcz: Józef Petrycki i Zbigniew Dembiński.

Okręg nr. 33 Gniezno: Antoni B. Lewandowski i J. Przanowski.

Okręg 34 Poznań - miasto: Franciszek Górczak, Helena Grossmanówna i Ryszard Piestrzyński.

Okręg nr. 35 Poznań-wieś: Józef Kawecki i Piotr Lasota.

Okręg nr. 36 Szamotuły: Wojciech Trąpczyński i dr. Tadeusz Wróbel.

Okręg nr. 37 Ostrów: Prof. Bohdan Winiarski i dr. Wincenty Harembki.

Nastroje w dniu wyborów w Poznaniu

Dzień 16 listopada minął w Poznaniu wśród ogromnego ożywienia. Już od samego rana w licznych lokalach wyborczych stanęły długie ogonki wyborców, co zgóry zapowiadało niezwykle silną frekwencję głosujących. Agitacja wyborcza na mieście była b. silna, szczególnie ze strony „czwórki”. Po ulicach miasta krążyły samochody z afiszami listy narodowej i z głośnikami, przez które wznoszono okrzyki na cześć listy nr. 4.

Publiczność żywo solidaryzowała się z temi manifestacjami. „Jedynka” oblepiła znowu swojemi afiszami mury domów, a nawet wejścia do lokali wyborczych, co było jawnym naruszeniem ustawy i wywołało oburzenie.

W południe na placu Wolności zebrały się tłumy, które żywiołowo manifestowały na cześć obozu narodowego. Humor zgromadzonej publiczności był doskonały. Manifestacje te wywarły ogromne wrażenie i świadczyły wymownie o przewadze „czwórki” nad „jedynką”. Również na peryferiach spotykano się z ciągłemi dowodami sympatii dla listy narodowej.

Wieczorem znowu zebrały się tłumy na placu Wolności i na ul. 27 Grudnia, manifestując przeciw „sanacji”, a na rzecz obozu narodowego. Siedziby B. B. przy ul. Gwarnej strzegły liczne oddziały policji w hełmach i z nasadzonemi bagnetami. Mimo to ruch i manifestacje nie ustawały. Doszło wreszcie do krwawych zafisk. Wiele osób zostało pokaleczonych i poturbowanych.

Wieczorem około godz. 10 zgromadziły się przed „Kurjerem Poznańskim” olbrzymie tłumy, które oczekiwały wyników wyborów. Wiadomości o zwycięstwie obozu narodowego w Wielkopolsce przyjmowano entuzjastycznie, wznosząc okrzyki na cześć przywódców ruchu narodowego. Do zebranych przemówił około godziny 3 rano w krótkich słowach dr. Marjan Seyda, który stwierdził, że mandaty swoje zdobyła lista narodowa pracą oraz siłą swojej ideologii i swoich przekonań. Nie uciekała się do gwałtów, ani przekupstw. Słowa te przyjęto burzą oklasków. Wszyscy obecni udali się wówczas przed figurę Matki Boskiej z Lourdes przy kościele św. Marcina, gdzie odśpiewano pieśni narodowe i religijne poczem ludność rozeszła się do domów.

W ten sposób obóz narodowy w Poznaniu zakończył dzień wyborów do Sejmu.

Niebezpieczeństwo gospodarcze

VI. Nasza polityka gospodarcza

Dziwnym zbiegiem okoliczności, a może nietylko zbiegiem okoliczności, najcięższe czasy zaczęły się dla Polski, w szczególności zaś dla jej sił wytwórczych, od chwili, kiedy w polityce naszej zaczęły wielkim głosem przemawiać t. zw. sfery gospodarcze.

Na zachodzie Europy i w północnej Ameryce wpływ tych sfer na politykę państw jest wielki; idzie on często za daleko, decyduje w sprawach wymagających więcej rozumu stanu, niż one go umieją wykażać. Niemniej przeto, w dziedzinie polityki gospodarczej wpływ ten jest niezbędny: wprowadza on do polityki państwa fachową znajomość spraw, które ludzie, nie działający na danym terenie, mogą znać tylko ogólnie. Dobra polityka gospodarcza jest możliwa tylko przy bliskim ich udziale.

U nas, po odbudowaniu państwa te sfery milczały lub ograniczały się do zabiegów zakulisowych. Dopiero od paru lat wystąpiły na widownię publiczną z dużą energią, a raczej hałasem, zapowiadając swój wpływ na politykę kraju. I od tej chwili to, co było złem w naszej polityce gospodarczej, stało się jeszcze gorszym; dobre poczynania, o ile istniały, zamaryły; a czekamy napróżno na nowe poczynania, mające ratować i dźwigać nasze gospodarstwo. Brniemy coraz głębiej w trudności, z których nie widać wyjścia, i nie widać cienia myśli, prowadzącej na drogę naprawy.

Odgrywa tu dużą rolę charakter naszych — że będę się trzymał modnego terminu — sfer gospodarczych. Nasz przemysł i handel nie jest ani przemysłem, ani tem mniej handlem w wielkim stylu. Nie posiada on ludzi poważnie wykształconych, szerzej patrzących, orientujących się głębiej w swoich własnych sprawach, a coż dopiero obejmujących ogólne położenie gospodarce i wypływające z niego zagadnienia.

Nasi wielcy wytwórcy rolni, nasze ziemianstwo w głównej swej masie opiera się rękami i nogami, gdy żądają od niego, żeby myślało o własnym jutrze i coś dla zapewnienia go sobie robiło: myśl o dniu dzisiejszym jest już zbyt ciężką dla niego pracą. Dlatego woli ono, jak stado, pędzić za swoim, w danej chwili uznanym baranem, chociażby ten skakał w ogień. Skutkiem tego ci właśnie wśród niego, którzy najgłębiej myślą i po polsku, i po ziemiańsku, w najważniejszych czasach momentach najmniej miewają posłuchu.

Ten poziom umysłowy naszych sfer gospodarczych wytwarza nader sprzyjające warunki dla polityki, którą, gwoi elegancji można nazwać gospodarczo-osobistą: jednostki sprytniejsze i mniej krepujące się skrupułami tej czy innej natury, załatwiają pomyślnie swe interesy osobiste, a wpływ interesów wytwórczości krajowej na politykę państwa sprawdza się niemal do zera. Gdyby zaś nawet nasze sfery gospodarcze miały na nią wpływ znaczny, wątpić należy, czyby to wiele zaradziło naszemu ciężkiemu położeniu, bo w niem stworzyć dobrej polityki gospodarczej nie mogą żywioty, które nie widzą daleko końca swojego nosa.

Przy takiej roli „sfer gospodarczych” tem większe zadanie i tem większa odpowiedzialność spada na „sfery polityczne”. W polityce gospodarczej, jak we wszelkiej innej, mają one wszędzie ostatnie słowo, ma się rozumieć, gdy posiadają władzę. Tylko do tego, by spełnić to zadanie, muszą one posiadać dwa warunki: muszą umieć i muszą chcieć.

Na to, żeby umieć dać krajowi należytą politykę gospodarczą w dzisiejszej dobie wielkiego przełomu, trzeba ołbrzymiej pracy, dużych studiów nad tem, co się u nas i poza nami dzieje, a przede wszystkim trzeba umieć patrzeć i myśleć. Trzeba wreszcie wielkiej energii w organizacji, w przewidywaniu przeszkód, w przeciwstawianiu się zamachom na dobro kraju, bez względu na to, skąd pochodzą. Żeby zaś chcieć, trzeba wielkiego patriotyzmu, wielkiego poświęcenia narodu, nie szukania przede wszystkim popularności, nie polowania na popleczników, przy pomocy tych czy innych środków, zdobywanych zazwyczaj kosztem kraju.

Tego wszystkiego trudno szukać w okresie, w którym nad naszym życiem panuje przede wszystkim walka o władzę, która, zdaje się, nie dziś i nie jutro wejdzie w ramy, nie dezorganizujące życia i pracy narodu.

„Dlatego, jeżeli to, co robimy dziś, może być nazwane polityką gospodarczą, jest to polityka, na wielu punktach

wydająca walkę logice i zdrowemu rozsądkowi.

Ponieważ kraj nasz jest bardzo ubogi w kapitał, potrzebny do organizacji wytwórczości, więc polityka nasza stara się niszczyć resztki własnego kapitału drogą systemu podatkowego i obciążenia go innymi ciężarami, możliwymi do zniesienia, i to dziś z wielkim trudem, tylko w krajach bardzo bogatych.

Jedyny ratunek widzimy w pożyczkach zagranicznych (i obecne wybory robiono pod wezwaniem nowej pożyczki), otrzymywanych z coraz większym trudem i na coraz gorszych warunkach, pogarszanych stale przez spadek kursu naszych pożyczek. Ponieważ zaś dla otrzymania pożyczki na jako tako znośnych warunkach i utrzymaniu jej kursu potrzebne jest bezpieczeństwo kraju i jego spokój nawewnętrzny, przeto wytwarza się bądź pozory ostrego konfliktu z sąsiadem — szczególnie upodobanie mamy do wschodniego — bądź aranżuje się takie czy inne skandale nawewnętrzne, dające krajowi wygląd pogrążonego w anarchji.

Ponieważ tak potrzebny nam kapitał narodowy może rosnąć tylko przez zdrową, dającą zyski wytwórczości ludzi przedsiębiorczych, przeto ogranicza im się pole przez zakładanie niczem nie umotywowanych a nie dających zysków lub przynoszących straty przedsiębiorstw państwowych i municypalnych. Obok tego topi się dziesiątki milionów w przedsiębiorstwach złe obmyślanych, nie mających warunków życia.

Ponieważ bogate państwa chwieją się gospodarczo między innymi, a przede wszystkim na skutek zbyt wysokiego poziomu potrzeb ich ludności, więc pracuje się nad tem, żeby i u nas wzrosł potrzeb sędzi jak najpośpieszniej. Tylko one, żyjąc dziś nad stan, zaczęły już lub zaczynają zjadać swój kapitał, a my nie mamy kapitału, więc pozostanie nam tylko zjadanie dóbr narodowych i prywatnej własności nieruchomości, wyprzedawanych w obce ręce.

Możnaby długo tak wylizywać „podstawy”, na których się opiera nasza polityka gospodarcza. Czyni się to zresztą w prasie w dość szerokiej mierze, czynią to nieraz ludzie, lepiej ode mnie znający się na wielu sprawach.

To nie ulega wątpliwości, że dzisiejsze ciężkie położenie zawdzięczamy nie tylko przyczynom od nas niezależnym, ale także, i to bodaj przede wszystkim, sobie samym, naszemu brakowi myśli, brakowi poważnego, obywatelskiego stosunku, traktowaniu ich ze stanowiska celów, nie wspólnego z gospodarstwem narodowym nie mających.

Położenie to jest dziś trudniejsze, niż było kiedykolwiek: szybkiego i łatwego z niego wyjścia niema. Im dłużej będzie ono trwało, bez poważnego wysiłku myśli i woli skierowanego ku naprawie, ku stworzeniu należytej polityki gospodarczej, tem naprawa będzie cięższa, tem więcej będzie kosztowała ofiar.

Polska nie zginie; ale bezmyślność i nieuczciwość w dziedzinie gospodarczej może zniszczyć wiele z tych widoków, które przyszłość przed nami otwiera.

Roman Dmowski.

Szczegóły wczorajszych zająć

Podajemy jeszcze następujące szczegóły o wczorajszych zająciach w Poznaniu:

W godzinach południowych na przepełnionym publicznością placu Wolności demonstrowano za „czwórką” zarówno w sposób dowcipny jak i poważny. Niekiedy publiczność bawiła się niefrasobliwie. Jadący tramwaj linii czwartej witano manifestacyjnymi okrzykami „niech żyje czwórka!” — i dawano jej niejako prawo przejazdu. Natomiast gorzej było z przejazdem tramwaju linii 1. Już samo zbliżanie się tramwaju linii 1 na plac Wolności wywołało odruchy protestu. Zdarzyło się na przykład, że jedynkę oblepiono czwórkami a nawet czwórką zalepiono wielki numer na dachu wagonu. Wędrowni po dachach tramwaju jedynki odbywały się z akrobatyczną zwinnością. Doszło do tego, że tramwaje „jedynki” zmieniły kurs, jadąc drogą okrężną. Trzeba przyznać, że publiczność się wcale o to nie gniewała i były momenty, gdy pasażerowie wspólnie z manifestantami wznosili okrzyki na cześć „czwórkę” i jej czołowych kandydatów.

Mniej więcej po godz. 14 policja puściła szarżę na tłum. Manifestanci zostali zepchnięci na ul. 27 Grudnia i Gwarską. Demonstracje te trwały do wieczora. Podczas zająć poturbowano i pokaleczono szereg osób. Rozbito

szybę wystawową w firmie Zieliński przy ul. Kantaka 1. Ofiarą zająć padła też witryna drogerji Cegielskiego przy ul. 27 Grudnia. Rozbito również godło przy sekretarjacie B. B. na ulicy Gwarnej 19. Kilkanastu osób opatrzyło pogotowie. Wleczorem na ul. 27 Grudnia przywołano Pogotowie Lekarskie (tel. 55-55) do leżącego tam bez przytomności w pobliżu firmy Kużaj 20-letniego Edmunda Kościelskiego (ul. Strusia 11) z zawodu fryzjera. Kościelski otrzymał uderzenie kolbą tak silnie, że przytomność odzyskał dopiero na stacji pogotowia po zabiegach lekarskich. Redaktor poznańskiego oddziału „Polonii” katowickiej Jan Walter został poturbowany do krwi i aresztowany. Posterunkowy VII komisariatu Andrzej Cegiłowski został opatrzonej w szpitalu miejskim, gdyż miał przebić na wylot dłoń. W ogólności pokaleczono 6 policjantów. Do zająć doszło też na ul. 3 Maja, wskutek szarży policji.

Ogółem aresztowano 31 osób, pomiędzy niemi nawet 15-letnich chłopców, 13 zwolniono w dniu dzisiejszym z aresztu policyjnego, a 18 odstawiono do więzienia sądowego. W innych okolicach miasta podczas wyborów panował spokój i nie doszło do zająć, które na ulicy 27 Grudnia i Gwarnej zastrzyły się z chwilą pojawienia się oddziałów policji.

Niepokój w Niemczech

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego”)

Berlin, 17. listopada.

Rząd Brüninga zaangażował się w kampanję o rewizji planu Younga i traktatu z wielkim hałasem. Pierwsze kroki zdawały się wskazywać, iż powodzenie zostanie osiągnięte. We Francji opinję maćła kampanja rewizjonistyczna, Mussolini wręcz groził obecnym traktatem, Henderson, mimo kłopotów własnego rządu, nie wahał się angażować autorvitetu Anglii po stronie Niemiec i Włoch w sprawie rozbrojenia. Kemal Pasza przyjmował w Angorze hr. Bethlena i Venizelos, a w Polsce wrzała walka wewnętrzna.

Najpierw zawiodła Ameryka. Wprawdzie dr. Schacht działał zrezygnie i przypominał opinję amerykańskiej sprawie długów wojennych. Niemcy tam teraz są na porządku dziennym rozmów sportowych wskutek zwycięstw w bostońskich i nowojorskich zawodach konnych, co z punktu widzenia psychologii amerykańskiej ma doniosłe znaczenie propagandowe, przez nas jednak niedoceniane, gdyż świeciliśmy tym razem nieobecnością. Mimo jednak faktu, iż ambasador Filipowicz udał się na dłuższy pobyt do Meksyku, właśnie w

chwili gdy panowała w Ameryce antypolska propaganda, byliśmy na ustach wszystkich, a to dzięki Paderewskiemu, któremu publiczność zgłaszała niezwykle gorące przyjęcie nie tylko (jak twierdziła PAT) jako artystę i człowieka, ale przede wszystkim jako przedstawicielowi tej Polski, jaką Amerykanie nauczyli się podczas wojny kochać i szanować.

Odpadła również Anglia. Misja ambasadora amerykańskiego Gibsona w Paryżu i Rzymie w celu pojednania obu tych państw uplanowana była w porozumieniu z rządem angielskim. Na skutek tego lord Cecil, którego głównym zadaniem było doprowadzić do modus vivendi francusko-włoskiego, nie opowiedział się w Genewie za tezą niemiecką, mimo wielkich nadziei, jakie w nim pokładano w związku z zasadami, jakie wygłaszał w odniesieniu do rozbrojenia, jako człowiek prywatny. Przedwstępna konferencja rozbrojeniowa w Genewie jest wogóle jednym wielkim rozczarowaniem dla Niemiec.

Stahlhelmowcy cieszą się ze sukcesu delegacji, jaką wysłali manifestacyjnie do Rzymu. Prasie prorożkowej niemieckiej sprawa jednak Mus-

solini dużo kłopotu. Przeważnie uważają jego postępowanie, jako mało taktowne w stosunku do stronnictw umiarkowanych, będących obecnie w Niemczech przy władzy. Ten sam Teodor Wolff, który nie tak dawno zamieścił o Mussolinim pochlebny wywiad, trzyma teraz prym w inwektywach na faszyzm. Niemniej pronieemiecki kurs polityki włoskiej trwa dalej, mimo opinii pewnych polskich dyplomatów, iż stosunki niemiecko-włoskie są obecnie chłodniejsze niż dawniej. Do tego zagadnienia powrócimy innym razem.

Pozostaje premier węgierski hr. Bethlen. Przybywa on za tydzień do Berlina. Curtius będzie się starał wyzycie tej nadać tajemnicze znaczenie polityczne, aby choć węgierskim sukcesem pochwalić się przed Reichstagem.

Nie należy zapominać o Rosji. Współpraca z nią Niemiec nie od dzisiaj datuje. Ostatnia bytność w Berlinie Litwinowa, który odwiedził Curtiusa w drodze do Genewy, nie była pozbawiona politycznego znaczenia. Sielanka niemiecko-sowiecka ma swoje trudności. Dumpingowa polityka Sowietów jest dla Niemiec wysoce szkodliwa. Znajdują się one ekonomicznie izolowane, nie chcą przystąpić do bloku państw kontynentalnych, w którym Polska i Francja ważną odgrywają rolę.

Od otwarcia sesji Reichstagu dzieł nas jeszcze dość długi okres czasu, aby wymyślić taki temat dyskusji, któryby odwrócił uwagę od niepowodzenia kampanji rewizjonistycznej we Francji. Mowa Tardieu’go w parlamencie francuskim podzielała zbawienne na niemieckie umysły. Niestety ustęp mowy Brianda odnośnie do art. 19 paktu Ligi daje możność dyskutowania kawiarnianym politykom.

Gwiazdka Reichstagu przedstawia się zatem niezwykle skąpo. Wprawdzie rząd obniżył ceny niektórych produktów pierwszej potrzeby. Nie odczuwa tego jednak dotychczas „człowiek ulicy”. Organizacje nacjonalistyczne i związki młodzieży niecierpliwiają się z powodu skierowania działalności rządu Brüninga na tory ekonomiczne i brakiem jego sukcesów w dziedzinie polityki zagranicznej. Panuje ogólny niepokój. Te same czynniki, które patrzyły przez palce na agitowanie wśród palnych elementów, będą musiały przed 3-cim grudnia postarać się, aby nadmiar nagromadzonej energii nie doprowadził do wypadków szkodliwych przede wszystkim dla samych Niemiec. M. N.

Próby rozbijania Stow. Młodz. Polskiej na Pomorzu

Katolicka Agencja Prasowa donosi, co następuje:

W ostatnich czasach daje się na Pomorzu zauważyć zupełnie wyraźną akcję, mającą na celu zwalczanie i rozbijanie istniejących i doskonale się rozwijających Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej. Do akcji tej, co należy stwierdzić z ubolewaniem, używa się niejednokrotnie instruktorów przysposobienia wojskowego, którzy odwiedzają stowarzyszenia w celach przysposobienia wojsk., zakładają „plutony p. w.” odrębne i wciągają do nich młodzież ze S. M. P. różnemi sposobami, m. in. obietnicą bezpłatnego umundurowania i uzbrojenia, zapewniając, że w nowym „stowarzysztwie” nie potrzebują płacić składek itp. Są to metody demagogiczne, demoralizujące młodzież i temsamem szkodzące już nietylko S. M. P., ale także akcji w. f. i p. w.

Akcja ta wobec wysokiego przywiązania młodzieży do S. M. P. nie może liczyć na poważniejsze sukcesy, nie mniej należy położyć jej koniec jako szkodliwej dla ideowej pracy, prowadzonej w S. M. P., jak również dla całokształtu idei przysposobienia wojskowego. Głos mają tu: okręgowy urząd i państwowy urząd w. f. i p. w.

Najlepszy lekarz na nieczystą cerę

Krem
Puder
Mydło
Miallor

Oryginalne tylko z firmą

HENRYK ŻAK-POZNAŃ

Pw 6215/16-2 10027

Zwycięstwo list narodowych na ziemiach zachodnich

(Ciąg dalszy ze strony 1-szej).

nanu do wyborów poprzednich o 152 proc. głosów więcej. „Sanacja” straciła blisko jedną trzecią część posiadanych dotychczas głosów. Ubytek poważny wykazuje również centrolew.

Okręg nr. 37 Ostrów:

Lista nr. 1 — 37 000 głosów i 1 mandat (poprzednio „sanacja” 28 568 głosów, bez mandatu z powodu rozbięcia na dwie listy).

Lista nr. 4 — 43 961 głosów i 2 mandaty (poprzednio 20 139 głosów i 1 mandat).

Lista nr. 7 — 85 779 głosów i 3 mandaty (poprzednio stronnictwa centrolewu 116 742 głosy i 5 mandatów).

Lista nr. 12 (Niemcy) — 15 216 głosów bez mandatu (poprzednio 17 316 głosów również bez mandatu).

Liczba głosów Stronnictwa Narodowego w tym okręgu w porównaniu do poprzednich wyborów wzrosła o blisko 120 procent. Centrolew stracił „sanacja” uzyskała mniej więcej tyle, co poprzednio.

Cale województwo poznańskie:

W całym województwie poznańskim na ogólną liczbę 30 mandatów lista narodowa nr. 4 zdobyła 13 (dotychczas 7), centrolew 9 (poprzednio 15), „sanacja” 6 (poprzednio 4), Niemcy 2 (poprzednio 4).

Stronnictwo Narodowe uzyskało więc 6 nowych mandatów. Liczba głosów narodowych w całym województwie wzrosła z 131 279 na 293 973. Przyrost głosów wynosi więc blisko 125 procent.

Województwo pomorskie

Okręg nr. 29 Tczew:

Lista nr. 1 — 31 150 głosów i 1 mandat.

Lista nr. 4 — 68 079 głosów i 3 mandaty (poprzednio 39 810 głosów i 2 mandaty).

Lista nr. 7 — 42 935 głosów i 1 mandat.

Lista nr. 12 (Niemcy) — 15 939 głosów bez mandatu (poprzednio 17 661 głosów i 1 mandat).

Stronnictwo Narodowe uzyskało tym razem o 75 proc. głosów więcej niż przy wyborach poprzednich. Centrolew bardzo poważnie stracił. Niemcy stracili posiadany dotychczas z Kaszub mandat, co należy uznać z punktu widzenia narodowego za objaw niezwykle pomyślny.

Okręg nr. 30 Grudziądz:

Lista nr. 1 — 29 965 głosów i 1 mandat.

Lista nr. 4 — 41 807 głosów i 1 mandat (poprzednio 24 995 głosów i 1 mandat).

Lista nr. 7 — 49 505 głosów i 2 mandaty.

Lista niemiecka w tym okręgu była unieważniona.

Przyrost głosów obozu narodowego wynosi 62 proc. Centrolew wyka-

zuje bardzo poważny ubytek głosów.

Okręg nr. 31 Toruń:

Lista nr. 1 — 31 313 głosów i 1 mandat.

Lista nr. 4 — 55 828 głosów i 2 mandaty.

Lista nr. 7 — 50 590 głosów i 2 mandaty.

Niemcy, którzy w okręgu tym mieli poprzednio 1 mandat, obecnie go utracili.

Lista narodowa zdobyła w okręgu toruńskim o 20 tysięcy głosów więcej niż poprzednio, tym samym więc przyrost głosów narodowych wynosi 61 procent.

Cale województwo pomorskie

W całym województwie pomorskim na ogólną liczbę 14 mandatów lista narodowa uzyskała 6 (poprzednio 4), centrolew 5, „sanacja” 3.

Przy wyborach w r. 1928 Stronnictwo Narodowe w województwie pomorskim 101 039 a obecnie 165 714 głosów. Oznacza to przyrost o blisko 65 proc. Zysk w mandatach wynosi 2 mandaty.

Niemcy, którzy posiadali na Pomorzu 3 mandaty, nie zdobyli obecnie ani jednego.

Województwo śląskie

Okręg nr. 39 (Katowice)

Ogólna liczba mandatów 5 z tego lista nr. 19 (Korfanty) — 2 mand., nr. 1 — 2 mand., nr. 12 (Niemcy) — 1 mand. Niemcy stracili 1 mandat, Korfanty zdobył 1 nowy mandat.

Okręg nr. 40 (Gieszyn)

Ogólna liczba mandatów 7. Lista nr. 19 (Korfanty) — 3 mand., nr. 1 — 2 mand., nr. 12 — 1 mand., P. P. S. — 1 mand. „Sanacja” i Niemcy stracili po 1 mandacie, Korfanty zyskał 2 mandaty.

Okręg nr. 38 (Król. Huta)

Ogólna liczba mandatów 5. Lista nr. 19 (Korfanty) — 2 mand., nr. 1 — 2 mand., Niemcy 1 mand. Niemcy tu stracili 1 mandat, Korfanty zyskał 1.

Cale województwo śląskie

Na 17 mandatów Korfanty zdobył 7 (poprzednio 3), „sanacja” 6 (poprzednio 7), Niemcy 3 (poprzednio 6), P. P. S. 1 (poprzednio też 1).

Wynik wyborów oznacza wielkie zwycięstwo bloku Korfantego i klęskę Niemców.

Wyniki wyborów w innych okręgach

Okręg nr. 1 (m. Warszawa):

Ogólna liczba mandatów 14. Prowizoryczny rezultat głosowania: Uprawnionych do głosowania 709 749, głosów złożono 465 713, z tego ważnych 464 241.

Lista nr. 1 — 184 165, nr. 2 — 17 320, nr. 4 — 80 240, nr. 5 — 13 033, nr. 6 — 1174, nr. 7 — 32 737, nr. 17 — 39 659, nr. 18 — 32 189, nr. 19 — 14 161, nr. 21 — 355, nr. 22 — 40 126. Wobec tego uzyskały mandatów: lista nr. 1 — 7 mandat., nr. 4 — 3 mand., nr. 7 — 1 mand., nr. 17 (żydowska) — 1 mand., nr. 22 (komunisty) 1 mand.

Okręg nr. 2 (Warszawa - powiat)

Ogólna liczba mandatów 5. Lista nr. 4 — 27 132 (poprzednio — 24 158) i 1 mandat, nr. 1 — 69 071 gl. i 3 mand., nr. 2 — 6 525 gl. bez mandatu, nr. 7 — 35 816 gl. i 1 mandat.

Okręg nr. 3 (Siedlce)

Ogólna liczba mandatów 4. Lista nr. 4 — 41 145 gl. (poprzednio 28 527) i 2 mandaty, nr. 1 46 662 gl. i 2 mand., nr. 6 — 2 622, nr. 17 — 2 107 gl.

Okręg nr. 4 (Ostrów Mazowiecki)

Ogólna liczba mandatów 4. Lista nr. 4 — 2 mandaty (dotychczas 1), nr. 1 — 1, nr. 7 — 1.

Okręg nr. Łomża.

Ogólna liczba mandatów 4. Lista nr. 4 — 3 mandaty, (dotychczas 1), nr. 1 — 1 mandat.

W okręgu tym obóz narodowy odniósł wspaniałe zwycięstwo.

Okręg nr. 9 Płock.

Ogólna liczba mandatów 5. Lista nr. 1 — 2 mand., nr. 7 — 3 mand. W okręgu tym lista nr. 4 była unieważniona. Prawdopodobnie uzyskałaby 2 mandaty.

Okręg nr. 16 (Kalisz)

Ogólna liczba mandatów 7. Lista nr. 4 — 4 mandaty (poprzednio ani jednego), nr. 1 — 3 mand.

Obóz narodowy odniósł w tym okręgu wprost imponujące zwycięstwo.

Okręg nr. 18 (Piotrków)

Ogólna liczba mandatów 5. Lista nr. 4 — 28 541 gl. i 1 mandat (poprzednio 16 107 gl. bez mandatu), nr. 1 — 48 886 i 2 mandaty, nr. 7 — 39 965 i 2 mandaty, nr. 2 — 3 788 bez mandatu, nr. 17 — 12 559, bez mandatu.

Okręg nr. 20 Kielce

Ogólna liczba mandatów 5. Lista nr. 4 — 28 301 (poprzednio 21 764) i 1 mandat, nr. 1 — 54 061 i 2 mand., nr. 7 —

Wyjaśnienie!

Otrzymujemy często od naszych Konsumentów zapytania, dlaczego odsprzedaż naszych wyrobów nie udzielamy na nie kredytu. wobec czego wyjaśniamy, że oddajemy odsprzedażcom oraz hurtownikom wyroby nasze, znane ogólnie pod nazwą

CENTRA

tylko za gotówkę, dając zawsze za ich świeżość i pierwszorzędną jakość

zupełną gwarancję.

Upraszamy Szanownych naszych Konsumentów żądać zawsze stanowczo tylko naszych wyrobów, które są stale do nabycia u naszych odsprzedażców w całym kraju, a nie nabywać w miejsce cenionych dla swej jakości baterij anodowych i kieszonkowych

CENTRA

wyrobów innych, chociażby sprzedawanych na kredyt.

FABRYKA ELEMENTÓW I BATERIJ
W. TOMASZEWSKI & S-ka

62 598 i 2 mand., nr. 17 żydowska) — 3 350, bez mandatu.

Okręg nr. 25 (Biała Podlaska)

Ogólna liczba mandatów 4. Lista nr. 4 — 41 076 gl. (poprzednio 26 575) i 2 mandaty, nr. 1 — 34 602 i 1 mandat, nr. 7 — 28 936 i 1 mandat.

Okręg nr. 28 (Krasnystaw)

Ogólna liczba mandatów 5. Lista nr. 1 — 56 760 gl. i 2 mand., nr. 17 — 1 264 gl. bez mandatu, nr. 22 (centrolew) — 66 129 gl. 3 mandaty. Lista narodowa nr. 4 była w tym okręgu unieważniona.

Okręg nr. 26 (Lublin)

Ogólna liczba mandatów 6. Lista nr. 4 — 31 311 gl. (poprzednio 16 322 gl.) i 1 mandat, nr. 1 — 79 444 i 5 mandatów. Przyrost głosów obozu narodowego wynosi tu 100 procent.

Okręg nr. 41 miasto Kraków.

Z ogólnej liczby mandatów 4. Lista nr. 1 — 2 mand., nr. 7 (centrolew) — 1 mand., nr. 14 (żydzi) — 1 mandat.

Okręg nr. 47 Rzeszów.

Ogólna liczba mandatów 7. Lista nr. 4 — 2 mandaty (dotychczas 0), nr. 1 — 5 mandatów.

Okręg nr. 50 miasto Lwów

Ogólna liczba mandatów 4. Lista nr. 1 — 46 549 gl. i 3 mandaty, lista nr. 4 — 12 932 gl., bez mandatu, nr. 7 — 13 553 gl., bez mandatu, nr. 19 (Żydzi) — 30 918 gl. i 1 mandat.

Okręg nr. 56 Kowel

Ogólna liczba mandatów 5. Lista nr. 1 — 113 714 — 5 mand., nr. 5 — 320 gl., nr. 7 — 7 199, nr. 11 — 6 780. Lista nr. 1 otrzymała wszystkie 5 mandatów.

Okręg nr. 59 (Bresz nad Bugiem)

Ogólna liczba mandatów 5. Wyniki wyborów z 210 obwodów (na 218): uprawnionych 308 440, oddano głosów 207 604, z czego unieważniono 8 434. Na listę nr. 1 padło 189 176, na nr. 5 — gl. 1 513, na nr. 6 — gl. 655, nr. 17 — 4 278, na nr. 18 — 2 858. Przypuszczal-

nie wszystkie 5. mand. otrzyma lista nr. 1. Listy narodowej w tym okręgu nie było.

Okręg nr. 60 Pińsk

Ogólna liczba mandatów 5. Wyniki z 179 obwodów: uprawnionych 249 809, oddano głosów 170 516, z czego unieważniono 5 126. Listę nr. 1 — 152 577, nr. 5 — 1 451, nr. 7 — 3 506, nr. 17 (Żydzi) — 6 017. Reszta rozstrzelona na pozostałe listy. Wobec tego przypuszczalnie wszystkie 5 mand. otrzyma lista nr. 1. Listy narodowej nie było.

Okręg nr. 63 (Wilno)

Ogólna liczba mandatów 5. Lista nr. 4 — 20 831 gl. i 1 mandat, nr. 1 — 77 445 i 4 mandaty, nr. 7 — 18 509, nr. 17 — 15 494. Inne listy otrzymały mniejsze ilości głosów.

Ważne dla matek!

Następujące apteki wzgl. drogerie rozdzielają bezpłatnie, jak długo zapas starczy, poczynając broszurkę Dr. med. Vidala p. t. „Rady Lekarza dla młodych matek” o wychowaniu oraz odżywianiu dziecka.

CZERWONA APTEKA, Stary Rynek 37,
Apteka FORTUNA, Górna Wilda 96,
Apteka MICKIEWICZA, Mickiewicza 22,
Apteka SAPIEŻYŃSKA, plac Sapieżyński 1,
Apteka ŚW. PIOTRA, Półwiejska 1,
Apteka POD ESKULAPEM, pL Wolności 13,
Apteka POD KORONĄ, Górna Wilda 61,
Apteka POD ŻŁOTYM LWEM, Stary Rynek 75,
CENTRALNA DROGERJA, Stary Rynek 8.

Określenie nr. 64 (Świętiany)

Ogólna liczba mandatów 6. Lista nr. 1 — 94 744, nr. 4 — 8 642, nr. 11 —

5 246, nr. 17 — 3 783, nr. 22 — 5 207, nr. 23 — 6 865. Wszystkie 6 mandatów otrzymała lista nr. 1.

Prowizoryczne wyniki ogólne

Warszawa, 17. 11. (Tel. wł.) — Ogólne prowizoryczne zestawienie wyborów wczorajszych przedstawia się jak następuje:

Lista nr. 1 — 203 mandatów z okręgów i 43 z listy państwowej, razem 246.

Lista nr. 4 — 54 mandatów z okręgów i 11 z listy państwowej, razem 65.

Lista nr. 7 — 64 mandatów z okręgów i 13 z listy państwowej oraz 4 mandaty z list samodzielnich, razem 81.

Lista nr. 11 Ukraińcy — 18 z okręgów i 3 z listy państwowej, razem 21.

Lista nr. 12 Niemcy — 4 mandaty.

Lista nr. 14 Żydzi małopolscy — 4 mandaty.

Lista nr. 17 (grupa Grünbauma) — 2 mandaty.

Lista nr. 18 (Żydzi ortodoksi) — 1 mandat.

Lista nr. 19 (Ch. D.) — 12 z okręgów i 2 z listy państwowej — razem 14.

Komuniści z różnych list — 5.

Według przybliżonych obliczeń na centrolew będą się składały następujące grupy: P. P. S. 21, Wyzwolenie 19, Stronnictwo Chłopskie 17, „Piast” 15 i N. P. R. 10.

W kilku okręgach zwolennicy centrolewu głosowali na listy unieważnione. W okręgu Garwolin było takich głosów 68 000, w okręgu Lublin 40 000, w okręgu Kalisz 30 000, w okręgu Kraków-powiat 27 000, w okręgu Rzeszów 9 000. (w.)

Jak głosowały miasta?

Określenie nr. 35 Poznań wieś

M. Rawicz: nr. 1 — 1 637, nr. 4 — 1 802 (znaczny przyrost głosów), nr. 7 — 326, nr. 12 — 671.

M. Kościan: nr. 1 — 1 874, nr. 4 — 2 695, nr. 7 — 64, nr. 12 — 70.

M. Krzywiń: nr. 1 — 167, nr. 4 — 595, nr. 7 — 127, nr. 12 — 11.

M. Czempiń: nr. 1 — 407, nr. 4 — 577, nr. 7 — 26, nr. 12 — 60.

Określenie nr. 36 Szamotuły

M. Szamotuły: nr. 1 — 679, nr. 4 — 1 827, nr. 7 — 1 428, nr. 12 (Niemcy) — 135 gł. Jest to wynik dla listy narodowej wprost wspaniały, gdyż Szamotuły były dotychczas domeną lewicy i „sanacji”, w szczególności Ciszaka.

M. Obrzycko: nr. 1 — 162, nr. 4 — 421, nr. 7 — 117, nr. 12 — 107.

M. Wronki: nr. 1 — 796, nr. 4 — 1 346, nr. 7 — 29, nr. 12 — 34.

Ostroróg: nr. 1 — 115, nr. 4 — 316, nr. 7 — 139.

Określenie nr. 37 Ostrów

M. Gostyń: nr. 1 — 896, nr. 4 — 1 815, nr. 7 — 549, nr. 12 — 85.

M. Piaski: nr. 1 — 345, nr. 4 — 307, nr. 7 — 173, nr. 12 (Niemcy) 22.

M. Pleszew: nr. 1 — 1 058, nr. 4 — 2 462, nr. 7 — 322, nr. 12 — 165.

Określenie nr. 31 Toruń

M. Toruń: nr. 1 — 6 319, nr. 4 — 11 345, (poprzednio 8 113), nr. 7 — 4 996, Niemcy — 2 257 gł.

M. Wąbrzeźno: nr. 1 — 517, nr. 4 — 1 736, nr. 7 — 1 064, Niemcy 318 gł.

Określenie nr. 30 Grudziądz

M. Grudziądz: nr. 1 — 7 000, nr. 4 — 4 800 (poprzednio 3 102), nr. 7 — 6 900.

M. Świecie: nr. 1 — 532, nr. 4 — 1 629 (o 600 gł. więcej niż poprzednio), nr. 7 — 1 089.

Sanacja wyborów

Czytamy w nr. 1047 „Myśli Niepodległej”:

„Po zamachu stanu Ludwika Napoleona (1851) została dokonana tak daleko idąca sanacja parlamentu francuskiego, że pierwsze wybory dały opozycji zaledwie pięć mandatów. Liczba ta jednak przy głosowaniach następnych stale wzrastała, pomimo szalonych wysiłków partii rządzącej, korupcji, fałszerstw, oraz presji, wywieranej na wyborców przez urzędy. Po Sedanie Napoleon III upadł w ciągu kilku godzin. A w zgromadzeniu narodowym w Bordeaux opowiedziało się przeciwko jego detronizacji już tylko sześciu posłów...”

„O hasłach, pod jakimi odbywały się te systematyczne zniekształcenia woli Francji przez narzuconych jej gubernatorów, świadczy dokument, zacytowany w książce Juliusza Ferry p. t. „La hutte électorale en 1863” (Walka wyborcza w r. 1863). Ferry był jednym z najbardziej zwalczanych przez sanację francuską posłów opozycyjnych, ale ją przeżył i po śmierci wdzięczna potomność wystawiła mu pomnik. Dokument, który cytuję, jest odezwą prefekta departamentu Loary górnej do obywateli. Dygnitarz, odpowiadający w hierarchii urzędniczej naszemu wojewodzie, temi słowami tłumaczył wyższość reprezentowanego przezeń systemu:

„Za poprzednich rządów wyborcy dla zaradzenia brakowi kierownictwa wymyślili zgromadzenia przedwyborcze, na które kandydaci przychodzili, aby przedstawić swoje zasady. Ale te zebrań były często burzliwe i przeważnie bezskuteczne. Dziś administracja pełni, że się tak wyrażę, czynności zebrań przedwyborczych. My, urzędnicy, którzy jesteśmy bezinteresowni w tej sprawie i którzy ostatecznie reprezentujemy tylko zbiorowość waszych interesów, badamy, oceniamy, osądzamy wystawione kandydatury i po dokładnym zbadaniu, za zgodą rządu, przedstawiamy wam tę, która wydaje nam się najlepszą i która ma najwięcej sympatii nie jako rezultat naszej woli, a tem mniej kaprysu, ale jako wyrażenie waszego własnego wyboru i rezultatu waszych sympatyj.”

„Tak przemawiał w r. 1863 wielokrotny zarządca cesarza, a zarazem w jednej osobie cenzor i... wyraził suwerenności ludu.”

„Bonaparte, zwany przez Wiktora Hugo Napoleonem Małym, wierzył więc, że uzdrawia Francję, gdy w rze-

czywistości ją gubił; że ją wzbogaca, gdy naprawdę zaprzedał ją bankierom i rentjerom; że wreszcie czyni z niej potężne mocarstwo, gdy w istocie wydał ją na łup znacznie od siebie mądrzejszego i lepiej przewidującego Bismarcka. Jego stosunek do parlamentu wynikał z tej samej kurzej ślepoty satrapy - megalomana. Parlament był mu potrzebny, jako wyręka przy obciążaniu kraju ciężarami, by siebie przedstawić tylko za rozdawcę łask, oraz niezbędny, aby mieć na kogo spytać własne błędy i w ten sposób kultywować legendę o nieomyślności władzy cesarskiej. Więc go nie skasował. Ale jednocześnie chciał z przedstawicielstwa narodowego zrobić jedynie emanację własnego: ja, coś w rodzaju niewolniczego zwierciadła, które odbija każde przytaknięcie, każdą negację osoby, która się w nim przegląda. Więc, zamiast wyborów, urządził pobór, zamiast ideowców wyłuskał lokajów z zachowaniem wszystkich zewnętrznych akcesoriów obrządku demokracji, a naród traktował jak niemowlę, które można oczarować ładą błyskotką.

„Lecz w gruncie rzeczy tej błyskotce pozwolił się uwieść jedynie on sam, tudzież falanga jego slug. Zniweczywszy wszelką wymianę idei państwowotwórczych, ubezwładniwszy wszelką kontrolę, stworzywszy dokoła siebie sztuczną atmosferę uległości, graniczącej z bezmyślnością, sanacja francuska zapadła w letarg samozachwyty, z którego zbudziła ją dopiero katastrofa. Dopiero najazd wroga ujawnił z przerażającą wyrazistością, że, podczas gdy Napoleon Mały... wychowywał naród, jego sztab opowiadał ignorancji, intendenturę złodziejce, a inne urzędy karjerowiczom, s-niekurzyści, niedołędy.”

„Nie zawiódł tylko naród. Ten naród lekceważony, nie umiejący rzekomo postawić kroku bez bakalarza, zesłanego przez opatrność. On to wyratował Francję z przepaści, do której przywiódł ją cesarstwo. odbudował wojenne zgłiszcz, stworzył republikę i przywrócił trójbarwnym sztandarom dawny blask. On nie ugiął się wobec nieszczęść i nie dostał zawrotu głowy wobec triumfów. On i tylko on stał się synonimem geniuszu francuskiego. Gdy cesarystyczna sanacja budowała swą urojoną wielkość na fałszu i obłudzie, lud francuski zachował pod narzuconą mu maską tę cnotę, którym zawdzięcza nieśmiertelność.”

Bolesne fakty

Codziennie redakcja nasza otrzymuje szereg listów, dotyczących obecnych stosunków, a wywierających wprost wstrząsające wrażenie wymową podanych w nich faktów. Nie wszystkie z tych listów możemy z powodu braku miejsca, bądź też z innych łatwo zrozumiałych względów drukować. Wypadki, podane w liście, podanym przez nas poniżej, są tylko drobnym przyczynkiem do panujących obecnie stosunków.

Oto co pisze z Międzychodu jeden z naszych prenumeratów:

„Takiego okresu wyborczego, jak dziś, jeszcze nie przeżywałem. Mam własny dom przy ul. 17 Stycznia 69. Bramę tego domu dałem tego roku pomalować. Kilka dni temu zanieczyszczono mi ją w obrzydliwy sposób odezwą wyborczą B. B. Odezwę tę usunęłem, gdyż trudno abym tolerował zanieczyszczenie mej prywatnej własności.

„Wkrótce potem przyszedł policjant Kaczmarek i zaaresztował mnie za usunięcie plakatu z bramy własnego domu. Kiedy mój syn przyszedł prosić na policję, by mnie wypuszczono, oświadczone mu, że jeśli nie będzie cicho, to i jego zaaresztują.

„Syn udał się wówczas do lekarza, ponieważ jestem chory i mam lat 70, tak że pobyt w więzieniu jest dla mnie prosto zabójczy. Dopiero wtedy wypuszczono mnie z aresztu.

„Za czasów rządów niemieckich pracowałem jako polski działacz narodowy w Międzychodzie i przed 25 laty byłem oskarżony o polskość i stawałem przed sądem pruskim.

„(—) Stanisław Bzdził”.

Znów galwanizacja operetki. Z Warszawy donoszą nam: Tylekrotnie bankructwa przedsiębiorstw operetkowych w ostatnich latach (z tych jedno całkiem świeże) nie odstraszyły p. Stanisława Śliwińskiego od jeszcze jednej próby. Zaangażował on na tenora znanego śpiewaka operowego M. Sowińskiego, dalej p. Wawrzynkowską, p. Rewiczównę, Polę Śliwińską i puścił na początek „Ptasznika z Tyrolu”. Niezłe to się nawet udało, ale czy sędziwa nieboszczka wskrześnie naprawdę? (w. m.)

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8,9375 zł; w Gdańsku na Warszawę 8,924 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu, płacił dziś za 100 mkn. w dewizach 212.15 do 212.45 zł, gotówką 211.75 zł; za 100 guld. gd. w dewizach 172.88 do 173.14 zł, gotówką 172.54 zł.

Urządowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, 17. 11. 1930 r.

Warunki: Handel hurtowy, parytet Poznań, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg.

Standardy: a) żyta 694.5 gr. (118.2 f. w. h.); b) pszenicy 744 gr. (126.4 f. w. h.); c) jęczmienia przemiałowego 687 gr. (113.1 f. w. h.); d) owsa 568.5 gr. (78.1 f. w. h.).

„Ceny orientacyjne” parytet Poznań

Zyto	17.75—18.25
Uspokojenie spokojne.	
Pszenica	24.50—26.00
Uspokojenie słabsze.	
Jęczmień przemiałowy	19.00—21.50
Uspokojenie spokojne.	
Jęczmień browarowy	25.00—27.00
Uspokojenie spokojne.	
Owies	18.00—19.25
Uspokojenie spokojne.	
Maka żytnia wł. work. 65%	29.00
Uspokojenie spokojne.	
Maka pszenna 65% wł. work.	43.00—46.00
Uspokojenie spokojne.	
Otręby żytnie	10.50—11.50
Otręby pszenne	12.00—13.00
Otręby pszenne (grube)	14.00—15.00
Rzepak	42.00—44.00
Groch Victoria	27.00—32.00
Ziemniaki jadalne	2.00—2.30

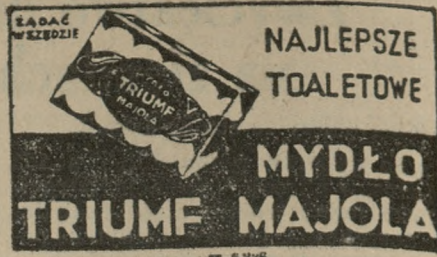
Ogólne uspokojenie spokojne. Ziemniaki fabryczne bez obrotów. Tendencja na rynku zbożowym naogół bez zmiany.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 17. 11. 1930 r.

Dzisiejsze zebranie giełdowe wykazało tendencję również utrzymaną i zauważono większą chęć do zawierania transakcyj. Z pap. państw. ppszukiwano 5 proc. pożyczki konwersyjnej po 48 proc. i premij. dolarowe po 54.— (za sztukę 5-dol.). Z pap. lokacyjnych Pozn. Ziem. Kredyt. robiono transakcje 8 proc. listami dolarowymi (staremi) po 92 proc. (przy dew. 8.90) oraz 4 proc. listami zast. konwert. po 38 proc. Mniejszą ilość 8 proc. listów dol. amortyzacyjnych handlowano po 38 proc.

Z akcji bankowych robiono obroty Bankiem Związku po 70.— i dopytywano się

o Bank Polski po 158.—, jednakże nie było oddawców.

Akcje przemysłowe bez notowania.

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej.

Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominalu)

5% Pożyczka konwersyjna 48% P.
8% dolarowe listy Pozn. Ziem. Kredyt 92.—% +
4% listy zast. konw. Pozn. Ziem. Kredyt 38% +

(Kurs w złotych).

5% Pożyczka premijowa seria II 54.— P.

Akcje bankowe:

(Kurs w złotych za 1 akcję).

Bank Zw. Spółek Zar. I em. zł. 70.— +

Tendencja utrzymana.

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 17. 11. 1930 r.

Waluty **Gotówka**
Dolary St. Zjedn. tr.: 8.92%, ap.: 8.91%, kup.: 8.90%.

	trans.	przed.	kup.
Belgia	124.42	124.73	124.11
Holandia	358.90	359.80	358.00
Kopenhaga	238.57	239.17	237.97
Londyn	43.33	43.44	43.22
Nowy Jork	8.915	8.935	8.895
Nowy Jork kabel	8.924	8.944	8.904
Paryż	35.04	35.13	34.95
Praga	26.45	26.51	26.39
Szwajcaria	172.87	173.30	172.44
Sztokholm	239.45	240.05	238.55
Wiedeń	125.60	125.91	125.22
Berlin	212.58		

Tendencja lekko mocniejsza.

Papiery wartościowe i obligacje.

4% pożycz. inwest.	100.00
4 proc. inw. ser. jne sztuki	101.80
5% pożycz. premij. dol.	55.00
3% pożycz. bud.	50.00
5% pożycz. konw.	49.00
6% pożycz. dol.	75.50 75.00
10% pożycz. kol.	104.00

Akcje w złotych:

Bank Handlowy	0.00—108.00
Bank Polski	160.50—161.00
W. T. Węgl.	0.00—32.00
Lilpop	0.00—24.00
Modrzejów	10.00—10.25
Norblin	35.00—35.50
Pocisk bez kuponu za r. 1929	
Haberbusch	0.00—113.00
Mirków bez kuponu za r. 1928/29 i 1929/30	

Tendencja mocniejsza.

Komentarz.

Pożyczki państwowe niejednolite. Dla listów zastawnych i akcji tendencja mocniejsza. Z bankowych mocniejszy Bank Handlowy i Bank Polski. Węgiel mocniejszy, z metalurgicznych mocniejszy Lilpop i Modrzejów, słabszy Norblin, ze spożywczych mocniejszy Haberbusch.

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasiona olejiste za 1000 kg. reszta za 100 kg.

Berlin, 17. 11. 1930 r.

Pszenica march. od st. załad.	
75—76 kg.	248.00—249.00
Tendencja słabsza.	
Zyto march. od stacji załad.	
70—71 kg.	153.00—155.00
Tendencja spokojna.	
Jęczmień march. brow. od st. załadowania	186.00—212.00
Tendencja stała.	
Jęczmień pastewny i przemysłowy	170.00—180.00
Tendencja stała.	
Owies march od st. załad.	141.00—151.00
Tendencja stała.	
Maka pszenna	29.00—37.50
Tendencja spokojna.	
Maka żytnia przemiał. do 60%	24.00—27.10
Tendencja ledwo utrzymana.	8.25—8.75
Ospa pszenna	8.00—8.50
Tendencja spokojna.	
Ospa żytnia	8.00—8.50
Tendencja wzmocniona	
Groch Victoria	25.00—31.00
Groch dr. jadalny	24.00—26.00
Groch pastewny	19.00—21.00
Peluszka	19.00—20.00
Wyka	17.00—21.00
Bób polny	17.00—18.00
Makuch rzepakowy	8.50—9.25
Makuch iniany	14.80—14.90
Wyłoki suche paryt. Berlin	5.40—5.50
Srót Soja	12.30—12.80
Ziemniaki jadalne białe	1.00—1.40
Ziemniaki jadalne czerwone	1.20—1.40
Ziemniaki jadalne żółte	1.40—1.65

Ogólna tendencja niejednolita.

Notowania złotego w Berlinie

z dnia 17. 11. 1930 r.

Wypłaty na Warszawę	46.90—47.10
Noty wielkie	46.875—47.275

4

4

4

4

4

4

4

4

4

4

4

4

4

4

4

Podajemy powyżej 15 kartek wyborczych które należy odpowiednio powycinać. Maksymalny wymiar kartki wyborczej 8×10 cm. Kartki te po wycięciu prosimy zachować do dnia wyborów. Kartki zbędne prosimy rozdać między przyjaciół i znajomych, którzy ich jeszcze nie posiadają. Jakiegokolwiek dopiski do numeru na kartce wyborczej, jak imię, nazwisko, kropka, lub jakiegokolwiek inny znak, unieważniają oddany głos

Polska procedura karna a aresztowania oraz rewizje

Polski kodeks postępowania karnego z dnia 19. III. 1928 roku, obowiązujący od 1. VII. 1929 roku jest istotnie kodeksem wolnościowym i zasadniczo nie narusza przepisów konstytucyjnych o uprawnieniach wolnościowych obywateli, o ile naturalnie stosuje się go wedle treści tej ustawy i w duchu motywów komisji kodyfikacyjnej; wolnościowy jest on temsamem odnośnie do przepisów, odnoszących się do aresztowania oraz rewizji.

Polska procedura karna nie zna obowiązkowego aresztowania każdego podejrzanego, czy oskarżonego; dopuszcza ona jednak zastosowanie tego środka zapobiegowego wedle art. 165 k. p. k. w następujących wypadkach:

a) gdy zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony będzie się ukrywał,
b) gdy zachodzi uzasadniona obawa, że będzie nakłaniał do fałszywych zeznań lub będzie starał się w inny sposób o usunięcie dowodów przestępstwa, wreszcie wtedy, gdy oskarżony nie ma stałego miejsca pobytu, ani określonego źródła utrzymania, lub gdy jest przestępcą nałogowym zawodowym lub recydywistą.

Motywy komisji kodyfikacyjnej do tego przepisu brzmią w ten sposób, że wedle dawnych procedur karnych „stosowano zbyt pochopnie i lekko” „misylnie środki zapobiegawcze ku krzywdzie oskarżonych”; polski ustawodawca wziął więc w obronę posądzanego, dopuszczając aresztowanie go dopiero wtedy, gdy zachodzi „uzasadniona obawa” ucieczki, matactwa i t. d.

Ta „uzasadniona obawa” należy wedle motywów komisji kodyfikacyjnej, następnie wedle komentarzy Pełpera, Mogilnickiego i Angermanna w ten sposób rozumieć, że decyzja sądu, zarządzająca aresztowaniem posądzanego musi bezwarunkowo podać konkretne fakty, wskazujące na dążenie posądzanego do ucieczki (n. p. przy sposobieniu się posądzanego do wyjazdu zagranicę), lub do usunięcia dowodów swej winy (n. p. próba przekupienia świadków, namawianie do fałszywych zeznań i t. d.). — Każda więc tego rodzaju decyzja sądu, nawet w wypadku zarzutu popełnienia zbro-

dni, winna zawierać owe konkretne fakty, wskazujące na zamiar ucieczki i matactwa oskarżonego.

Przepis ten jest bardziej wolnościowy, niż odpowiedni przepis procedury karnej niemieckiej, który w wypadku popełnienia zbrodni, nie wymagał ujawnienia w postanowieniu sądowym, nakazującym aresztowanie posądzanego uzasadnienia tej decyzji.

Oczywista jest rzecz, że aresztować można kogoś jedynie na skutek uchwały sądowej (neminem captivabimus nisi iure victum). Bez postanowienia sądu można aresztować jedynie schwytanego na gorącym uczynku (art. 166).

Jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przez władzę, nie doręczono podejrzanemu odpisu postanowienia sądu o aresztowaniu, należy zatrzymanego (aresztowanego) wypuścić na wolność (art. 169).

Równie wolnościowe są postanowienia kodeksu postępowania karnego o rewizji, czy to domowej, czy to osobistej. Art. 150 k. p. k. powiada, że jeżeli rewizji dokonywa nie sędzia, to winien okazać osobie, u której rewizja ma się odbyć, polecenie sądowe. Każdy więc człowiek, u którego dokonywują rewizji, winien zażądać okazania polecenia sądowego. Bez takiego polecenia wolno dokonywać rewizji tylko wtedy, gdy zachodzi wypadek, niecierpiący zwłoki i jeżeli polecenie sądowe nie mogło być wydane przed rewizją.

Ale i w tym wypadku musi organ, dokonywujący rewizji doręczyć w 48 godzinach sądowe zatwierdzenie rewizji temu, u kogo odbyto rewizję (art. 150).

Tych uprawnień nikt nie powinien się absolutnie zrzekać i w wypadkach, kiedy go dotknie rewizja, winien żądać szacunku dla swych obywatelskich uprawnień.

Czy zawsze trzymano się tych postanowień, to na to może sobie każdy czytelnik odpowiedzieć. Podkreślić jednak musimy, że wiara naszego społeczeństwa w sprawiedliwość jest naszym ogromnym kapitałem moralnym. Naród nasz wierzy jeszcze w sprawiedliwość.

Komunikat Poznańskiej Izby Rzemieśln.

Pozn. Izba Rzemieślnicza donosi nam co następuje:

Według postanowienia art. 149 prawa przemysłowego z dnia 7 czerwca 1927 r. z dniem 15 grudnia 1930 r. traci moc przepisy wydane na okres przejściowy co do prawa trzymania uczni w zawodach rzemieślniczych, tak, że po 15 grudnia r. b. wolno w rzemiośle przyjmować na naukę i kierować praktycznym kształceniem terminatorów tylko osobom, które nabyły prawo używania tytułu mistrza rzemieślniczego.

Celem ułatwienia tym, którzy dotychczas na podstawie noweli do niemieckiej ord. proc. z 30 maja 1908 r. wzgl. art. 139 ust. 1, l. 1 i 2 prawa przemysłowego posiadali prawo kształcenia uczni rzemieślniczych — złożenia egzaminu mistrzowskiego, uchwalilo plenarne zebranie Pozn. Izby Rzem. w dniu 29 października r. b. składanie tym rzemieślnikom egzaminu mistrzowskiego w trybie uproszczonym.

Uchwalony przez to zebranie regulamin dla ulgowych egzaminów mistrzowskich, został przez wojewódzką władzę przemysłową zatwierdzony w następującem brzmieniu:

§ 1. Podanie o dopuszczenie do egzaminu mistrzowskiego kandydat składa prezydentowi Izby Rzemieślniczej pisemnie bądź ustnie do protokołu.

§ 2. Do podania należy dołączyć: a) metrykę urodzenia lub dowód osobisty, b) świadectwo moralności, c) krótki życiorys, d) upoważnienie władzy przemysłowej dot. prawa trzymania uczni rzemieślniczych, wystawione na podstawie ustawy z dnia 30 maja 1908 r. (Dz. G. B. l. S. 356) względnie udowodnienie, że kandydat odpowiada warunkom art. 149 ust. 1 pod l. 1 i 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7. 6. 1927 r. o prawie przemysłowem (Dz. U. R. P. nr. 53/27 poz. 468), e) ustaloną takse egzaminacyjną.

§ 3. Komisja egzaminacyjna dla kandydatów składa się:

a) z przewodniczącego, którym jest

z reguły mistrz danego rzemiosła lub osoba z wyższym wykształceniem technicznym, zatrudniona zawodowo jako nauczyciel, albo zajmująca stanowisko kierownicze w przedsiębiorstwie przemysłowem, i

b) z dwóch członków posiadających prawo kształcenia uczniów w danem rzemiośle i zamieszkałych w okręgu Izby.

§ 4. Członkowie komisji egzaminacyjnej otrzymują wynagrodzenie za swe czynności w wysokości ustalonej budżetem Izby z taks egzaminacyjnych.

§ 5. O dopuszczeniu do egzaminu decyduje prez. Izby w porozumieniu z przewodniczącym właściwej komisji egzaminacyjnej. — W wypadku odmownej decyzji prezydenta kandydat ma prawo odwołać się w ciągu 14 dni, licząc od dnia następnego po otrzymaniu decyzji na piśmie, do zarządu Izby, który decyduje ostatecznie.

§ 6. Termin i miejsce egzaminu wyznacza prezydent lub wiceprezydent Izby w porozumieniu z przewodniczącym komisji egzaminacyjnej. O terminie i miejscu egzaminu przewodniczący zawiadamia członków komisji i kandydatów.

§ 7. Program egzaminu obejmuje omówienie wykonywanych w warsztacie kandydata na mistrza robót i sprawdzenie jego wytwórczości względnie stwierdzenie sprawności zawodowej.

§ 8. Pytania egzaminacyjne zadaje kandydatowi przewodniczący i członkowie komisji.

§ 9. Wynik dodatni lub ujemny egzaminu, komisja stwierdza większością głosów. Przewodniczący spisuje protokół z przebiegu i wyniku egzaminu. Protokół podpisują przewodniczący i członkowie komisji. Protokół z każdego egzaminu przewodniczący przesyła do zarządu Izby Rzemieślniczej.

§ 10. W razie pomyślnego wyniku egzaminu przewodniczący komisji w imieniu Izby Rzemieślniczej wręcza kandydatowi dyplom mistrzowski według normalnego wzoru tych dyplomów.

W razie niepomyślnego wyniku egzaminu komisja egzaminacyjna usta-

la termin przed którego upływem kandydat nie może poddać się ponownemu egzaminowi. Kandydat który trzykrotnie nie zdał egzaminu, nie może być wogóle dopuszczony do egzaminu.

§ 11. Regulamin niniejszy traci swą ważność dnia 15 grudnia 1931 r.

Łodzią podwodną przez morze polarne

Wśród licznych przygotowań do II Roku Polarnego 1932-33, prowadzonych już dziś w bardzo żywym tempie w całym szeregu państw, ogólne zainteresowanie wzbudził projekt zastosowania łodzi podwodnej do badania krajów polarnych. Autorem tego projektu jest Sir Hubert Wilkins, który spędził w łodzi obu biegunów ziemskich ogółem 4 zimy i 7 okr. letnich, a więc człowiek o bogatej wiedzy i doświadczeniu. Wilkins proponuje zorganizowanie ekspedycji pod nazwą „Stowarzyszenie Międzynarodowej Podwodnej Morskiej Ekspedycji Arktycznej” do badań geofizycznych między Spitzbergen a Morzem Berynga z okazji i w czasie badań w 1932-33.

Myśl zastosowania łodzi podwodnej do badania mórz pokrytych lodem jest niezwykle oryginalna i w razie powodzenia wstępnych doświadczeń, użycie jej w II-gim Roku Polarnym przyniosłoby bardzo wiele korzyści, a przede wszystkim umożliwiłoby dostanie się do trudno dostępnych miejsc dla dokonywania obserwacji i utrzymania z niemi kontaktu w celu dostarczenia żywności.

Ale czy możliwem jest poruszanie się łodzi podwodnej pod powierzchnią morza okrytego grubą warstwą lodu?

Zdaniem Wilkinsa niema na Morzu Arktycznem gór lodowych wielkiej objętości, jak również nie zauważono w porze letniej dużych i nieprzebranych barier lodowych. Największe z gór lodowych nie zanurzają się głębiej jak na 100 stóp poniżej powierzchni morza, grubość zaś lodu morskiego w lecie nie jest większa jak 10 stóp, a ponieważ lód arktyczny w lecie jest bardzo połamany, wobec tego należy przypuszczać, że 25 proc. całej przestrzeni będzie pozabawiona lodów, co umożliwi łodzi wypływanie na powierzchnię celem naładowania baterii akumulatorów i dokonywania obserwacji.

Projektodawca uważa, że przy szybkości około 4 mil morskich na godzinę pod lodem, nie będzie grozić łodzi niebezpieczeństwo uszkodzenia. Na trasie 5000 mil pod wodą, przewidzianej dla podróży łodzią podwodną, będzie ona mogła płynąć zanurzona przez 100 mil bez odświeżania baterii.

Projekt przewiduje zaopatrzenie łodzi w środki mechaniczne, które umożliwiłyby załodze wydostanie się na powierzchnię z pod lodu grubego na 10 stóp i przebiecie świdrami lodu grubego ponad 50 stóp, co pozwoli na zaczerpnięcie powietrza i naładowanie baterii nawet wówczas, gdyby załoga nie mogła

wyść na powierzchnię. Przez pokój z zageszczonem powietrzem mogliby ludzie wynurzać się z łodzi w aparatach nurkowych nawet głęboko z pod powierzchni morza, a specjalnie oświetlona kabina umożliwiłaby obserwacje podwodne.

Oczywiście załoga musi być zaopatrzona na wszelki wypadek w kompletny ekwipunek arktyczny, konieczny do podróżowania po powierzchni lodów.

Zwracając się z tym projektem do Amerykańskiej Unji Geofizycznej i Międzynarodowej Unji Geodezyjno - Geofizycznej, Wilkins kreśli równocześnie następujący plan prac naukowych dla załogi łodzi podwodnej:

1. Obserwacje meteorologiczne; — przez założenie obserwatorium na lodach pomiędzy 75 st. a 80 st. szerokości geograficznej płn. a 150 st. i 170 st. długości zach., oraz badanie górnych warstw atmosfery przy pomocy odpowiednich balonów.

2. Pomiary nateżenia siły ciężkości (grawimetryczne).

3. Pomiary głębokości przy pomocy aparatów akustycznych.

4. Zbieranie próbek wody oraz szlamu z dna morskiego, obserwacje temperatury wody i kierunku prądów, badania planktonowe oraz zwierząt morskich.

5. Badanie rozmieszczenia lodów, jego własności i ruchu przy pomocy bezpośrednich obserwacji i zdjęć z balonów.

6. Eksperymenty radiowe i telefoniczne dokonywane każdego dnia.

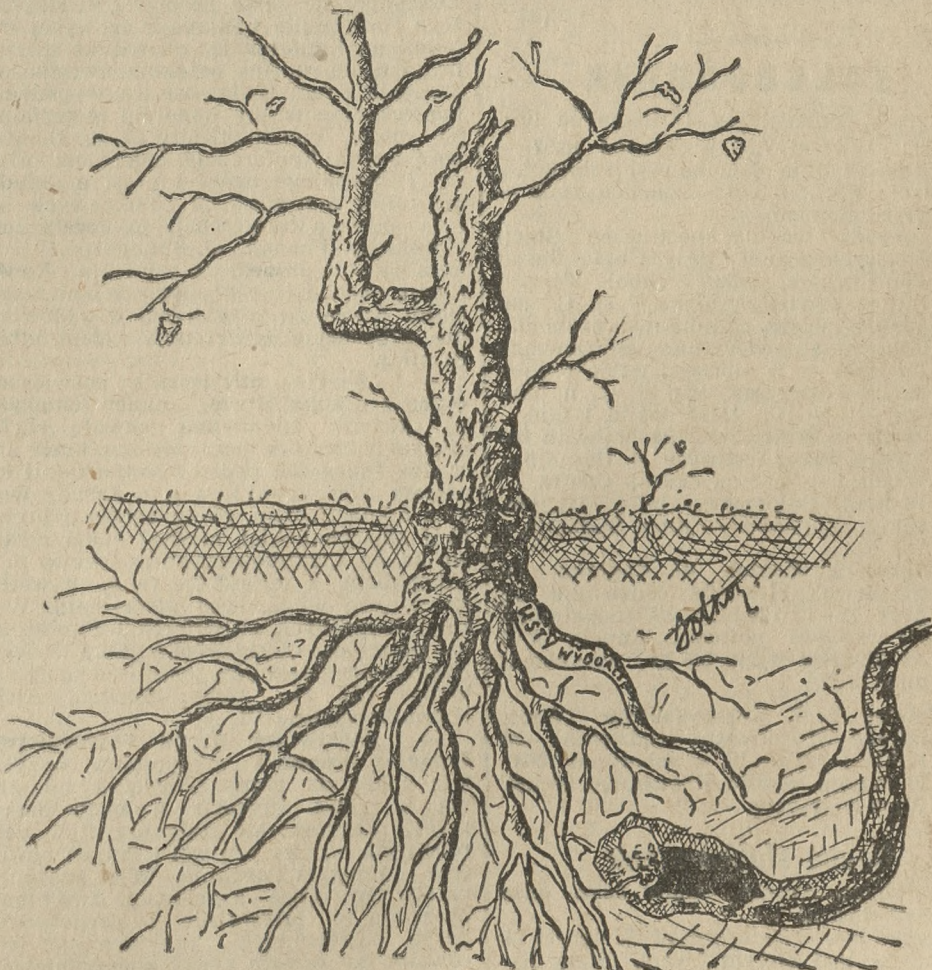
Wilkins proponuje wystartanie się już gotowej łodzi podwodnej w celu przeprowadzenia z nią już teraz prób i badań w okolicy Spitzbergów lub na wodach kanadyjskich, a w razie pomyślnego ich wyniku rozpoczęcia w miesiącu lipcu 1931 r. długiej podróży czy to ze Spitzbergów czy z Morza Berynga. Jeżeli zaś byłoby rzeczą niemożliwą skorzystanie z łodzi już gotowej to należałoby ją zamówić u pp. Vickers w Londynie, gdzie dostarczonoaby jej na 1-go czerwca 1931 r.

Takie są projekty Sir. H. Wilkinsa, nad którymi zastanawiały się Amerykańska Unja Geofizyczna i Międzynarodowa Unja Geodezyjno - Geofizyczna. W czasie zjazdu tej ostatniej wielu jej członków, a zwłaszcza znany badacz polarny Sverdrup, proponowany obecnie na kierownika naukowego Międzyn. Tow. „Aeroarctic” na miejsce ś. p. Nansena nie kryło swego entuzjazmu dla pomysłu amerykańskiego podróżnika. Sverdrup wyraził nawet gotowość wzięcia osobiście udziału w podróży łodzią podwodną po morzach polarnych.

Dla nas Polaków, zaproszonych do udziału w II. Roku Polarnym, projekty Wilkinsa są miarą olbrzymiego rozmachu, z jakim zabierają się rozmaite nrody do zorganizowania swego udziału w tych międzynarodowych badaniach, a zarazem winne być bodźcem do przyspieszenia akcji nad zorganizowaniem współpracy Polski w II. Roku Polarnym.

Jan Moniak

Krecia robota

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Tragiczna śmierć

dziecka pod kołami lorki

Nasz korespondent grodzicki (er) donosi:

Wydarzyła się pod Niemierzycami mroźna krew w żylach katastrofa.

Idące z szkoły, ze Strzepina, dzieci wsiadły na lorki, na których wieszono buraki na stację kolejową do Granowa. W pewnym momencie pierwsza lorka się wykołysła, dzieci spadły z wozu, a jedno dostało się pod koła lorki, które zmiażdżyły głowę, tak, że mózg wyszedł i wypłynęło oko. Śmierć nastąpiła natychmiast.

Nieszczęśliwe dziecko należało do robotnika rolnego, Bręka z Niemierzyc.

Rozpoznanie zwłok

Tajemnica dotychczas niewyjaśniona

Jak donosiliśmy w lasku między Ługami a Niedźwiadami w pow. jarocińskim znalazłono zwłoki kobiety w stanie rozkładu, obecnie rozpoznano, że jest to 28-letnia Teresa Paterkówna z Niedźwiad. Jak stwierdzono Paterkówna zaginęła w dniu 29 sierpnia.

Jest podejrzenie, że padła ona ofiarą niedozwolonego zabiegu lekarskiego. Wypała prawdopodobnie jakąś trucizną, którą jej przyniesiono na omówione miejsce i potem zmarła.

W wyniku dochodzeń aresztowano niejakiego Michała Georga z Ługów (pow. śremski) i Jana Stanisławskiego obu z Ługów (pow. śremski) i odstawiono do więzienia sądowego w Gostyniu. (k)

Śmiertelny skok

Zabiło się pięcioletnie dziecko

W niedzielę w południe przy ul. Szamarzewskiego 16 wyskoczył czy też wypadł z okna 5-letni Kazimierz Szczepkowski. Chłopiec potłukł się tak ciężko, że zmarł w wozie Pogotowia Lekarskiego (tel. 55-55) w drodze do szpitala. Na chwilę przed tragicznym wypadkiem matka skarciła chłopca, co małeć wziął sobie tak do serca, że wbiegł na okno w zamiarze wyskoczenia. Prawdopodobnie stracił równowagę i zabił się spadając na bruk. (k)

Awanturniczy zięć

zadął teściowi 33 rany.

Widownia niezwykle brutalnego zajścia były Pawłowice w pow. poznańskim. Doszło tam do zatargu między 45-letnim robotnikiem Janem Łaganowskim, jego zamężną córką i 25-letnim Ludwikiem Kaczmarem zięciem Łaganowskiego. W wyniku kłótni Kaczmarek zabił swego teścia a lekarz pogotowia (tel. 55-55) stwierdził 33 rany. Ofiarę bestjańskiego zięcia przewieziono do lecznicy miejskiej. (k)

KALENDARZYK

Poniedziałek, 17 listopada 1930.

Słońce: wschód 7.16 — zachód 15.57 — długość dnia 8 godzin 41 minut.
Księżyc: wschód 3.13 — zachód 14.39 — przed nowiem.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.:
Poniedziałek, godz. 7 rano: Temperatura powietrza niska 0 st. C., pogodnie, wiatr południowo-zachodni, ciśnienie atmosferyczne umiarkowane 752 mm. — W ubiegłej dobie temperatura najwyższa + 6 st. C., najniższa — 1 st. C. Ilość opadu 1 mm.

Stan wody w Warcie według notowań Inspekcji Drog Wodnych w Poznaniu:
Wczoraj + 2,92 m. dziś + 2,90 m.
Kal. rz.-kat.: Salomea — jutro Maksym.
Kal. słow.: Zbislawa — jutro Radomir.

Czytelnia dla Kobiet, ul. Kantaka 8-9 (II piętro), otwarta codziennie od godz. 11-13 i od 16-19. zaopatrzona we wszelkie nowości. Kaucja 3 zł od książki, wpis 50 gr., abonament mies. 2 zł.

Biblioteka I. J. Kraszewskiego (Wrocławska 17) otwarta codziennie od 12-13 i od 16-19. w soboty od 12 do 15. Kaucja 3-3.00. Abonament 1,80 Wpis 50 groszy.

Nocna służba aptek

Śródmieście: Apteka / Sapiieżńska, plac Sapiieżński 1.
Apteka pod Eskułapem, pl. Wolności 13.
Apteka pod Złotym Lwem, Stary Rynek 75.

Apteka Chwaliszewska, Chwaliszewo 76.

Jeżyce: Apteka pod Gwiazdą, ul. Kraszewskiego 12.

Lazarz: Apteka przy Parku Wilsona, ulica Marszałka Focha 47.

Wilda: Apteka pod Koroną, G. Wilda 61.

Pogotowie Lekarskie Związku Lekarzy, ulica Pocztowa 30, dyżuruje we dnie i w nocy. — Telefon 55-55.

ZEBRANIA, ZJAZDY

— **Związek Położnych na Poznań, Pomorze i Śląsk** odbędzie nadzwyczajne walne zebranie dnia 18 bm. o godz. 17 w Klinice dla Kobiet, ul. Polna 17. Na porządku obrad uchwalenie statutu.

— **Plenarne zebranie członków Zw. Inwalidów Wojennych R. P.**, Okręgowego Koła Poznań odbędzie się w czwartek, 20 bm. o godz. 16,30 wyjątkowo tym razem w Bibliotece Uniwersyteckiej przy ul. Fr. Ratajczaka a nie w Uczelni Dąbrowski.

— **Zebranie miesięczne Sodalitacji Pań Miejskich** odbędzie się we wtorek, dnia 18 bm. o godz. 16,30 wyjątkowo tym razem w Bibliotece Uniwersyteckiej przy ul. Fr. Ratajczaka a nie w Uczelni Dąbrowski.

WYKŁADY

— **Powszechny wykład uniwersytecki**. W poniedziałek, 17 bm. o godz. 20 w sali 17 Collegium Minus (I p.) odbędzie się odczyt p. prof. U. P. dr. A. M. Skalkowskiego p. t. „Powstanie Kościuszkowskie”. — Jutro, tj. we wtorek wygłosi odczyt p. prof. Piotr Zukowski p. t. „Epoka Mikołaja I.” (część I.).

— **Z Tow. Miłośników Języka Polskiego**. Dnia 18 bm. odbędzie się o godz. 20 w sali 22 Coll. Minus odczyt prof. Ułaszyna p. t. „Rozprawa Baudouina de Courtenay o języku staropolskim do 14-go stulecia”. Wstęp wolny, goście mile widziani.

— **O ochronie ptaków**. We wtorek, 18 bm. o godz. 17 w sali przyrodniczej gimnazjum im. Bergera (ul. Strzelecka 4, II p. lewo) wygłosi odczyt z przeżyciami prof. Jan Sokolowski p. t. „Ochrona ptaków”. Odczyt ten wiąże się z akcją zadzwienia naszego miasta, w której czynny udział bierze zarówno młodzież jak i nauczycielstwo obok Dyrekcji Ogrodów Miejskich. Interesujących się tą akcją prosimy o przybycie.

WIECZORY, KONCERTY

— **Tow. Śpiewacze „Akord” Poznań**. Jeżyce urządza w niedzielę, dnia 23 bm. pierwszy koncert popularny w sali „Boulevard” przy pl. Nowomiejskim 5. Początek koncertu o godz. 20. Po koncercie odbędzie się zabawa taneczna do rana. W piątek, dnia 21 bm. o godz. 20 odbędzie się generalna lekcja w sali „Boulevard”, na którą zaprasza zarząd również członków nieczynnych, celem omówienia spraw komisyjnych.

KOMUNIKATY RÓŻNE

— **Chór im. Chopina** odbywa swe lekcje odjazd regularnie co wtorek i czwartek w lokalu ćwiczeń p. Fiedlerowej, ul. Górna Wilda narożnik ul. Szewalskiej o godz. 20. Osoby chętne, muzyczne, miłośnicy pieśni chórowej proszone są o zgłoszenie się na członków.

— **Konferencja męska św. Wincentego a Paulo przy parafii Zmartwychwstania Pańskiego** zwraca się do laskawych dobroczyńców z poniższą prośbą: Zbliżający się okres zimowy i Święta Bożego Narodzenia nakładają na wyżej wymienioną Konferencję obowiązki specjalne. Ubogie rodziny oczekują nie tylko obdarzenia z racji Świąt, ale i w wypadkach koniecznej potrzeby wsparcia materialnego, opalu, ciepłej odzieży i t. d. Działalność swoją Konferencja opiera na ofiarach szerokiego ogółu i prosi o składanie ofiar materialnych i rzeczowych na ręce prezesa Konferencji p. Józefa Janowskiego, Poznań, ul. Traugutta 10. W najbliższych dniach, z ramienia Konferencji, obchodzić będą domy również specjalni Kursorzy, zaopatrzeni w odpowiednie legitymacje Konferencji, celem odbioru ofiar.

— **„Świt”** — miesięcznik poświęcony walce z alkoholizmem, numer listopadowy zawiera: znamienną uchwałę ruchu abstynenckiego, wypowiedzianą przez Ojca św. Piusa XI, podstawowy artykuł ks. prałata Niesiołowskiego p. t. Zasady walki z alkoholizmem, różne opinie o prohibicji amerykańskiej, artykuł nader ciekawy ks. dr. Ciemińskiego ze Lwowa p. t. Alkoholizm a miłość ojczyzny, a wśród aktualnych wiadomości pismo Min. Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, polecające abstynencką Złotą Księgę. Abonament kwartalny „Świt” wynosi za ledwie 1,50 zł. Adres: Poznań, Aleje Marcinkowskiego 26.

— **Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy w Poznaniu** przypomina wszystkim zakładom pracy obowiązek zgłaszania w tymże Urzędzie wolnych miejsc pracy. Zauważa się stały przypływ bezrobotnych z odległych wsi i innych obwodów do miasta Poznania, gdzie znajdują przejściowo pracę a następnie zwolnieni, pozostają tu przeważnie i powiększają liczbę bezrobotnych, przyczyniając się również do wzrostu nędzy mieszkaniowej. P. U. P. P. przestrzegać będzie w przy-

szłości z całą stanowczością, by zakłady pracy, o ile na miejscu znajdują się odpowiedni kandydaci bez pracy, zamiejscowych pracowników nie przyjmowały.

KRONIKA MIEJSCOWA

— **Z Stow. Pań św. Wincentego przy Farze**. Na zebraniu na wielkiej sali ks. Jezuitów w Poznaniu wygłosił ks. dyr. Wolkowski wykład „O zagadnieniach pracy charytatywnej z Międzynarodowego Zjazdu w Bazylei”. Na wykład nadzwyczaj pouczający i dający pogląd na pracę międzynarodową charytatywną przybyło przeszło 100 siostr zakonnych rozmaitych zgromadzeń, z najdalszych zakątków Polski, które w tym czasie korzystały z wykładów urządzonych w kursie Wydziałów Parafialnych „Caritas”. Z wielką serdecznością powitała prezydentka p. J. Kościńska przybyłe siostry, które łączy wspólna praca czynienia miłosierdzia, prosząc, ażeby odniesione wrażenia i siostrzane pozdrowienie zaniosły w progi zgromadzeń swoich. Po wykładzie nastąpiła miła, rzetelna chwila złożenia życzeń ks. dyr. Wolkowskiemu, patronowi stowarzyszenia z okazji jego imienin. W imieniu biednych wypowiedziała życzenia wierszem córka jedna z biednych, przyczem asystowały jej dwie 80-letnie staruszki z skromnymi wiązkami kwiatów.

— **Z targu**. Dnia 17 b. m. na placu Sapiieżńskim płacono za nabiał: 1 kg masła wiejskiego 4.40—5.00 zł; masła mleczarskiego 5.20—5.60; twarogu 1.00—1.20 zł; mendel jaj 3.50—3.70 zł; litr śmietany 1.60—2.00 zł; litr mleka pełnego 32—34 gr; za mięso: 1 kg słoniny świeżej 2.40 do 2.60 zł; słoniny wędzonej 3.40—3.60 zł; wieprzowiny 2.40—2.80 zł; wolowiny 2.40 do 3.20 zł; cielęciny 2.40—2.80 zł; skopowiny 2.60—3.00 zł; koziny 1.40—1.60 zł; smalec 3.40—4.00 zł; za drób: kura 3.50 do 5.00 zł; perlica 5.00—6.00 zł; kaczka 4.50 do 6.00 zł; 1 kg tucznej gęsi 3.80 zł; para gołębi 1.30—1.50 zł; sarnina 3.00—5.00 zł za 1 kg; bażant 5.00—6.00 złotych, królik 3.00—4.00 zł; kuropatki para 2.50 do 4.50 zł; zając 6—7 zł; za ryby: 1 kg karpia 4.80—5.20 zł; okonia 2.40—3 zł; suma 4 zł; 1 kg sandacza 5.00—6.00 zł; mietusa 4.00 zł; szczupaka 4.00—4.80 zł; linia 4.40—5.00 zł; 1 kg węgorza 5.60—6.40 zł; za jarzyny: 1 główka kapusty białej i włoskiej 10—20 gr; modrej 15—20 gr; 1 kg ziemniaków 6—8 gr; 50 kg 2.50—3.50 zł; 1 kg marchwi 20 gr; buraków 10—15 gr; cebuli 10 gr; szpinaku 0.30—0.50 zł za kg; jarmużu 30—40 groszy; pietruszki 50—60 groszy; 1 kilogram bobu 1.20 złotych; sałatki zielona główka 10—15 gr; pęczek rzodkiewek 10 gr; 1 młd ogórków 25—30 gr; 1 kalafior 0.40—1.50 zł; 1 kg fasoli 1.20 do 1.80 zł; 1 kg. pomidorów 40—80 gr; borówek 2—3 zł; żurawin 1.80—2 zł; głogu 40 do 60 gr; jabłek 0.30—1.00 zł; gruszek 0.40 do 1 zł; śliwek 0.80—1.60 zł za kg; jeżyn 1.00—1.20 zł; winogrona 2.40—3.40 zł; Dowozy średnie, targ mało ożywiony, ceny bez zmian. (hu.)

KRONIKA POLICYJNA

— **Kradzieże i włamania**. P. Zalewski Janowi, ul. Rybaki 20, skradziono z mieszkania płaszcz męski, ubranie granatowe, sukienkę dziecięcą, kostium welniany, 2 pierzyny z powłokami znacz. M. Z. oraz inne przedmioty, łącznie wart. 1000 zł. — P. Sobierajski Janowi, pl. Bernardyński 4, skradziono futro męskie wart. 230 zł. — P. Marcinkowskiej Władysławie, Półwiejska 37, skradziono w kościele św. Marcina torebkę lakową z złotym monogramem E. K., zawierającą 90 zł. złoty damski zegarek, książkę od ubezpieczenia, ogólnej wartości 200 zł. Dochodzenie w toku. — P. Góreckiemu Stanisławowi, ul. Przemysłowa 1a, skradziono z warsztatu rzeźniczego wyroby mięsne i słoninę wart. 250 zł. — Z mieszkania p. Jagodzińskiej, ul. Wielka 18, skradziono różną bieliznę, wart. 500 zł. — P. Magdalenie Roza, ul. Kopernika 7, skradziono z mieszkania odzież i bieliznę, wart. 500 zł. — Do gimnazjum im. Bergera usiłowali włamać się nieznani złoczyńcy, lecz zostali spłoszeni i zbiegli. — P. Dmochowskiej Marii, ul. św. Marcina 7-8, skradziono z mieszkania biżuterię i różne inne rzeczy. Złodziejkę ujęto i odebrano część skradzionych rzeczy. (z.)

JARMARKI

— **Szubin**. W środę, dnia 3 grudnia odbędzie się jarmark kramny i na konie. Spęd bydlą i zwierząt racicowych niedozwolony.

Z WIELKOPOLSKI

— **Kościan**. (Osobiste.) Złote gody małżeńskie obchodzi dnia 18 bm. p. Michał Włodarkiewicz wraz z żoną swą Marią z domu Zak w Kielczewie pod Kościanem. Na intencję Jubilatów odbędzie się msza św. o godz. 9 w kościele farnym w Kościanie.

— **Pilka, pow. czarnkowski**. (Święto Pieśni.) Dnia 9 bm. obchodziło Koło Śpiewu „Lutnia” swoje doroczne „Święto Pieśni”. poprzedzone uroczystymi nieszpornymi i pochodem po wiosce. Pierwszym punktem programu było przemówienie, wygłoszone przez patrona Koła ks. Palmowskiego, którego za opiekę nad towarzystwem zamianowano patronem honorowym. Poza tem zamianowano p. Fe-

W chorobach krwi, skórnych i nerwowych, osiągnięty przy stosowaniu naturalnej wody gorzkiej „Franciszka-Józefa” regularne funkcjonowanie narządów trawiennych. Zadać w aptekach i drogeriach, nw 5 227

liksa Kudlińskiego z Pilki prezesem honorowym, a pp. Franciszka Wrzeszczyńskiego z Śremu i Florentyna Szopieraja z Miały członkami honorowymi za pracę na niwie społeczno - oświatowej. Wieczór urozmaicono występami, przedstawieniem amatorskiem pod tytułem „Żyd swata” oraz tańcami.

— **Miały pow. czarnkowski**. Z okazji poświęcenia kamienia węgielnego pod mającą powstać w pobliskiej wiosce Biała kaplicę, przejeżdżał i wysiadł na tut. dworcu J. E. ks. biskup Dymek. Ludność wioski i najbliższej okolicy — przywiązana szczerze do Kościoła, przystroili dworzec, ulice i kaplicę odświętnie, oczekując dostojnego gościa na dworcu. Delegacja w osobach kier. szkoły Kaliszana i zawiadowcy stacji Bandosza przywitała przy pociągu ks. biskupa, prosząc o zwiedzenie kaplicy. W bramie triumfalnej Zosia Majewska i Tadek Banasiak witali ks. biskupa wierszem i kwiatami imieniem dzieci szkolnych. W otoczeniu wiernych udał się ks. biskup pieszo do kaplicy, gdzie w serdecznych słowach dziękował zgromadzonemu za owacyjne przyjęcie. Po udzieleniu swego arcybiskupskiego błogosławieństwa ks. biskup opuścił kaplicę i wśród owacyjnych okrzyków udał się do celu swej podróży.

RUCH W TOWARZYSTWACH

— **Chór kościelny pod wezw. św. Cecylii przy kościele Bożego Ciała**. Zebranie uroczyste ku czci św. Cecylii, patronki muzyki kościelnej, odbędzie się we wtorek, dnia 18 bm. o godz. 20 w ognisku parafialnym. Przybycie członków obowiązkowe. Goście mile widziani.

— **Tow. św. Władysława Poznań-Wilda dzielnicą Łazarz**, odbywa aż do odwołania swoje miesięczne zebrania w lokalu p. Dusika, przy ul. Marsz. Focha 62, o godz. 19 w pierwszą środę po 15 każdego miesiąca. W wypadkach, gdy 15 miesiąca przypadnie w środę, odbywają się zebrania w te dni. O gremjalny udział druhów i druhien oraz sympatyków Towarzystwa uprasza Zarząd.

— **Koło Przyjaciół Harcerzy przy I. druż. harc. im. Bolesława Chrobrego**. Zebranie plenarne łącznie z zebraniem rodzicielskim odbędzie się w harcówce pl. Wolnica 1 o godz. 19.30. O gremjalny udział rodziców i sympatyków bardzo prosimy.

— **Tow. Muzyczne Poznań-Łazarz**. Plenarne zebranie odbędzie się w środę, 19 bm. o godz. 20 w lokalu p. Sińskiego przy ul. Marsz. Focha 55. Na porządku obrad bardzo ważne sprawy.

— **Wydział Krawiecki Tow. Młodych Przemysłowych**. Zebranie 18 bm. na salce Koła Senjorów, Al. Marcinkowskiego 26 o godz. 20. Na porządku obrad wykład.

SKRZYŃKA DO LISTOW

— **Czytelnik, stud prawa**. Posłał mi Listę Katolickiej, aby interwenjowała (K.)
— **Narodowiec L. P.** Nadesłane uwagi mają za sobą dużo racji. Jednakże teraz po 10 latach zapóźno już i bezcelowem byłoby o tem pisać; zresztą samo się to powoli ułoży. Zatem nie zamieścimy. (K.)

RADJO

Programy radiofoniczne:

Wtorek, dnia 18 listopada 1930 r.

Poznań (335 m) godz. 7.15 gazeta poranna; godz. 13.05 koncert gramofonowy; godz. 14.00 komunikaty PAT i rolnicze; godz. 17.45 koncert popołudniowy z Warszawy; godz. 18.45 Kronika Europejska (wygl. hr. Henryk Krasinski); godz. 19.00 komunikat „Miesiąca Pomorza”; godzina 19.05 stosunek prawny pracownika umysłowego do pracodawcy; godz. 19.20 — 19.35 kurs elementarny języka franc. (wykl. p. Omer Neveux); godz. 19.50 transmisja opery z Warszawy; godz. 22.45 sygnał czasu; komunikaty PAT, sport i policyjne; godz. 23.00 muzyka taneczna z kawiarni „Esplanade”.

Katowice (409 m) godz. 12.10 koncert gramofonowy; godz. 16.15 Posłuchajcie dzieci radja!; godz. 16.30 koncert gramofonowy; godz. 17.45 muzyka lotewska z okazji narodowego święta lotewskiego (Warszawa); godz. 19.50 opera z Poznania.

Warszawa (1412 m) godz. 12.10 koncert gramofonowy; godz. 15.35 „Chwilka lotnicza” (Wspomnienia wojenne naszych lotników) — kpt. pil. Cybulski; godz. 16.15 muzyka gramofonowa; godz. 17.15 „Cztery tysiące lat temu w Azji Mniejszej”; godz. 17.45 koncert popołudniowy. Muzyka lotewska z okazji święta lotewskiego; godz. 19.10 giełda rolnicza; godz. 19.50 opera z Poznania.

Z Teatru „Rewja“

W sobotę wystąpił Teatr Rewja z nowym programem pod aktualnym, z racji okresu wyborczego, tytułem „Wyborcy! Wybierzcie nas!“

Dowcipnie ułożony i umiejętnie wypowiedziany dialog pomiędzy S. Rylską i A. Suchcickim wprowadza odrazu nastrój niefrasobliwej wesołości; bardzo miło wypada też konferansjerka prowadzona przez tę parę.

Najhuczniejsze bodaj oklaski w obecnym programie zbiera C. Celińska za swe piosenki Józefiny Bekermanowej i parodje muzyczne pt. „Nasza opera“. Filarem humoru jest Romuald Gierasieński, który w skeczach pokazuje przykładowo, jak można rozśmieszać do łez opowiadaniem starych nawet dowcipów.

Świetnych przedstawicieli ma sztuka choreograficzna w parze E. i H. Wierzyński, którzy, z groteskowym wdziękiem, tańcząc ekscentryczny taniec amerykański „All right!“, a z życiem i werwą ognistego oberka, Zespół girlsów pod kierownictwem L. Rygierowej już w obecnym programie wykazuje duże postępy i zgranie. Będzie z nich pociecha.

Efektownie wypada obrazek p. t. „Trochę egzotyizmu“ w wykonaniu uroczej Muszki Zelskiej. Na tle pomysłów dekoracji S. Talarico z towarzyszeniem chóru pajaków śpiewa bardzo ładnie nastrojową piosenkę muchy w pajęczej sieci. Z dużym uczuciem i wdziękiem zaśpiewała E. Tessara piosenki „Walc jesienny“ i „Mała stacyjka“.

Odśpiewaniem przez cały zespół tytułowej piosenki „Wybierzcie nas!“ kończy się udatny program. Całość zostawia miłe wrażenie: zespół dostraja się umiejętnie do gustu publiczności, wróćąc tem sobie zaklimatyzowanie się na stałe. Nedomagania techniczne, rażące w pierwszym programie są potrochu usuwane. Słowo uznania należy się też dekoratorom, którzy wiele przy szczupłych możliwościach okazali. T. Kr.

„Sybila polska“

Niezwykłe wydarzenia w świecie, jakich widownia były i są lata ostatnie, przypominają ludziom różne dawniejsze i nowsze przepowiednie o czasach ostatnich. Świeżo ukazała się książka p. t. „Sybila polska“, w której właśnie zestawione są tego rodzaju przepowiednie, przyczem są też wyrocznie, dotyczące losów państw i narodów w okresie przed końcem świata.

„Sybila polska“ nie jest obliczona na sensację, lecz w sposób poważny rozpatruje materiał, nagromadzony przez wieki i wyniki badań oraz porównań oświebla wszechstronnie, dając zajmującą i budzącą głębsze refleksje całość. Szczególniej zwraca uwagę przepowiednie dotyczące Polski.

„Sybila polska“ znajduje się w składzie głównym w Księgarni „Kroniki Rodzinnej“ w Warszawie.

Papież Pius X a wybuch wojny światowej

(KAP) W jednym z ostatnich swych numerów rzymski „Messaggero“ przypomina nieustannie wysiłki papieża Piusa X, by, dopóki był jeszcze czas, nie dopuścić do wybuchu krwawego konfliktu. Przypomniawszy, że Pius X od dawna przewidywał wojnę, że mówił o niej do kardynała sekretarza stanu Merry del Val i do innych osób, a między niemi do pewnego dyplomaty południowo-amerykańskiego, że po wypadkach serajewskich w długim liście, na który nie otrzymał odpowiedzi i który był poprzedzony telegramem o podobnej treści, zaklinał starego cesarza Franciszka Józefa, by „nie plamił swych ostatnich dni krwią całej Europy“, że zaprosił do siebie ambasadora austriackiego, przedkładając mu straszliwe skutki rozpętania burzy wojennej, — przypomniałszy to wszystko, dziennik włoski dodaje, iż mimo niepowodzeń papież nie zrażał się.

Po rozmowie z ambasadorem Austrii polecił nuncjuszowi w Wiedniu, by poczynił nowe kroki u Franciszka Józefa. Nuncjusz Scapinelli cały dzień spędził w antychambach cesarskich, obserwując adiutantów i oficerów, którzy wchodzili do gabinetu cesarza i wychodzili z niego, lecz nie został przyjęty. Depesze, które wysłał do Watykanu, zawiadamiając go o bliskim wypowiedzeniu wojny, były przemówione. Tylko jedna doszła do rąk Piusa X i to dlatego, że tekstu jej: „Janus patet“ nie zrozumiał personel telegrafu austriackiego, który nie domyślił się jej istotnego znaczenia.

Gdy kości zostały rzucone, ambasador austriacki prosił Piusa X o błogosławieństwo dla armii austriackich. Ojciec św. odpowiedział: „Proszę powiedzieć cesarzowi, że nie mogę błogosławić ani wojny, ani tego, który chciał wojny. Błogosławię pokój“. A gdy dyplomata nalegał i prosił o błogosławieństwo przynajmniej dla Franciszka Józefa, papież dodał surowo: „Mogę tylko prosić Boga, by mu przebaczył“.

Od tej chwili zaczęła się agonja Piusa X „Moi biedni synowie, moje biedne dzieci“ — wołał, czytając depesze o powszechnej mobilizacji. I dodał: „Cierpię za tych wszystkich, co umierają na polach bitew“.

Ostatnie jego słowa, będące wołaniem o pokój, świadczą, że współczuł całemu sercem ofiarom wojny. Gdy leżał już na swem łożu śmierci, lekarz dr. Marchiafava, próbował go pocieszyć: „Cóż pan chce, drogi profesorze, — odpowiedział papież — tych, co umierają, są tysiące tysięcy“.

Proces beatyfikacyjny dwóch przemysłowców francuskich.

(KAP) Św. Kongregacja Obrządków ogłosiła dwa dekryty, na mocy których proces wstępny w sprawie beatyfikacji dwóch przemysłowców francuskich Filiberta Vrau i Kamila Feron, zapoczątkowany przez kurję biskupią w Lille, będzie obecnie prowadzony w Rzymie. Obaj świątobliwi przemysłowcy przez niestrudzone wysiłki doprowadzili swoje przedsiębiorstwa do rozkwitu, troszczyli się pilnie o duchowe i materialne potrzeby swych licznych robotników i urzędników, i we wzorowy sposób wcielali w życie zasady społecznej encykliki Leona XIII „Rerum Novarum“. Pracując niezmiennie w duchu akcji katolickiej,łożyli wielkie sumy na cele dobroczynne i założenie uniwersytetu katolickiego w Lille. Filibert Vrau umarł dnia 19 marca 1906 r. w wieku lat 76; Kamil Feron 30 marca 1908 r., mając lat 78.

Wycieczka do Paryża i Algieru.

Polski Klub Turystyczny Warszawa Al. Jerozolimskie 39, organizuje 14 dniową wycieczkę do Paryża od 20 grudnia do 3 stycznia i 13-dniową wycieczkę z Paryża do Algieru od 1 do 13 stycznia, z powrotem przez Niceę, Medjolan, Wenecję i Wiedeń. Obie wycieczki z pełnym utrzymaniem, hotelami, paszportem, wizami, zwiedzaniem, teatrami itp. Koszt wycieczki wynosi zł. 700, drugiej zł. 800. Szczegóły w prospectach. Zapisy tylko do 1 grudnia.

SPORT

Gry sportowe

Hazena. „Warta“ II — „AZS“ II 10:2 (3:1). W rozgrywce o mistrzostwo rezerw zwyciężyła „Warta“ w składzie Hildebrandtówna, Kwiatkowska, Pieradówna, Kaczmarkówna, Musielewska, P. Kryżanka, Antkowiakówna. Sędzia p. por. Łapiński.

Szczyploniak. „Warta“ — „Sokół“ 5:0. o mistrzostwo okręgowe. Sędzia p. Kultys.

Szczyploniak. „AZS“ — „Gimn. Marcinkowskiego“ 11:3 (4:2). Gra żywa, interesująca, do przerwy równa; po pauzie przeważa „AZS“, który pod każdym względem przewyższał swego przeciwnika. „AZS“ grał z 3 rezerwowymi bez Balcera.

Lekka atletyka

W próbie pobicia rekordu 3×800 m. sztafeta „Warty“ w składzie Korytowska, Chudzička, Korytowska uzyskała czas 9 min. 5,4 s. lepszy od dotychczasowego rekordu polskiego o 19,6 s. Część sędziów wyznaczonych przez POZPA dając do uwzględnienia wyniku odmówiła swego podpisu pod protokołem rekordu. (ig)

Piłka nożna

W meczu towarzyskim „Garbarnia“ pokonała „Wisłę“ 2:1 (0:1). Gra nieciekawą, równorzędną, na śliskim boisku. „Garbarnia“ wystąpiła z 3 rezerwowymi. „Wisła“ z jednym. U zwycięzców wyróżnił się Pazurek i Rogowski, w drużynie pokonanej — Adamek. Bramki dla „Garbarni“ strzelili Joks i Pazurek, bramkę dla „Wisły“ — Balcera główką z wolnego bitem przez Czulaka. Publiczności 2000 (PAT)

Niedzielne spokania o wejście do ligi. L w ó w. „Lechia“ — „82 p. p.“ (Brześć n. B.) 3:0. Drużyna wojskowa nie przyjechała na mecz ze względu na służbowych. Sędzia p. Gulicz odgwiżdżał walkower na korzyść „Lechji“.

Krół. Huta. „A. K. Sportowy“ — „Lechia“ (Poznań) 2:0 (1:0). Silna przewaga zwycięzców, którzy na śliskim, błotnistym terenie doskonale dawali sobie radę. Obie bramki dla AKS strzelił Gajzar. Widzów 4000. Sędzia p. Mazur z Sosnowca. (PAT)

Z życia towarzystw

Z Obwodu Poznańskiego Zw. Drogerzystów. Miesięczne zebranie odbyło się przy bardzo liczny udział, 9 bm., w Gnieźnie na sali hotelu Centralnego. Zebranie zajął prezes obwodu p. Ksaw. Gadebusch z Poznania. Sekretarz obwodu p. R. Schubert z Poznania odczytał protokół. Po odczycie o zabytkach miasta Gniezna p. Gadebusch wygłosił referat o aktualnych sprawach zawodowych.

W ożywionej dyskusji zabierali głos pp. Kasprowicz, R. Kurczewski z Poznania, T. Gościński z Pobiedzisk, Z. Wolski z Wrześni, St. Chylewski z Jarocina, B. Kropidłowski z Gniezna, Chwałkowski z Gniezna, P. Gatniejewski z Gniezna, Szajkiewicz z Wrześni, Semplawski z Warszawy i in. — Po wspólnym obiedzie zwiedzono zabytki m. Gniezna.

Zjazd Chórów Kościelnych w Gnieźnie odbył się 9 bm. Na apelu, na hasło rzucone przez Związek Organistów Okręgu Gnieźnieńskiego, stanęły: Chór kościelny św. Mikołaja z Powidza, Chór kościelny „Lutnia“ z Janówca, Tow. śpiewu „Jedność“ z Klecka, koło śpiewu z Żydowa, Chór ko-

Ilustracja Poznańska i Nowiny Sportowe

tygodnik 8-stronny

bezpłatny

dodatek dla naszych abonentów

ścielny z Mogilna, Męski Seraficki i Męski Chór OO. Jezuitów z Poznania a z Gniezna Męski Chór Seraficki, Chór kościelny św. Michała, Chór Farny i Koło śpiewu „Halka“. Po złożeniu wieńców u u stóp Bolesława Chrobrego komitet udał się do protektora Zjazdu J. E. ks. biskupa Laubitz aby Go wraz z kapitułą poprosić o udział w zjeździe. Po przybyciu na miejsce ks. Biskupa w towarzystwie ks. ks. kanoników i ks. dziekana Zablockiego zaintonowały chóry pod batutą organisty archikatedralnego Gaude Mater Polonia. Po czym wszystkie chóry ze sztandarami udały się do katedry przed konfesję św. Wojciecha. Ks. Biskup w serdecznych słowach powitał chóry i udzielił obecnym pasterskiego błogosławieństwa. Chóry zaintonowały pod batutą p. Barczyńskiego pieśń „Jubilante Deo“. Z chóru rozległa się potem introdukcja organowa, którą odegrał p. Barczyński, następnie pieśń „Dies irae“ wykonana przez Chór katedralny pod batutą ks. kan. Tłoczyńskiego. Po wspólnej fotografii na placu chóry ruszyły ze sztandarami i orkiestrą do „Wenecji“, gdzie o godz. 4 rozpoczął się konkurs. Sala była wypełniona publicznością. Po ukończeniu popisów, jury udały się na naradę w rezultacie której ks. kan. Tłoczyński ogłosił wynik. Nagrodę za najlepsze wykonanie „Credo“ — lańcuch, dar ks. biskupa Laubitz, zdobył miejscowy Chór Farny i wśród burzy oklasków rozległa się wieść, że również w punktacji zajął pierwsze miejsce (30 pkt.). Następne miejsce przypadło Chórowi kościelnemu św. Michała 3 miejsce zdobył Chór kościelny św. Mikołaja z Powidza, 4. Chór kościelny „Lutnia“ z Janówca, 5. Tow. śpiewu „Jedność“ z Klecka, 6. Męski Chór Seraficki z Gniezna. Z chórow pozaokręgowych pierwszą nagrodę otrzymał Chór OO. Jezuitów z Poznania, 2. Chór męski z Mogilna, 3. Chór Seraficki z Poznania, 4. Koło śpiewu z Żydowa, 5. Chór „Halka“ z Gniezna.

Wieczorem odbyła się wesoła zabawa na „Wenecji“, która przeciągnęła się do rana.

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: A. M. z podziękowaniem za otrzymane łaski z prośbą o dalszą pomoc 5 zł. — Składnica umundurowania, Poznań, 2 zł. — W. M. 50 zł. — Pelagja Sporkowska 20 zł. — S. D. z prośbą o zdrowie dla dzieci 4 zł. — N. N. z prośbą o pomoc i zdrowie dla całej rodziny 2 zł. — Stefan Marweg z rodziną zamiast wieńca na trumnie śp. Zygmunta Marwega 20 zł. — M. W. 5 zł. — Elżbieta Marwegowa 30 zł. — Derjówna, zamiast kwiatów na grób śp. Zofji Rzepeckiej 5 zł. — H. 2 zł. — Rodzina O. 25 zł. — J. B. z prośbą o zdrowie i łaski dla rodziców 5 zł. — Dr. Łazarewiczówna, ku uczczeniu pamięci śp. radcy dr. Łazarewicza w drugą rocznicę śmierci 50 zł. — Wojczakowa M. z podziękowaniem za wyzdrowienie dziecka z prośbą o dalsze zdrowie 5 zł. — A. S. z prośbą o błogosławieństwo i pracę dla córki 5 zł. — A. O. 3 zł. — Pomernacka, G. Wilda 80, z prośbą o zdrowie dla matki, 10 zł. — Pelagja Bonkowa w pewnej intencji 5 zł. — K. F. z podziękowaniem św. Ekspedytowi, św. Teresce od Dzieciątka Jezus i św. Antonie-mu za otrzymane łaski 5 zł. — W. R. z podziękowaniem św. Teresce za złożenie egzaminu syna z prośbą o dalszą pomoc 5 zł. — Magdalena Śniegowska 5 zł. — Z. Krawczyński, Września z podziękowaniem za otrzymane łaski 5 zł. — S. G. z podziękowaniem za wyzdrowienie córki 10 zł. — Razem z poprzednio pokwitowaniami 1 037,55 zł.

Na fundusz wyborczy: Skierski 1,50 zł. Razem z poprzednio pokwitowaniami 131,50 złotych.

Na chleb św. Antoniego: Jadwiga Bukowiecka 25 zł. — N. N. z prośbą o powodzenie w przedsiębiorstwie i zdrowie dla całej rodziny 2 zł. — Razem z poprzednio pokwitowaniami 211 zł.

Na fundusz dla wdów i sierót po lekarzach: Dr. Łazarewiczówna ku uczczeniu pamięci śp. radcy dr. Łazarewicza w drugą rocznicę śmierci 20 zł.

Na kaplicę S. S. Karmelitanek: N. N. z prośbą o pomoc i zdrowie dla całej rodziny 2 zł. — Razem z poprzednio pokwitowaniami 139,12 zł.

Na wybudowanie łodzi podwodnej p. n. „Odpowiedź Treviranowski“: Zrzeczenie Rodaków Warmji, Mazur, Ziemi Malborskiej i byłych pracowników plebiscytowych 11 zł. — Uczniowie klasy 8-mej państwowego gimnazjum im. św. Jana Kantego w Poznaniu obchodząc imieniny drogiego im wychowawcy prof. Karola Władki 35 zł. — Grono N. N. 30 zł. — Razem z poprzednio pokwitowaniami 644,57 zł.

TEATRY

— **Z Teatru Wielkiego.** Dziś, w poniedziałek opera poznańska uczci 70 rocznicę urodzin Paderewskiego, wystawiając jego wspaniałe dzieło „Manru“; w naczelnych partjach pp. Bojar-Przemieniecka, Szafranska, Świecicka, Drabik (Manru), Zathay, Karpacki, Maj. Efektowne tańce układu baletmistrza p. Ciesielskiego. — Kierownictwo muzyczne dyr. Wojciechowski. We wtorek ciesząca się stałym powodzeniem „Hrabina Marica“. Dyryguje p. Latoszewski. W środę o godz. 15 przedstawienie dla młodzieży szkolnej; dana będzie piękna opera Moniuszki p. t. „Straszny dwór“. Mała ilość biletów do nabycia w kasie dziennej „Par“, ul. 27-go Grudnia 18 (gmach hotelu Wiktoria).

— **Z Teatru Polskiego.** Przemila komedia „Proszczę wśród biedaków“, która stała się prawdziwym sukcesem artystycznym i kasowym Teatru Polskiego, odegrana będzie dziś z dyr. Szczurkiewiczem w roli tytułowej. We wtorek przedstawienie dla wojskowych „Proszczę wśród biedaków“. W środę odbędzie się premiera zapowiadanej od dłuższego czasu, budzącej swą zapowiedzią wyjątkowe zainteresowanie sztuki utalentowanego powieściopisarza dr. Józefa Pollaka „Król Jan Sobieski“. Wyreżyserowana przez p. Józefa Sosnowskiego sztuka otrzymała doborową obsadę, którą stanowią pp. Biesiadecki, Bracki, Godlewski, Kwaskowski, Noskowski, Zarembińska, Siewska i in.; rolę tytułową powierzono p. Komornickiemu, w roli Marysieńki wystąpi p. Zasempianka. Nową oprawę dekoracyjną przygotowują pracownicy malarskie pod kierunkiem artysty malarza p. S. Węgrzyna.

— **Z Teatru Nowego.** Dziś po raz ostatni arcywesoła farsa p. t. „Zarząd przymusowy“, który przez kilkanaście z rzędu wieczorów bawił licznie gromadzącą się publiczność w Teatrze Nowym.

Jutro, we wtorek, po raz pierwszy komedia w 3 aktach Gabrieli Zapolskiej p. t. „Nerwowa awantura“, której niezwykle ciekawa akcja rozgrywa się w Monte Carlo. Rola główną kreuje znakomita artystka p. Halina Cieszkowska, pozostałe role objeli: nowo zaangażowana p. Blanka Orszańska, Czarnecka, Koronkiewiczówna, Bystrzyński, Kaden, Gliński i Rudnicki. Niemalą atrakcją będzie przegląd mody w akcie II. Reżyseruje p. dyr. M. Rudkowski; dekoracje p. Al. Kobrynia.

— **Z Teatru Popularnego.** W poniedziałek i wtorek ostatnie dwa razy „Polacy w Ameryce“. Epilog, rozgrywający się w Gdyni, stoi pod hasłem „Frontem do morza“ i „Nie damy Pomorza“. W środę premiera znakomitej baśni fantastycznej Szukiewicza p. t. „Noc św. Mikołaja“, do której przesłiczne dekoracje oraz kostiumy, wykonane według wzorów J. Kozłowskiego. Ilustracja muzyczna B. Kubika.

Teatr Wielki

DZIŚ — „Manru“. Wtorek, 18. 11. „Hrabina Marica“. Środa, 19. 11. po pol. „Straszny dwór“. Środa, 19. 11. wieczorem „Orlow“. Czwartek, 20. 11. „Orlow“. Piątek, 21. 11. „Zamarle oczy“. Sobota, 22. 11. „Verbum nobile“ i „Flis“. Niedziela, 23. 11. po pol. „Traviata“. Niedziela, 23. 11. wieczorem „Orlow“. Poniedziałek, 24. 11. „Orlow“.

Początek o godzinie 8 wieczorem. Przedsprzedaż biletów w biurze ogłoszeń „Par“, ul. 27 Grudnia 18, od godz. 10 do 17. W niedzielę i święta w Teatrze Wielkim od godz. 11,30 do 13,45.

Teatr Polski

DZIŚ — „Proszczę wśród biedaków“. Wtorek, 18. 11. „Proszczę wśród biedaków“. Środa, 19. 11. „Król Jan Sobieski“. Premiera. Czwartek, 20. 11. „Król Jan Sobieski“. Piątek, 21. 11. „Król Jan Sobieski“. Sobota, 22. 11. „Proszczę wśród biedaków“ (po raz 25). Niedziela, 23. 11. po pol. „Staś lotniczek“ (ceny znizone). Niedziela, 23. 11. wiecz. „Król Jan Sobieski“.

Poniedziałek, 24. 11. „Przeprowadzka“ — występ Józefa Sosnowskiego. Początek o godzinie 8 wieczorem. Bilety wcześniej do nabycia w kasie Teatru Polskiego, ul. 27 Grudnia.

Teatr Nowy

DZIŚ — „Zarząd przymusowy“. Wtorek, 18. 11. „Nerwowa awantura“. Premiera. Środa, 19. 11. „Nerwowa awantura“. Czwartek, 20. 11. „Nerwowa awantura“. Początek o godzinie 8 wieczorem. Bilety wcześniej do nabycia w składzie cygar p. Zygarłowskiego, narożnik ul. Gwarnej i 27 Grudnia.

Teatr Popularny

DZIŚ — „Polacy w Ameryce“. Wtorek, 18. 11. „Polacy w Ameryce“. Środa, 19. 11. „Noc św. Mikołaja“. (Premiera). Początek o godzinie 8 wieczorem. Bilety można wcześniej nabywać w księgarni p. Dippa przy pl. Wolności 11 (tel. 17-94) od godz. 9 do 18, a od godz. 19 przy kasie W niedzielę i święta od godz. 10 przy kasie teatru.

Teatr Rewja

w gmachu Kina Stylowego
DZIŚ — o godz. 7 i 9 wiecz. „Wyborcy! Wybierzcie nas!“

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

CZEMBY BYŁ ŚLĄSKI INSTYTUT BADAWCZY

Ośm lat polskich rządów — Niemato już zdziałano — Trzeba działać dalej — Praca naukowa pilna potrzebą — Kto może pracować „regionalnie”? — Śląski Instytut Badawczy i jego zakres — „Namiastka” Uniwersytetu.

Ośm lat polskich rządów na Górnym Śląsku wykazało dobitnie ile siły twórczej tkwi w ludzie śląskim, jak gorąco pragnie on stanąć na równi z innymi ziemiami Polski. Pawilon Śląski na Pewce dał tylko małe wyobrażenie o tem czego w ciągu kilku lat dokonano, chociaż w dziedzinie kulturalnej dużo jeszcze jest do zrobienia. Prawda, że i na tem polu dokonano już nielada dzieła: wybudowano około 40 nowych szkół powszechnych, kilka po europejsku urządzonych gimnazjów, urządzono Muzeum Śląskie, stworzono bibliotekę Sejmową. Od dwóch lat istnieje także w Katowicach świetnie prowadzony Instytut Pedagogiczny, wznowiono pozatem kwartalnik literacko-regionalny „Zaranie Śląskie”. Wokoło tego kwartalnika oraz Śląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk skupia się śląski ruch naukowy, który rokuje dobre nadzieje, o ile nim się właściwy sposób pokieruje.

Śląski ruch naukowy jest też przedmiotem rozważań p. Ł. Łakomego w najnowszym numerze „Zarania”. Aczkolwiek cały niemal artykuł o „Zagadnieniach regionalnych Śląska” złożony jest z cytatów (doskonale zresztą dobranych) oświeśla on znakomicie potrzeby nauki na Śląsku. „Praca naukowa na Śląsku” — zauważa słusznie autor — jest jednym z najpilniejszych nakazów „chwili”, aczkolwiek sam Śląsk zacznie dopiero wydawać pracowników naukowych w większym zastępie. Ostatnie dziesiątki lat wykazały jednak, że pracę naukową prowadzili skutecznie ludzie szarzy, pozbawieni nieraz najelementarniejszej pomocy. (Tu autor przytacza przykłady z pracy prof. Bujaka w IV tomie „Nauki Polskiej”). Pracownicy naukowcy, szczególnie w dziedzinie regionalnej powinni się rekrutować w pierwszym rzędzie z nauczycieli szkół średnich, którzyby badania ludoznawcze (w najszerszym znaczeniu słowa) przeprowadzili przy pomocy młodzieży gimnazjalnej. Do pracy tej powołani są dalej księża, mający stały kontakt z ludnością, również i ci wszyscy z inteligencji (lekarze, urzędnicy), którzy się dużo stykają z ludem. Do badań tych nie trzeba nawet nadzwyczajnego wykształcenia, starczy, by pracownik na tem polu był bystry i odróżnił rzeczy pierwszorzędne od spraw podrzędnej wagi. Należy więc stworzyć monografię powiatów w opracowaniu jak najobszerniejszym (geografia, przyroda, historia, zaludnienie, legendy, podania i t. p.). Najpilniejsze jednak są badania z dziedziny historii. Pośród tematów, które wymagają rychłego opracowania wymienia autor kwestję podziału Śląska, okres współczesny panowania ostatnich Piastów, okres panowania Władysława Warneńczyka i jego poglądów na Śląsk, zabiegi o przyłączenie Śląska do Macierzy, historię kulturkampfu na Śląsku i inne. Największym byłoby stworzyć na Śląsku uniwersytet — skoro są na razie trudności, należałoby skupić tymczasem pracę wokoło Muzeum Śląskiego, bibliotek i towarzystw naukowych — później zaś stworzyć namiastkę Uniwersytetu, którą autor pragnąłby nazwać Śląskim Instytutem Badawczym im. Miarki i Stelmacha.

Instytut ten ożywiłaby ruch naukowy przez ogłaszanie konkursów, przez sprowadzanie profesorów uniwersytetu na cykliczne wykłady, utrzymywane nie na poziomie popularnym, ale wysoce naukowym i starałby się wogóle wytworzyć atmosferę naukową. Już dziś Muzeum Śląskie, Śl. Tow. Przyj. Nauk i biblioteki posiadają tyle materiału, że śmiało można rozpocząć pracę na szerszą skalę. Jak widzimy, artykuł p. Łakomego jest przeto dalszym ciągiem znanej dyskusji nad Uniwersytetem Śląskim i powinien wywołać dalszą dyskusję, a przede wszystkim doprowadzić do urzeczywistnienia tego minimalnego programu. Instytut Badawczy zaopiekowałby się całym ruchem naukowym Śląska, zgromadziłby chętnych, zebrzałby materiały, zajęłby się rozdziałem lub przydziałem pracy, zapobiegałby kolizjom i powtarzaniu się, nieuniknionem tam, gdzie prawie wszystko stworzyć trzeba od

nowa. Oszczędzałby prawie temsamem cennych sił, potrzebnych do szeroko zakrojonej roboty. Dotąd pracę naukową prowadził Śl. Tow. Przyj. Nauk, Muzeum Śląskie i „Zaranie” — ale koniecznym jest usystematyzowanie jej w drobniejszych zagadnieniach. Jak wiadomo dało Śl. Tow. Przyj. Nauk inicjatywę do napisania dzieła p. t. „Odrodzenie narodowe Śląska” w formie tekstów — nie będzie to jednak dzieło syntetyczne. Stworzenie wielkiej historii Śląska wzięła na siebie Akademia Umiejętności, a pierwszy tom wyszł ma w najbliższym czasie. Trzeba jednak jeszcze szczegółowych monografii z zakresu historii, literatury, ekonomii, polityki i dziedziny ściśle regionalnej. Przyszły Instytut Badawczy powinien stworzyć szczegółowy program tych prac i kierować ich wykonaniem. Spodziewać się należy, że odpowiedzialne czynniki zrozumieją doniosłość tej sprawy i przystąpią do szybkiego urzeczywistnienia Instytutu. Pracowników nie zbraknie. W tym samym numerze „Zarania

Śląskiego” znajdujemy artykuł s. p. ks. Londzina o piśmiennictwie polskim na Śląsku Cieszyńskim, dalej artykuł energicznego i pracowitego propagatora spraw kulturalnych Śląska, p. Pawła Musioła, o literaturze polskiej Śląska w XVII w. (podobny ale rozszerzony do nowszych czasów znalazł się we wrześniowym numerze „Pamiętnika Warszawskiego”). W artykule p. Musioła zasługuje na specjalne uwzględnienie rozdział o Gdaczuszu fararzu tarnogórskim. Dr. Wytrzens rozpoczął druk obszerniejszej pracy o ks. Szerszniku, zastużonym pedagogu i nisarzu z ubiegłego stulecia. Zabrądnika artykuł o A. W. Maciejowskim (z poprzedniego numeru) znalazł echo w przyczynku p. Brożka, który uzupełnia dane biograficzne i podaje w wątpliwość śląskość Maciejowskiego. Pożatem uzupełniającą ciekawą ten numer bogate materiały, recenzje, nowele Morcinka p. t. „Zalew”, pieśni ludowe i t. p. A. Jesionowski.

Lubliniec, G. Śląsk.

ŻYCIE KULTURALNE

CYKL SKOŃCZONY I CYKL NOWY

Trzy wykłady: red. J. Gutschego o zawodzie dziennikarskim, red. B. Jarochońskiego o reportażu i dr. J. Górkiego o prawie prasowym zakończyły na naszych Powszechnych wykładach Uniwersyteckich cykl pierwszy, poświęcony prasie.

Dzisiaj rozpoczyna się cykl drugi zatytułowany: W stulecie powstania listopadowego. Pierwszą prelekcję, pt. „Powstanie kościuszkowskie”, wygłosi prof. dr. A. M. Skałkowski dzisiaj, w poniedziałek, o g. 20 w sali 17 Collegium Minus naszego Uniwersytetu.

SLAWISTYKA

Wykłady E. Damianiego w Bułgarii. Jak w latach ubiegłych tak i teraz docent literatur słowiańskich w uniw. rzymskim E. Damiani wyjechał do Bułgarii na szereg tygodni aby tam prowadzić kurs języka i literatury włoskiej w uniw. sofijskim. W tym roku liczba jego słuchaczy znacznie się wzmogła. Rozpoczął kurs wykładem o wpływach włoskich na literaturę słowiańską poświęcając przytem Polsce wiele miejsca. Tenże wykład powtórzył z końcem października w Kazanle. Koło polsko-bułgarskie istniejące w Sofii od wielu lat a teraz niestety zamierające po śmierci Bojana Penewa zwróciło się do Dra Damianiego z prośbą o odczyt. Wybrał on jako najstosowniejszy temat J. Kochanowskiego, którego 400-tna rocznica urodzin prawie bez echa tam przeszła. Odczyt ten zamierza on wygłosić z końcem rb. Skoro my sami dostatecznie bułgarskimi do nas sympatjami nie umiemy się zainteresować, należy się tem głębszą wdzięcznością zasłużonemu włoskiemu polonofilowi, że nas w tem tak chętnie wyrecza. (P.)

MUZYKA

Z Filharmonii Warszawskiej. Donoszą nam z Warszawy: Tygodniowym koncertem piątkowym dyrygował Grzegorz Fitelberg. W programie była uwertura do nagrodzonej opery Romana Świątkowskiego „Marji”, monumentalna symfonia trzecia Aleksandra Skriabina, (t. zw. „Boski Poemat”) oraz cały szereg fragmentów z trzyaktowego baletu Piotra Perkowskiiego p. t. „Szwantewid”. Solo sopranowe w jednym z fragmentów śpiewała p. Stanisława Korwin-Szymanowska. Publiczność po wielokroć wywoływała obecnego na sali autora. Solistą był świetny skrzypek węgierski, Franciszek Vecsey, który odegrał koncert skrzypkowy D-dur Brahmsa. Entuzjazm był niezwykły, zmusił doskonałego artystę do dwóch naddatków; były niemi: „Pani i Drjady” z „Mitów” Karola Szymanowskiego oraz Paganiniego Capriccio-A-moll w przeróbce i z partją fortepianową, Szymanowskiego. (w. m.)

SZKOLNICTWO

Ministerstwo oświecenia o sobie. Za mało czyta się zwłaszcza w sferach oświatowych czasopismo „Oświata i wychowanie” który wychodzi pod kierunkiem zasłużonego pedagoga i prawnika ministerjalnego Bolesława Kielskiego. Daje ono wierne obraz tego, co poczyna się u nas na polu oświaty, jaką jest organizacja władz i pracy, jak wygląda organizacja szkolna, budżet, fundacje, budowy, prasa, wydawnictwa. Znajdujemy tu wiadomości o rozwoju wychowania fizycznego i higieny szkolnej, harcerstwa, przysposobienia wojskowego, figury szkolnej, o nauczycielstwie i jego kształceniu, o oświacie poza-szkolnej i szkolnictwie zawodowym, o pomocy dla nauki i ludzi nauki, o sprawach bibliotecznych i artystycznych. (T. Gr.)

TEATR

Z teatru toruńskiego. Z Torunia donosi nam nasz korespondent (A. M.): Teatr toruński wystawił w bieżącym miesiącu „Don Juana” Zorilli z dyr. Bendą w roli tytułowej. I to widowisko pomimo braków, nieuniknionych na scenach prowincjonalnych, było dowodem troski o rzetelność aktorskiej roboty i oprawy scenicznej a zarazem o podniesienie repertuaru naszej sceny, a więc tych dążeń artystycznych, od których odwycajono naszą publiczność w poprzednim sezonie. Obecnie dobiegają końca próby z „Tamtego” Zapolskiej. Będzie to już siódma kolejka a czwarta polska premiera na scenie toruńskiej. Premiera „Tamtego” odbyła się 11. bm.

NOWY HAUPTMANN WE LWOWIE

Piszą nam ze Lwowa: Nasze Rozmaitości zaraz po grotesce Goetla i Malczewskiego „Król Niekodem” wystawiły nieznanego w Polsce, przed czterema laty napisanego Hauptmanna, a to dramat „Dorota Angermann”. Reżyserował p. L. S. Schiller, rolę tytułową grała p. Ewa Kuncewiczówna, b. artystka Reduty i teatrów szymonowskich, obok niej występował liczny zespół z p. Chmielewskim, b. artystą poznańskiego Teatru Polskiego na czele.

Sztukę można określić jako niemieckie „Dzieje grzechu”, do których nastrojem jest bardzo podobna. Uległa zresztą znacznej przeróbce reżyserkiej, skróceniu i wyeliminowaniu nawet niektórych ubocznych postaci. Szło o to, aby akcję skoncentrować i utracalnic. Jest bardzo charakterystyczne, że odrazu na premierę przybyła publiczność tłumnie, wykupując cały teatr, zamiast czekać na „pantoflowe recenzje”, jak dotychczas bywało. Znaczący to, że Lwów zaczyna odyskiwać zaufanie do teatru, które był zupełnie utracił za poprzednich dyrekcji. Widowisko było istotnie świetnie zmontowane do najdrobniejszych szczegółów i miało wielki sukces artystyczny. (tl.)

LITERATURA

Literaci Krakowa w obronie p. St. Michalskiego. Piszą nam z Krakowa: Związek zawodowy literatów polskich w Krakowie, z prezesem K. H. Rostworowskim na czele, powziął nast. uchwałę: Odrzucając zajęcie stanowiska wobec nowoutworzonego Instytutu popierania twórczości literackiej do czasu wyników jego działalności — Związek zawodowy literatów polskich w Krakowie potępia napad na dyrektora Funduszu kultury narodowej p. Stanisława Michalskiego, wyrażając mu pełne zaufanie za jego przeszło 30-letnią działalność na polu organizowania polskiej nauki i kultury. (A)

VARIA

Zgon kuzynki Wyspiańskiego. Z Krakowa donoszą nam: Przed kilku dniami zmarła s. p. Felicja z Wańkowskich. Mroźnika, śpiewaczka, a ostatnio nauczycielka w państw. żeńskiej szkole przemyskiej. Mała jej, s. p. Franciszek prof. gimn. poległ w bitwie pod Verdun, jako ochotnik armii francuskiej. S. p. Zmarła była młodszą siostrą poety Antoniego i art. malarza Tadeusza Wańkowskich, a cioteczną siostrą Stanisława Wyspiańskiego, który w swoim czasie wymalował jej portret pastelowy, znany dziś jako „Panienka z fiołkami”. (Artan.)

O NORWIDA

NAJNOWSZY ZESZYT „TĘCZY”

Coraz żywsza i aktualniejsza „Tęcza” poznańska wydała zeszyt poświęcony Cyprjanowi Norwidowi. Aktualność dziennikarska ma jak wadomo dwie formy: pierwsza polega na chwytaniu tematów aktualnych, druga, wyższa, na ich tworzeniu. Taką aktualnością wyższego a może i najwyższego rzędu jest w kulturze naszej przypomnienie, że pisma zbiorowe Cyprjana Norwida utknęły, niestety, w tece Miriama-Przesmyckiego i po pierwszych czterech tomach ani rusz nie mogą wyrzeźić na światło dzienne, podczas gdy Norwid jest dzisiaj tak aktualny, jak nigdy przedtem nie był i z każdym dniem staje się coraz aktualniejszym, albowiem jego filozofia sztuki ubiegła współczesność i jest dzisiaj rewelacyjnie pionierską i nową.

Wykazuje to w jasnym a nabrałym treściwy wywódzie redaktor naczelny „Tęczy”, Jerzy Drobnik, zestawiając teorię sztuki Jerzego Sorela z taką teorią Norwida. Dla Sorela najciekawszą postacią sztuki współczesnej jest ta, która „sprawdza piękno do użyteczności”. Dla Norwida — na tyle lat przed Sorelem — „użyteczne nigdy nie jest samo i piękno wchodzi, nie pytając, brama”. Jeżeli Sorel nazywa sztukę „objawieniem umysłu w pracy” i widzi jej posłannictwo w uszlachetnieniu pracy ręcznej i zrównaniu jej z pracą i widzi jej posłannictwo w uszlachetnieniu pracy ręcznej i zrównaniu jej z pracą naukową, to coż innego powiedział Norwid, określając sztukę „jako chorągiew na prac ludzkich wieży”, jako „najwyższe z rzemiosł apostola i jako najniższą modlitwę anioła”. Jest ona u Sorela światłem, które rozjaśnia pracę, jest „przelaniem się umysłu w pracę ręczną” — u Norwida nosi ona nazwę „ulga pracy” itd. itd. Nie słuszniejszego nad rekapitulację Drobnika, że „wszystko, co mówi Sorel, Norwid przed nim już obszerniej i głębiej wypowiedział, że właściwie Norwid jest ojcem najnowszego, najwspółczesniejszego pojmowania sztuki, opartego na głębokim tle socjologicznym”.

Bardzo więc dobrze, że się stało, że „Tęcza” przedsięwzięła to zaszczytne dla duszy polskiej poszukiwanie ojcostwa, w odniesieniu do idei najnowszych i tak głęboko drążących. Tem słuszniejszym jest zamieszczenie w artykule wstępnym p. J. Kisielewskiego wezwanie, aby dalsze tomy pism Norwida zostały wreszcie wypuszczone z klatki. Podobno ma się zająć tem po naganiem Instytut Popierania Polskiej Twórczości Literackiej. Byłoby to jego wielką zasługą, gdyby stracił aktualność żartobliwy wierszyk Sztudyingera, zacytowany jako motto artykułu, a brzmiały:

Nie wiem, czy to co pomoże,
Czy to się na co przyda,
Smutno mi Boże,
Oddaj Norwida.

Bo jest w tem pewna tragikomika, że Miriam Norwida odgrzebał (słynna „Chimera” była w niemalej części poświęcona tym pracom ekshumacyjnym) aby go znów pogrzebać na inny sposób. Obecnie „Tęcza” na własną rękę dobrała się do zapomnianych skarbów Norwidowskich. Wydobyła na światło nieznaną wywód Norwida na temat pracy (podany przez dr. W. St. Turczyńskiego), jeden nieznaną wiersz i jeden nieznaną rysunek. Bardzo interesująco pisze o nieznanym wizerunku Norwida p. Władysław Arimowicz, zaś o nieznanym jego przyjacielu, Władysławie Wężyku, p. Z. A. Morawski. Część ilustracyjna również obficie zajęła się genialnym pisarzem. Jednym słowem, dobrze się zasłużyła „Tęcza” ceniom pamięci Norwida, a z nią kulturze naszej. Wszystko to bardzo ważne i ciekawe. (ln.)

Pisma nadesłane

„Polska Oświata Pozaszkolna”. Nr. 4-5. Treść: „Sp. Władysław Orkan” — „Sp. Eugenja Kornilowiczowa”. — J. Piotrowski: „Znaczenie nauk społecznych w pracy oświatowej na wsi”. — J. Putnicka: „Kursy wakacyjne w Cambridge”. — K. Maj: „Obowiązkowe dokształcanie poza-szkolne w Czechosłowacji”. — Polska współczesna. — Regionalizm i oświata. — Sprawy organizacyjne. — Materiały. — Kronika.

Atomy i fale eteru

Kiedy to z tajemną czcią, nieśmiało, pierwszy zdobywca ludzkiej myśli zapuścił się w nieznane labirynty wiedzy, jednym z pierwszych zagadnień, nasuwających się badaczom było pytanie: czym jest materia? Dlaczego woda, przy niskich temperaturach jest ciałem stałym, daje się rąbać, rozpada się w kawałki, tak jak drewno węgla? Czy lód jest tą samą materią, która ulatuje w powietrze i w postaci lekkich obłoczków gdzieś znika, gdy słońce silnie praży tafle wody tej samej, którą gasimy pragnienie? Dlaczego odczuwamy ból, dotykając gorącego przedmiotu? Z czego składa się wszechświat? Czy istnieje materia, stanowiąca prapoczątek wszystkich objawów życia?

Te i podobne pytania dręczyły ludzkość już wtedy, gdy stawiali pierwsze kroki w nieznanej dziedzinie wiedzy. A równocześnie niemal dyskutowano nad innym, niemniej doniosłym problemem. Czym jest światło? Jakimże to sposobem przedmiot obcy może zwracać na niebie naszą uwagę? Czym są owe maleńkie promyki świetlne, zdołające każdej nocy nieboskłon? Czy ciała świecące wyrzucają z siebie cząsteczki, które docierają do naszego oka i tu tworzą na jego dnie swój własny obraz? Z pierwszego zagadnienia materii wyrósł i ukształtowała się w ciągu tysięcy lat teoria atomowa, drugie zrodziło teorię eteru, napełniającego cały wszechświat morzem swych różnobarwnych fal. Dziś fizyka stara się obie teorie — materii i fal eteru — połączyć w jedną całość, chce stworzyć jednolitą syntezę.

Przyznać co prawda musimy, że ostateczny pogląd dotąd się jeszcze nie skryształizował. Fizycy znajdują się w takim położeniu, jakby należało z niezliczonej ilości oddzielnych kamyków odtworzyć jakiś ogromny obraz mozaikowy. Dopóki było mało kamyków, praca wydawała się łatwą i nie trudno było złożyć jakiś niezbyt skomplikowany obraz. Im więcej jednak odkryto ciekawych przyczynków do danych zagadnień nauki, tem trudniej jest złożyć wszystkie szczegóły w syntetyczny obraz, o którym moglibyśmy orzec, że zgadza się z pierwowzorem — stawianiem się w przyrodzie. Tem wspanialszy będzie oczywiście ostateczny wynik, tryumf ludzkiej myśli naukowej.

Przy wszystkich badaniach nad istotą światła i materii, samo światło odgrywało największą rolę. Światło w sensie fizycznym. Bowiem dla fizyka my wszyscy jesteśmy w 98% ślepcami. Około 55 oktafali eteru obejmują już badania fizyczne, a nasze oko zdolne jest widzieć tylko jedną z tych oktaf.

Z lekcji śpiewu, muzyki lub też z podstaw fizyki wiemy, że tony dzielimy na oktafy w ten sposób, że każdy ton oktaf wyżej odznacza się podwójną liczbą drgań akustycznych odpowiedniego niższego tonu. Fale akustyczne rozchodzą się w powietrzu, fale świetlne w eterze kosmicznym. Fale akustyczne (słuchowe) i optyczne (świetlne) różnią się więc tylko tym ośrodkiem działalności, pozatem jednak niemal te same prawa dają się do nich stosować.

Fale świetlne, widoczne dla wzroku naszego, obejmują tylko jedną oktafę, pozatem różnią się od innych fal eteru tylko długością fali. Najdłuższymi falami eteru są fale elektromagnetyczne, wykorzystywane w radiach, nieco krótsze są fale Hertza, następnie mamy półtora oktafali fal mało nam znanych, dalej fale ciepłe, wreszcie następują fale świetlne, za nimi fale pozafioletowe, graniczne, roentgenowskie, gamma, a zupełnie na końcu, daleko poza falami gamma, fale kosmiczne, nieświadomo odkryte.

Ostatnie badania przekonały fizyków, że prócz natury falistej możemy we wszystkich tych rodzajach promieni eteru odkryć pewne własności atomistyczne. Ale o tem pomówimy nieco niżej; teraz przejdziemy do materii, do atomów.

Sto lat temu, za czasów Daltona, ojca współczesnej teorii atomowej, uczeni skłonni byli uważać, że atomy każdego pierwiastka chemicznego różnią się wielkością i kształtem, że są niezniszczalne, i nie mogą się zamienić na atomy innego pierwiastka. Jednak już na końcu zeszłego stulecia stało się rzeczą pewną, że reprezentantami wszystkich zjawisk ruchowych materii są tylko dwa rodzaje pracząstek materialnych, których masy są stałe, nie uniwersalnymi i że wszystkie atomy zbudowane są z dwóch rodzajów pracząstek. Te pracząsteczki zwiemy dziś protonami (o większej masie), oraz elektronami (o mniejszej masie).

W ostatnich dziesięcioleciach XIX stulecia, uczeni przekonali się również o atomistycznej strukturze elektryczności. Fizycy zauważyli, że wszelkie naboje elektryczne mieszczą w sobie całkowitą ilość podstawowych naboji, i że wszystkie pracząsteczki materii wykazują taki nabój podstawowy, a mianowicie cięższe protony nabój dodatni, lżejsze elektrony nabój ujemny.

Do odkrycia materialnych pracząstek i najmniejszych nabojów elektrycznych przyczyniło się na początku naszego stulecia nowe, niemniej ważne odkrycie. Stwierdzono mianowicie, że światło posiada również strukturę atomistyczną, można więc poniekąd mówić o atomach świetlnych.

Jak to już stwierdził w roku 1900 Planck, a w roku 1905 Einstein bliżej uzasadnił, promieniowanie świetlne składa się z ośmiu podstawowych ilości podstawowych kwantów świetlnych, dziś często zwanych fotonami. Liczne doświadczenia wykazały, że fotony

istnieją tak samo jak protony i elektrony. Gdy naprzekład promieniami pozafioletowymi Roentgena naświetlano płytki metalowe i gdy wskutek tego roje elektronów zostały oderwane od metalu płytki, stwierdzono, że energia jednego fotonu zamieniła się na energię ruchową jednego elektronu. Odwrotny proces zachodzi przy wytwarzaniu promieni Roentgena za pomocą promieni katodowych, czyli za pomocą poruszających się ustawicznie elektronów — z zanikającej energii ruchowej każdego poszczególnego elektronu pozostaje jeden foton.

Z teorii względności Einsteina wiemy, że masa i energia są sobie tożsamościowo równe; wynika stąd również, że każdy foton posiada pewną masę. Fizykom i przyrodnikom należy zdradzić, że masę fotonów otrzymujemy, mnożąc częstość drgań pewnej fali świetlnej przez 7,27, a dzieląc przez 10 do potęgi 48, czyli przez liczbę wyrażoną jedynką z 48 zerami! Dla światła widzialnego masa fotonu jest bardzo mała, w porównaniu z masą elektronu mniej więcej kilkaset tysięcy razy mniejsza. Tylko masa fotonów promieni gamma dorównuje masie elektronów. Jak wykazał Compton w roku 1923, przy zderzeniu z elektronami prawo zachowania energii oraz ilości ruchu jest ściśle zachowane.

Odkrycie atomistycznej struktury światła wywołało ogromny przewrót w naszych pojęciach optycznych. Przewrót ten nastąpił mniej więcej równocześnie z rewizją dotychczasowego mechanistycznego poglądu na świat zjawisk fizycznych. Na fundamencie teorii względności powstała w roku 1905 i 1909 nowa mechanika. Mechanika Einsteina przyniosła nam nowe wiadomości o zachowaniu się ciał poruszających się z wielką szybkością, dającą się porównać z prędkością światła.

Dawna, klasyczna mechanika pozostała niezmienną i dostatecznie ścisłą dla prędkości małych, takich mianowicie, jakie rozwijają nasze ziemskie środki lokomocji. Pozostała jednak jeszcze niezapelniona bardzo poważna luka — ani bowiem mechanika klasyczna, ani też relatywistyczna nie mogła — jak się okazało — dostatecznie wyjaśnić procesów, odbywających się w maleńkim świecie atomów, gdzie dookoła jądra krążą maleńkie elektrony.

Odkrycie fotonów skomplikowało sytuację jeszcze bardziej.

W myśl teorii Bohra i Sommerfelda każdy atom składa się z jądra atomowego, oraz z krążących dookoła niego elektronów. Elektrony poruszają się po orbitach, których niezmienna odległość od jądra da się teoretycznie obliczyć, i z których elektron zazwyczaj nie zbacza. Zdarzają się jednak wypadki, kiedy elektron pod wpływem wzajemnego odpychania się wszelkich elektronów atomu zostaje zniewolony do zmiany toru i wtedy nagle przeskakuje do innego toru „dozwolonego”. Wówczas w otaczającym atom morzu eteru zostaje fala świetlna o pewnej, ściśle określonej częstości drgań.

Model atomowy Bohra doskonale wyjaśnił stosunki, panujące w atomie wodoru, niestety już przy tłumaczeniu struktury atomu helu teoria Bohra napotkała na poważne trudności.

Taką była sytuacja na froncie fizycznym mniej więcej w roku 1923, kiedy fizyka stanęła przed wewnętrznym kryzysem swych teorii. Dopiero od roku następnego, horyzont nauki rozpoczął się rozjaśniać. Ukazały się prace de Broglie'go, Heisenberga, Schrödingera i Diraca, które znakomicie rozszerzyły nasze wiadomości o świetle i materii. Nie można w ramach krótkiego artykułu omówić mechaniki fal oraz mechaniki kwant, na które złożyły się prace wspomnianych uczonych, można dać tylko ogólne, bardzo pobieżne streszczenie dzisiejszego poglądu na świat materii i fal eteru.

Doświadczenia fizyczne ostatnich dziesięcioleci wykazały ostatecznie atomową strukturę materii. Najnowsze jednak badania wykazały równocześnie, że poszczególne pracząsteczki nie są, powiedzmy, autonomiczne. Ani dokładna lokalizacja, ani też ściśle określenie kształtów nie jest możliwą dla pracząstek. Każda pracząsteczka, czy to elektron, proton czy foton podlega wpływom swych sąsiadów i odwrotnie ogranicza ich swobodę.

Różnicę w pojmowaniu materii i światła zostały usunięte nieomal z współczesnej teorii atomowej. Zasadnicze właściwości materii, jak np. struktura atomistyczna oraz bezwładność zostały również stwierdzone dla światła, a na odwrót charakter falowy światła odkryto również przy materii.

Pojmowanie atomistyczne i faliste łączy się dziś w jednolity pogląd na świat zjawisk fizycznie — chemicznych.

Wreszcie możemy również za jedną z cech współczesnych teorii fizycznych uważać ich dążność do wywołania od czysto ludzkich pojęć. Formuły i działania matematyczne pozwalają nam znacznie głębiej wnikać w świat atomów, elektronów i fotonów, aniżeli potrafilibyśmy uczynić nasz niezręczny, obrazami fałszywej rzeczywistości obarczony umysł.

Wiek nasz stworzył prócz czarodziejskiej techniki matematycznego nadczłowieka fizyki, przed którym mikrokosmos odsłania swe tajemnice.

Dr. L. Rz.

Pierwszy pilot — kobieta

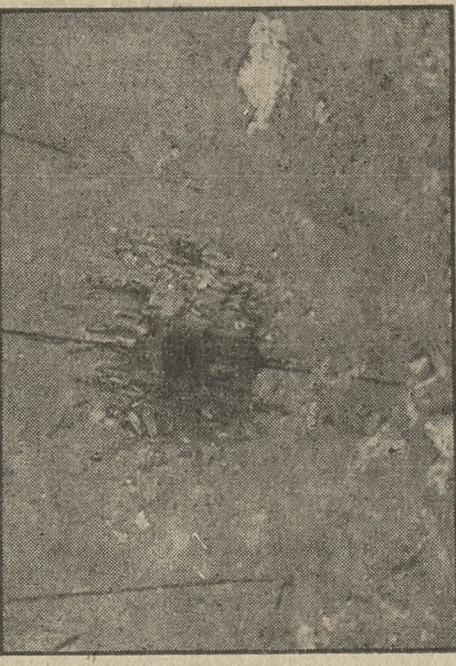
otrzymała dyplom lotniczki na Węgrzech. Sześciu latą zdobywczynią dyplomu lotnika jest pani Janina Woloszyńska, która wykazała przed komisją egzaminacyjną swe uzdolnienie i znajomość lotnictwa w teorii i w praktyce.

Zamach na lokal wyborczy Stronnictwa Narod. w Kaliszu

W dniu 13 b. m. nad ranem dokonano w Kaliszu przy pomocy granatu ręcznego zamach na lokal wyborczy Stronnictwa Narodowego. Zamach dokonało kilku ludzi, którzy po wrzuceniu pocisku przez okno do lokalu, zdołali się ulotnić. Skutki wybuchu przed-

stawiają powyższe trzy fotografie nadane nam z Kalisza. Wybuch granatu przebił podłogę na wylot oraz zniszczył urządzenie wewnętrzne. Policja wszczęła dochodzenia za sprawcami zamachu, lecz dotychczas bezskutecznie.

Jak w bajce...

Z pięciu braci Wichurów, średni, Kazimierz, któremu najgorzej się powodziło, z początkiem wojny przeniósł się do Rosji. Gdy wrócił po kilku latach, pozostali bracia myśleli, iż ma pieniądze, lecz on temu stanowczo zaprzeczył. Zająmował odłąd skromną izdebkę w Warszawie przy ul. Chmielnej i zarabiał na utrzymanie, wyrabiając abażury do lamp. Bracia nie utrzymywali stosunków z nim wcale.

Przed kilku dniami tymczasem otrzymali wiadomość, o zgonie brata, który zmarł w zakładzie dla gruźlicznych i zarazem doniesienie od komornika sądowego, iż mają się zgłosić po spuściznę po bracie i ewentualnie ponieść część kosztów pogrzebu itd. I tu się zaczyna rzecz jak w bajce. Trzej bracia, nie chcąc ponosić kosztów, zgóry zrezygnowali ze spuścizny, wystawiając na to skrypt kanoników. Jedynie pozostali jeszcze Marjan Wichura, sam skromny rzemieślnik, uważał, że trzeba brata przywozić pochować i zgłosił się na przyczynienie się do kosztów pogrzebu, wzamian za co miała mu przypaść pozostałość po nieboszczyku.

Tymczasem, co się pokazało? Pod rupieciami w izdebce na Chmielnej znaleziono skrzyneczkę drewnianą, w której było 19.000 złotych w banknotach polskich, 2.545 dolarów i woreczek zawierający 12.200 rubli w złocie. Tamci bracia obecnie zamierzają wytoczyć proces o ten spadek, lecz ponieważ rzekli się go przedtem formal-

nie, więc pewnie wynik nie będzie po ich myśli.

60 tysięcy za śpiew

W Stanach Zjednoczonych jest obecnie śpiew najlepiej płatny. Nawet artyści filmowi nie zarabiają tyle, co śpiewacy operowi i estradowi. Spowodowało to radio. Początkowo ograniczały się radia amerykańskie do najskromniejszych programów muzycznych i odpowiednio do tego wynagradzały artystów. Obecnie wypowiedziały sobie wszelkie stacje radiowe walkę o pierwszeństwo i przesadzają po prostu w dobijaniu się o pierwszorzędnym artystów. Czem sławniejszy artysta, tem więcej słuchaczy zdobywa sobie towarzystwo, które go pozyskało — rozpisując odpowiednio szumne reklamy.

Posłuchajmy, jak przedstawia się wynagrodzenie śpiewaków w Ameryce. Otóż gazety tamtejsze donoszą, że Harry Lander otrzymał za odśpiewanie trzech piosenek 180 tysięcy złotych, czyli 60 tysięcy za każdą piosenkę. Swoją drogą artysta okazał się wspaniałomyślny i dodał łaskawie jeszcze jedną. Miał podobno zobowiązanie wobec pewnej fabryki obuwi i ta skłoniła go do nadadku. Al. Jonson, starszy śpiewak jazz — bandowy dostawał za każdą minutę śpiewania 9 tysięcy złotych, a ponieważ śpiewał dziesięć minut, wyniosło honorarium 90 tysięcy złotych. Frances Alda, która wystąpiła ostatnio w „Metropolitan Opera Company“, otrzymała za krótką produkcję śpiewaczą 36 tysięcy złotych. Oświadczyła wobec tego, że już nie powróci na scenę, bo pieniądze stacyj radiowych zbyt są kuszące, aby im nie miała ulec. Ona, a z nią kilka innych gwiazd śpiewaczych udzieliły w radjo 6 oper Pucciniego.

Stuchacze lubią specjalnie Harry Landera, który sam podaje tytuły swych pieśni, gdyż w Ameryce uważają, że speakerzy są zbyt nudni dla swego gadulstwa.

Śpiewacy radiowi żalą się, że śpiew w radjo nie daje tego zadowolenia, co występy na scenie, bo odbiera im możliwość cieszenia się entuzjazmem słuchaczy. Ale lekki żal ociera mamona i wygodne życie w radjo, dzie prace oblicza się na minuty. (al)

Czy złożyłeś już ofiarę na pomnik Najsw. Serca Pana Jezusa w Poznaniu? Niech każdy ofiaruje choć drobną sumę, a stanie szybko dzieło wspaniałe na cześć Serca Pana Jezusa upiększając wjazd do miasta. Ofiary prosimy składać do Redakcji Gazet, Banków i P. K. O. nr. 207 470

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili

Wędrowka lękliwych kapitalistów

Jak już w swoim czasie pisaliśmy, od pewnego czasu obserwuje się silny odpływ kapitałów niemieckich zagranicę, w pewnej mierze pod wpływem wzrostu obciążeń podatkowych, przede wszystkim jednak pod wpływem ostatnich wypadków politycznych, stwarzających w umysłach kapitalistów niepokój o stałość waluty niemieckiej. Oczywiście najżywiej zaniepokojona jest finansjera żydowska, nad którą ciążyą pogrozki Hitlera i jego kohort. Odpływ kapitałów kieruje się przede wszystkim do Szwajcarii, potem do Holandii i krajów skandynawskich, poniekąd Belgii; w Holandii i Szwecji odczuwa się w związku z tem zwykły kurs papierów procentowych, niejednokrotnie b. znaczną. Rozmiarów omawianego zjawiska oczywiście nie można dokładnie określić. Szacuje się sumę wywiezionych z Niemiec kapitałów na 5—10 miliardów marek.

Jak rzekliśmy, główny strumień kapitałów niemieckich skierował się do banków szwajcarskich, skłaniając je do ofiarowywania stopy procentowej coraz niższej, ostatnio nie sięgającej 1% przy depozytach 3-miesięcznych, jednakowoż stopa ta nie odstraszyła kapitalistów, szukających nie rentowności, a bezpieczeństwa i przewalutowania swych sum na franki szwajcarskie; zachodzi tu więc proces podobny do obserwowanego w 1926 r. we Francji.

Zabawną rzeczą jest to, że banki szwajcarskie otrzymywane sumy lokowały pierwotnie w Niemczech, otrzymując przy lokatach hipotecznych 10%, a nawet 15%, a więc realizując przy tym dziwnym i zabawnym transferze poważną marżę procentową. W miarę jednego pogłębiania się procesu, lokaty w Niemczech zostały zaniechane i zaczęto szukać lokaty na innych rynkach, głównie w Francji, gdzie jednak kapitały te nie znalazły miejsca.

Powodem „braku miejsca” na rynku francuskim jest przede wszystkim nadmiar kapitałów własnych; następnie powodem kryzysu lokaty kapitałów we Francji jest tradycyjna gościnność Francuzów dla wszelkiego rodzaju imigrantów politycznych, w niniejszym wypadku dla kapitałów hiszpańskich, południowo-amerykańskich i angielskich, które — podobnie jak niemieckie — z obawy przed zaburzeniami i przewrotem w swoim kraju pouciekały „pod niebiosa bardziej łagodną”.

Tak więc jesteśmy obecnie świadkami charakterystycznej wędrowki kapitałów zalekanych, poszukujących bezpiecznej ostoji. Kapitałów takich jest w świecie moc, czego dowodem — głośno ostatnio w Paryżu fakt, że jeden z bogatych banków francuskich odmówił niedawno przyjęcia sumy kilkumilionowej, ofiarowanej na termin kilkoletni.

Krótkie informacje gospodarcze

— Pomorska Izba przem. - handlowa postanowiła powołać do życia 3 sekcje: żeglowno - portową, budowy nowego gmachu Izby w Gdyni i specjalną sekcję, którą zajmie się przeniesieniem Izby do Gdyni.

— Niedawno uruchomiona koksownia „Szczęść Boże” w Zabrze, znajdująca się w pobliżu kopalni „Gwidon” ma być znowu unieruchomiona.

— W ciągu ubiegłych miesięcy 1930 r. Włochy importowały 8.875.000 ton węgla kamiennego łącznie z ilościami węgla, odbieranymi tytułem odszkodowań z Niemiec.

— Z powodu podniesienia w Niemczech cła na kawę, przemysł z Holandii i Belgii przybrał kolosalne rozmiary.

— Na konferencji belgijskich pracodawców i związków robotniczych przemysłu metalowego została postanowiona zniżka płac robotniczych o 5 proc. Płace robotnicze zostaną obniżone z 1 grudnia o 2,5 proc. oraz z 1 stycznia o dalsze 2,5 proc.

— W wyniku 15-dniowych obrad zgromadzenie Związku producentów miedzi postanowiło wezwać swych członków do dobrowolnego ograniczenia produkcji na czas trwania obecnego przesilenia gospodarczego.

— Duński Bank Narodowy obniżył z 13. bm. stopę dyskonta wekslowego z 4 na 3½ proc.

— Jak donosi Havas, strajkuje obecnie w Madrycie i okolicy 15 000 robotników metalowych.

— Jak obliczają zobowiązania Banku Oustric, który w Paryżu zawiesił wypłaty, dosięgają sumy 80 milj. franków.

O zachowanie zasad etycznych w życiu gospodarczym

Poniższe, nadesłane nam z kół handlowych uwagi mają charakter dyskusyjny (Red.)

Są dążenia by etykę móc tak samo ujarzmić formułami, jak to się przyjęło w prawie. Są nawet usiłowania, by etykiem nazwać każde postępowanie silniejszego, który często i zazwyczaj ma ją w oczach ludzkiej sprawiedliwości; urabiając ją na wszelki możliwy sposób różnymi sposobami. Dotychczas jednak żadna formuła ani wymyślna teoria nie zdołała etyce odebrać właściwego jej pojęcia i znaczenia ani usunąć ją z tego piedestału, jaki zajmuje i zajmować będzie.

Jeżeli jednak dziś pewne czynniki z grupy przemysłowców polskich produkujących cukry, chcą sypać piaskiem w oczy handlowi i zarzucać mu brak etyki w postępowaniu, to przede wszystkim niech sami się tej etyki nauczą i niech nie uważają, że etyka pospieszy na rozkaz świadczyć im usługi.

Ażebym nie rzucić ogólnikami pragnę podać pod sąd publiczny etyczne fakty pewnych przemysłowców stosowane wobec kupiectwa.

1) Firmy warszawskie rozpoczęły pracę z kupcem poznańskim, który świadczył im usługę, bo podjął się wprowadzać towar na rynku tutejszym niezaprowadzony. Rozpoczęło w handlu z temi firmami pracę w dobrej wierze niezamocowanego stosunku, jaki utrwalili się dotychczas na zachodzie Polski między ogółem przemysłowców i kupców. Ta dobra wiara była stale podkreślana także przez fabryki warszawskie. Mimo to jedna z nich najwyżej upewniając kupiectwo o swej lojalności poczęła bez uprzedzenia otwierać własne składy detaliczne, konkurencyjne dla kupiectwa, przyczem z dostaw dla kupiectwa nie zrezygnowała, a nawet zgłaszała i zgłasza pretensje wobec niego, by towar jej nadal prowadziło, a nawet specjalnie forsowało.

2) Ta sama fabryka warszawska w rękach właściciela, który jest z wyznania protestantem i b. czynny bierze udział w tym kościele, sprawując urząd wiceprezesa (czego mu nikt za złe nie bierze), w środowisku wielkopolskim ultrakatolickim zaprasza księdza katolickiego, wprowadzając go w błąd, do poświęcenia swych składów detalicznych i wywiesza w nich obrazy Matki Boskiej, tym sposobem wprowadzając momenty religijne, będące świętością dla wierzących, w orbitę swych czynności handlowych.

Czy to jest etyka?

Mówiąc o własnych składach, nikt ich prowadzić nie zabrania, to rzecz zapatrywania producenta.

Jednak firmy przemysłowe pracujące z handlem, gdy wyrobią sobie stanowisko na rynku pracą kupca, a chcą później wyniki jego pracy zbierać we własnych składach detalicznych, postępując bezceremonialnie i brzydko, dla analogii w taki sposób, jak gdyby ktoś przywłaszczył sobie prawo eksploatacji wynalazku dokonanego i zaprowadzonego przez wynalazcę. Na szczęście jednak istnieją ochrona wynalazków i każdy taki amator cudzej pracy znalazłby się za kratkami. Dla pracy zaś handlu niestety dotychczas ochrony niema i dlatego podobne postępowanie uważane jest za bohaterstwo, zamiast za czyn godny potępienia.

Przewrotnością już jednak nazwać trzeba fakt: nadużywania relegii dla celów handlowych oraz pretensję publiczną podnoszoną do kupiectwa, że zastosowało bojkot wyrobów tak postępujących fabryk.

Taka przewrotność nie powinna się stroić w piórka etycznego postępowania. Osoby zaś prowadzące taką działalność lub ją pochwalającą powinny milczeć o etyce, bo to wywołuje odrazę, najwyżej niech szukają sprawiedliwości w sądzie. Tam prędzej znaleźć będą mogli uznanie w oczach swej obrony.

Należy zwrócić także uwagę na to, że w tej akcji nie chodzi o byt jednostek, lecz o egzystencję i prawo do życia tysięcy drobnych warsztatów handlowych i licznych ich rodzin. Te warsztaty pracy na terenie Wielkopolski, Pomorza, oraz Śląska mają specjalny charakter i są wyłącznie wyspecjalizowane w handlu cukrami i czekoladą, w przeciwieństwie do wschodnich połaci kraju, gdzie struktura tego handlu jest zupełnie inna.

Postępowanie fabryk otwierających własne składy detaliczne zmierza niewątpliwie do tego, by obecny system specjalnego handlu w branży cukrów i czekolady przekształcił na modłę wschodnią, w taki sposób, by zamiast w sprzedaży cukrów kupiec specjalizował się w wodzie sodowej, słodkich napojach, a cukry i czekoladę prowadził dodatkowo.

Spółeczeństwo jednak akcję kupiectwa rozumie i zdaje sobie sprawę z tego, że społecznie więcej wartościowym elementem jest handel, aniżeli własne składy fabryczne i że lepiej, gdy osiągany zarobek w tym wypadku wpada do kieszeni tysięcy kupców, aniżeli do jednej kieszeni przemysłowca, któremu zysk z produkcji nie wystarcza.

Nie ulega też najmniejszej wątpliwości, że społeczeństwo z chwilą zupełnego uświadomienia się w tej sprawie odsunie się zupełnie od fabryk eliminujących kupca z handlu.

O zniesienie przestarzałych ustaw

Związek Izby Przemysłowo-Handlowych R. P. zwrócił się do ministra przemysłu i handlu z postulatem zniesienia jako anachronicznych, ustaw o lichwie wojennej i pieniężnej. W odpowiedzi na to wystąpienie ministerstwo zakomunikowało Związkowi, iż w obecnej chwili uchylenie wszystkich tych przepisów byłoby gospodarczo nieuzasadnione.

Zastąpienie przepisów o lichwie wojennej poprzednio obowiązujących dzielnictwami przepisami kodeksów karnych ministerstwo nie uważa za stosowne i konsekwentne wobec dążenia do ujednolicenia naszych przepisów prawnych.

Ministerstwo jest zdania, że rygory, wynikające z ustaw i rozporządzeń o lichwie wojennej mogą być znacznie złagodzone w drodze odnośnej dyspozycji, danej władzom wykonawczym przez władze centralne, które w pierwszej mierze są powołane do wykonywania omawianych przepisów prawnych.

Ministerstwo z wnioskiem takim wystąpi do min. spraw wewnętrznych.

Co do przepisów prawnych, regulujących lichwę, to sprawa jest obecnie badana przez ministerstwo skarbu, w porozumieniu z min. przemysłu i handlu oraz ze Związkiem Banków.

mocy rozporządzenia min. rolnictwa nr. 2177/K. I. z 20 maja 1930 r. kierownictwo państwowego stada ogierów w Gnieźnie potwierdza do 31 grudnia 1930 r. świadectwa stanowienia, dotyczące przychówku z ostatnich lat. Po upływie tego terminu żadne reklamacje uwzględniane nie będą. Świadectwa stanowienia nie posiadające przez kierownictwo stada z dniem tym tracą swoją podstawową wartość i znaczenia. Począwszy od 1 stycznia 1931 r. kierownictwo państwowego stada ogierów w Gnieźnie będzie potwierdzało tożsamość przychówku od klaczy stanowiących ogierami państwowymi na odnowienie świadectwa stanowienia nie później niż w roku urodzenia źrebca. Dowody przed odesłaniem do stada winny być zapatrzane w 3 zł znaczki stemplowe.

lk) Kursy korespondencyjne dla rolników. Zarząd kursów rolniczych, im. Stanisława Staszica, korespondencyjnej uczelni dla rolników - praktyków, podaje do wiadomości osób zainteresowanych, że w roku szkolnym 1930/31 prowadzone będą równocześnie: 1. wyższy kurs rolniczy, złożony z 230 wykładów. 2. Wyższy kurs rolniczy - hodowlany (bez ogrodnictwa), złożony z 200 wykładów. 3. Wyższy kurs hodowlany, złożony z 95 wykładów. 4. Wyższy kurs ogrodniczy złożony z 80 wykładów. 5. Kurs rolniczy popularny, jednominutowy, złożony z 40 wykładów. 6. Kurs dla gospodyń wiejskich, złożony z 40 wykładów. 7. Kurs pszczelniczy, trzymiesięczny, złożony z 40 wykładów. 8. Kurs dla podwórzowych urzędników gospodarskich, złożony z 20 wykładów. Dzięki tym kursom w ciągu zbliżającej się zimy każdy przemyślny gospodarz może szybko, łatwo i stosunkowo tanio uzupełnić fachową swą wiedzę, a przy jej pomocy znacznie zwiększyć dochódowość swego gospodarstwa. Zapisy przyjmuje, bliższych informacji udziela i szczegółowe programy wysyła Zarząd kursów rolniczych im. Stanisława Staszica, Warszawa, ul. Pankiewicza nr. 3.

(k) Wydobycie i sprzedaż węgla górnośląskiego. Według danych tymczasowych górnoląskiego Związku przemysłowców górniczo - hutniczych w październiku r. liczącym 27 dni roboczych wydobycie 2 707 550 t. węgla, (we wrześniu liczącym 26 dni roboczych wydobyto 2 542 042 t. węgla). Przeciętnie na dzień roboczy wydobywano 100 280 (97 771). Sprzedano węgla na obszarze G. Śląska 593 716 t. (522 403 t.) w pozostałych częściach Polski — 990 653 (880 882 t.). Ogółem sprzedano: w kraju — 1 584 369 t. (1 403 285 t.), zagranicę — 1 165 688 t. (998 707 t.), ogółem sprzedano w październiku — 2 750 057 t. (2 402 055 t.). Pozostało na zwalach w ostatnim dniu miesiąca — 1 179 663 t. (1 457 586 t.).

(k) Konsumcja cementu w 10 ślesiacach r. b. Wysyłka cementu na rynek wewnętrzny wynosiła w październiku r. b. 70 475 t., wobec 80 076 t. w tym samym miesiącu 1929 r., a 111 816 t. w październiku 1928 r. W ciągu 10 miesięcy r. b. wysłano 711 744 t., gdy w analogicznym okresie 1929 r. — 815 320 t., a w r. 1928 — 881 029 t. Sprzedano na rynku wewnętrznym w r. b. 1929 o 13 proc. więcej w stosunku do r. 1929 o 13 proc. a do r. 1928 o 19 proc. Eksport w październiku wykazał się cyfrą 7 140 t. dy w tym samym miesiącu 1929 r. wynosił 7 519 t., a w październiku 1928 r. — 6 104 t. W 10 miesiącach r. b. wywieziono 61 938 t., gdy w odpowiednim okresie 1929 r. — 67 390 t. a w 1928 r. — 91 352 t. Jak widzimy w wyższym zestawieniu, eksport cementu w okresie styczeń - październik r. b. ani w porównaniu z tymże okresem 1929 r. o 1 proc., a w porównaniu z r. 1928 o 32 proc.

KRONIKA GOSPODARCZA

Z KRAJU

(k) Ostatni raport doradcy finansowego rządu p. Dewey'a. Przed ostatecznym opuszczeniem Polski wydał doradca finansowy przy rządzie polskim p. Dewey, sprawozdanie, w którym omawia budżet państwa. Streszczenie raportu podamy w jednym z najbliższych numerów.

(k) Bydgoska Izba przem. - handlowa w sprawie ustawy „kartelowej”. W dniu 13. bm. odbyło się posiedzenie komisji przem. handlowej Izby w Bydgoszczy, w sprawie projektu ustawy „o państwowym nadzorze nad kartelami”. Obszerny referat wygłosił dyr. Izby p. radca E. Wcisło, który przedstawił stan prawny zagadnienia w państwach europejskich, a w szczególności w Niemczech, oraz w Polsce, poczem scharakteryzował działalność karteli oraz legitymację czynników publicznych do ingerencji w problemy gospodarki t. zw. „zwiazanej”, przedstawiając w końcu główne punkty projektu, jego strukturę i tendencje. Po referacie wywiązała się parogdzinna gorąca dyskusja, w której brali udział wszyscy obecni, a w rezultacie której uchwalono rezolucję: „Wypowiadając się zasadniczo przeciw projektowi w obecnym brzmieniu, jako przedwczesnemu dla życia gospodarczego Polski, komisja stwierdza, że o ileby projekt ten miał być w życie wprowadzony, ujmując on niedostatecznie zagadnienie kartelowe, które, jako bardzo doniosłe dla życia gospodarczego państwa, winno być precyzyjnie ujęte, uwypuklając nietylko uprawnienia rządowe, ale i uprawnienia gospodarki

zwiazanej. Zarazem komisja stwierdza, że brak przyciągnięcia Izby przem. - handlowych jako najwyżej kompetentnych, do roli przynajmniej opiniodawczej, uważa za należyte zastronę szkodliwą projektu z punktu widzenia rzeczowego traktowania zagadnień, wymagających jak najściślejszej i jak najbardziej pogłębionej orientacji.

(k) Znakowanie zwierząt rzeźnych. Izby przem. - handlowe zajmowały się ostatnio opinowaniem projektu rozporządzenia min. rolnictwa w sprawie znakowania zwierząt rzeźnych, będących w posiadaniu osób handlujących, oraz sprawę uregulowania obrotu materiałem rzeźnym. Naogół na terenie izb przeważa zdanie, że należy nałożyć na gminy obowiązek znakowania zwierząt przy wydawaniu paszportu zwierzęcego, oraz dopuścić sprzedającego i kupującego do samodzielnego dokonywania transakcji i do komisji notowań bez potrzeby stwarzania instytucji maklerów.

(k) Handel w Gdyni. W r. 1930 na dzień 1. 10. w Gdyni było zarejestrowanych 363 przedsiębiorstw handlowych i 283 przemysłowych w porównaniu do 10 przedsiębiorstw handlowych i 19 przemysłowych w r. 1924. Wśród wyżej wymienionych liczy przedsiębiorstw handlowych w Gdyni liczy należy 15 przedsiębiorstw handlu hurtowego, 16 przedsiębiorstw spedycyjnych i 14 maklerskich.

(k) Potwierdzenie rodowodów źrebąt państw. ogierach z ostatnich lat. Kierownictwo państw. stadniny ogierów w Gnieźnie podaje do wiadomości pp hodowców tamtejszego okręgu hodowlanego, że na

(k) **Prace nad organizacją rynku żelaznego.** W tych dniach odbyło się w Katowicach wspólne posiedzenie rady centrali hurtowników żelaza i syndykatu polskich hut żelaznych, na którym ustalono granicę między rejonami centralnym a katowickim i powzięto doniesienie uchwały, dotyczące ujednolinitości kalkulacji cen składowych we wszystkich rejonach, w szczególności zaś w miejscowościach granicznych między rejonami. Powzięto ponadto zasadniczą uchwałę, że sposób obliczania cen żelaza formowego i betonowego winien być ujednolinity dla całego obszaru państwa polskiego wraz z w. m. Gdańskiem.

Z ZAGRANICY

(z) **Konwersja szwajcarskich pożyczek wewnętrznych.** Ze względu na znaczne obniżenie się stopy procentowej na rynku szwajcarskim, zaczęły poszczególne kantony, miasta i towarzystwa akcyjne, które zaciągnęły w swoim czasie pożyczki wewnętrzne na 5-6 proc. konwertować je obecnie na pożyczki oprocentowane przeciętnie na 4 proc. rocznie. Tak więc miasto Zurych wyłożyło do sukurskiej w celu konwersji 5 proc. pożyczki z 1918 r. na 25 milj. fr. szw. 4 proc. pożyczkę na tę samą sumę po kursie emisyjnym 98,25 proc. która do dn. 7 listopada r. została w zupełności pokryta. Elektrownia w Freiburgu skonwertowała 6 proc. pożyczkę z r. 1921 na 15 milj. fr. szw. 4 proc. pożyczkę po kursie emisyjnym 98 proc. kanton Tessin 6 proc. pożyczkę na sumę 6 milj. fr. szw. — 4 proc. pożyczkę na 5 milj. fr. szw. po kursie 98 proc. a kanton Solothurn 4½ proc. pożyczkę z 1913 r. na 7 mil. fr. szw. — pożyczkę czteroprocentową po kursie emisyjnym 97,75 proc.

(z) **Międzynarodowy kongres wywiadowczy kredytowy w Wiedniu.** W grudniu r. odbędzie się w Wiedniu międzynarodowy kongres wywiadowczy kredytowy oraz instytucji, mających za cel obronę wierzycieli przed niesumiennością dłużników. W związku z kongresem odbędzie się wystawa, mająca na celu zobrazowanie postępu w dziedzinie kontroli wypłacalności klientów dla informujących się instytucji kredytowych. W kongresie będą uczestniczyli przedstawiciele wszystkich państw europejskich i Ameryki, wnosząc do obrad ostatnie zdobycze wiedzy w powyższym zakresie. Z uwagi na doniosły charakter kongresu wszystkie państwa udzielają uczestnikom wiedeńskiego kongresu wydatnej pomocy. — Poza wolną wiza wjazdową do Austrii koleje poszczególnych państw udzielają zniżek na przejazd. Polska przyznała uczestnikom kongresu 50-proc. zniżkę kolejową w drodze powrotnej. Szczegółowych informacji w sprawie kongresu udziela dyrekcja wiedeńska, Mariahilferstr. 71.

(z) **Włoskie monopole państwowe.** W końcu 1928 rząd włoski postanowił skomercjalizować monopole państwowe solny i tytoniowy, nadając administracji charakter autonomiczny. Rezolucja ta dała dodatnie rezultaty. Jak wynika z danych statystycznych, ogłoszonych obecnie przez radę zarządzającą za 1-szy rok operacyjny 1928/1929 administracja monopolu tytoniowego dała czystego dochodu o 52 910 483,44 liry więcej aniżeli w latach poprzednich. Wpływy wyniosły 3 514 725 459,11 lirów, a wydatki 832 945 102,44 lir. Administracja monopolu solnego dała w wpływach sumę 372 396 492,13 lir., a w wydatkach sumę 108 499 468,74 lirów. W ogólnym rezultacie wszystkie agendy monopolowe dały czystego dochodu około 3 miliardów, a ściślej mówiąc 2 985 257 080 lirów.

(z) **Zbiory pszenicy w Kanadzie.** Według obliczeń dominialnego Statistic Office zbiory pszenicy w Kanadzie wynoszą 395 854 000 buszli, co w porównaniu do obliczeń z października wykazuje 11 milj. buszli więcej. Przeciętna zbiorów pszenicy w ostatnich latach wynosiła 304 milj. buszli.

(z) **Kanadyjski pool pszenicy.** Gwałtowna deruta na giełdach Stanów Zjednoczonych w ostatnich tygodniach, gdy ceny pszenicy spadły do 74 centów za buszel, t. j. do cen nie notowanych od 1906 r., spowodowała na została ciężka, katastrofalna niemal sytuacja kanadyjskiego poolu pszenicznego. Pool liczy 140 000 członków, kontroluje 55 proc. produkcji i koncentruje prawie cały eksport pszenicy. Gdy żniwa w 1929 r. dały około 120 milj. buszli, t. j. 30 proc. poniżej przeciętnej rocznej, pool postanowił spekulować na spodziewaną hausę. Tymczasem nastąpił spadek cen i poolowi nie będącemu w stanie ucieść się z zaciągniętych zobowiązań groziło bankructwo,

któremu zapobiegły rząd Stanów Manitoba, Saskatchewan i Alberta, obejmując gwarancję za udzielone poolowi kredyty bankowe. Wiadomość o nowych trudnościach poolu i konieczności gwałtownego wyzbywania się zeszłorocznych zapasów, choć oficjalnie zdementowana, wywołała panikę na giełdzie w Chicago i innych miastach. Wiadomości o nieszczerłych zbiorach w Kanadzie wielu jest skłonnych uznać za manewr obliczony na powstrzymanie zniżki cen.

(z) **Zarządzenia finansowe nowego rządu brazylijskiego.** Od 28 października r. wszystkie banki brazylijskie są czynne, jednocześnie wprowadzono 30-dniowe moratorium dla weksli. Obrót walutą obcą dozwolony jest jedynie Banco de Brazil, który może przydzielać innym bankom nie więcej, jak 1000 l. dziennie. Kurs mil-rejsa oznaczony został oficjalnie na 5 5/16 d., podczas gdy w Londynie notują 1 mil-rejs — 4,93 d.

(z) **Sprawy cukrownicze na Kubie.** Izba deputowanych przyjęła 91 przeciwko 13 głosami projekt prawa, wprowadzającego w życie plan Chaddourne'a oraz przysługujące 42 milj. dol. na uregulowanie stosunków na kubańskim rynku cukrowniczym. Jak wiadomo plan przewiduje wycofanie na przeciąg 5 lat 1 680 000 tonn cukru z obrotu rynkowego i zmniejszenie eksportu do Stanów Zjedn. z kampanji 1930/31 do 3 136 000 tonn.

(z) **Światowy rynek srebra.** Od dziesięciu prawie lat rynek srebra znajduje się pod znakiem silnej depresji. Wpłynęło na to wiele okoliczności, przede wszystkim przejście wielu państw Dalekiego Wschodu na walutę złotą. Dzisiaj, jedynie Chiny pozostały wierne srebrnej monecie. Państwa europejskie, bijące monety srebrne, obniżyły ich próby ze względów oszczędnościowych, co wpłynęło na zmniejszenie się konsumpcji. Natomiast produkcja tego metalu, prawie z roku na rok wzrasta, zwiększając poważnie zapasy. W roku ub. rozporządzalna ilość srebra wynosiła 335 130 tys. uncji, konsumpcja zaś nie przekroczyła 272 000 tysięcy. Nic więc dziwnego, że cena srebra, która wynosiła w r. 1919—23 d. za uncję, zaś w r. 1920 aż 89 d., w roku 1930 spadła do poziomu 18 d. Jak te fluktuacje cen odbyły się na finansach chińskich, wystarczy zaznaczyć, że dolar hongkoncki spadł z 9 szyl. na 1,11. Jako jedyny sposób uratowania opłakanej sytuacji rynku srebra, uważają koła zainteresowane utworzenie kooperacji międzynarodowej, regulującej produkcję i reparycję srebra. (j)

KTO KUPIE TOWARY ZAGRANICZNE, ODBIERA CHLEB ROBOTNIKOM POLSKIMI!

CZEKOLADA

MLECZNA

NA ŚWIEŻYM MLEKU BOGATA W WITAMINY

KLUBOWA DESEROWA WYTRAWNA

ZŁOTO DESEROWA KASOWA

Przedstawicielstwo na Wielkopolskę i Pomorze

B. ZMIDZINSKI w 5224
POZNAŃ, ul. Piekary nr. 5.

Wszystko można metalizować

Tektura, drewno, jedwab, porcelana, jednym słowem wszystkie ciała nieprzewodzące elektryczności można podług nowo wynalezionej postępowania zaopatrzyć w pokład metalu nadając im temsamem prawie trwałość rzeczy metalowych. Prócz tego stają się przedmioty metalizowane mniej wrażliwe na wpływy im szkodliwe wody, pary, ciepła i wyziewów chemicznych. Tak można będzie n. p. na okrętach, czółnach i łodziach zastosować bardzo lekkie materiały budowlane, napuszczone warstwą metalu przeciwko wpływom wilgoci i nie przepuszczające wody.

Również niebezpieczeństwo pożarów i łamiącego się w drzazgi drewna zmniejsza bardzo nowa metoda impregnacji, zyskując temsamem prawo obywatelstwa w budownictwie wagonów kolejowych.

Dalsza dziedzina zastosowania otwiera się dla materiałów metalizowanych w budownictwie okrętów lotniczych i aeroplanów, bo wrażliwym powłokom udzielić można przez pokład metalu nadzwyczajnej trwałości.

Metalizację przeprowadza się podług znanej elektrolizacyjnej metody, stosowanej już oddawna do pozłacania, posrebrzania i poniklowania metalów nieszlachetnych. Nowością jest tylko okoliczność, że przy jej pomocy można tworzyć pokłady metalowe również na ciałach, nie przewodzących elektryczności.

Żywotność drewna można przez zaopatrzenie go powłoką metalową powiększyć o 65 proc., a przez traktowanie drewna mosiądzem, brązem i innymi metalami można je zastosować do okuć oraz do dekoracji wewnętrznej.

Drzwi, żaluzje, boazerje, szkło, porcelana a nawet materiały na ubrania z płótna, jedwabiu i gazy można traktować jednym lub więcej metalami, czyniąc je temsamem odporniejszymi i trwalszymi. Dr. Rz.

Pryw. Lecznica Chirurgiczna

Dr. Parczewskiego

Poznań ul. Mickiewicza 22

gw 5/67

tel. 19-59.

Ofiary na Pomnik Najśw. Serca Pana Jezusa w Poznaniu

123. do kasy komitetu wpłacono do dnia 14. 11. 1930. 901 Z M P

Spadkobiercy po sp. X. Wojtyś pp. Katarzyna Pytko, Franciszka Jaskółska i Stanisław Wojtyś	3 000,—	X. J. Sawiński, Krośnice	5,—	Fr. Konkiewski, Toruń	5,—
Bud. Stan. Trawczyński, Poznań	5 000,—	J. Maki Limanowa	1,—	Urbanik, Golebia	4,—
Józ. Jaszczakowa, Sławsko W.	10,—	X. J. Śnielek, Niedzica	1,—	J. Kaszyk, Łódź	5,—
A. Galińska, Poznań	5,—	SS Służebniczeki, Sidzina	2,—	W. Karbowiak, Chwałkowice	3,—
Radca L. Mikołajczak, Poznań, p. p. L. Porczyński	100,—	J. Moskal, Sulikowice	150,—	A. Osadziński, Tomice	2,—
Jadw. Maria i Gabr. Czaykowskie	6,—	J. Szymarski, Poniec	2,—	J. Kowalewski, starszy Środa	5,—
N. N. z Sekowa z proś. o zdrowie	5,—	St. Maśkowski, Tuchola	5,—	St. Namysł, Poznań	5,—
A. i R. Kundtanka	10,—	X. E. Szymkowiak, Przgodzice	15,—	A. Słószarczykówna, Poznań	5,—
J. Mielniński, Śrem	10,—	U. Frölichówna, Grudziądz	5,—	Wł. Radomski, Mogilno z podz. za odebr. łaski z prośbą o dalsze	10,—
J. Andrzejewski, Bachorzew	5,—	A. Kaczkówna, Brenna	5,—	Hurtownia Tytoniowa, Buk	10,—
Adw. Olszak, Ostrzeszów	10,—	M. Maciejewski, Lucin zebr.	11,—	Śmigłowie, Łagiewniki	10,—
K. Kubaczewski, Środa I. rata	3,—	Fr. Spychala, Ostrzeszów	5,—	X. Prob. Radomski, Niepruszewo	10,—
H. Wetulina, Łódź	2,—	Fr. Tyczewska, Barcin z prośbą o zdrow. męża	5,—	E. Dymaczewski, Poznań	10,—
J. Jankowska, Solec	5,—	J. Galla, Lignowy	5,—	T. Fidler, Marjanów	10,—
S. Krasuska, Izbiec	5,—	Fr. Kosmala, Września	5,—	K. Grajek, Gniezno	10,—
B. Kościelak, Skarszewek	5,—	St. Górski, Września	5,—	J. Sekowski, Koźmin	10,—
A. Stepka, Wilno	5,—	Wł. Niestrawski, Grabowo	3,—	Soberowa, Stary folwark	10,—
M. Słusarski, Delatyn	2,—	I. Swakowski, Makowarsk	2,—	X. A. Karczyński, Toruń	10,—
X. W. Tryb, Klimkówka	5,—	W. S. Mogilno	1,—	Wł. Kacmarek, Ziemię	10,—
Fr. Tenzowa, Lwów	130,—	A. Zbylica, Brusy	5,—	B. Orłowski, Gdynia	10,—
R. Spaltenstein, Podberezie	5,—	J. Dutkowiak, Konojad	2,—	M. Hobel, Gdynia	10,—
W. Styczński, Zaklików	2,—	K. Drucki, Poznań	3,—	M. Sreńska, Kuchary	10,—
P. Gloc, Krzeszów	1,—	M. Rakowa, Krotoszyn	4,—	St. Łagoda, Grudziądz	10,—
M. Polonki, Mir	2,—	J. Kuzikowski, Łasin	2,—	M. Katny, Lubiewo	10,—
H. Pietraszkiewiczowa, Nieśwież	2,—	W. Zelich, Kalisz	2,—	W. Krossman, Ropa	10,—
Sier. Wł. Plukarz, Snów	5,—	St. Błażejczyk, Kalisz	5,—	Z. Polek, Kraków	10,—
SS Felicjanki, Drohowyż	5,—	T. Iskrzyński, Kleszczów	3,—	Z. Puzyńska, Gwoździec	10,—
F. Cerkaski, Kruszwica	4,—	M. Ganasieński, Poznań	5,—	St. Mikstacka, Kalisz	10,—
A. Cabata, Szczawinka	4,—	St. Przybylski, Jarocin	5,—	M. Krajewska, Warszawa	10,—
W. Celczewska, Szymbark	3,—	A. Majewiczówna, Grudziądz	5,—	Z. Lebensztejn, Warszawa	10,—
W. Kaczalski, Włocławek	5,—	Wł. Wojciechowski, Pozn.	5,—	T. Tozo, Łaniet	10,—
M. Majorkiewiczowa, Łuszyń	5,—	M. Wojciechowska, Pozn.	5,—	T. Maciejewski, Poznań	20,—
hr. Krasicka, Bachorzec	5,—	W. Wojciechowski, Pozn.	5,—	X. J. Sztukowski, Poniec	20,—
hr. Krasicka, Ruskawiec	1,—	M. Mielicka, Pozn.	2,—	H. Małowa, Dobiesławice	20,—
hr. Konarska, Dubiecko	1,—	Sz. Maćkowiak, Poznań	1,—	Brac. Dawid, Wieluń	25,—
hr. Konarska, Dubiecko	1,—	Razem zł	18,—	J. Mandrysz, Krotoszyn według spisu	28,50
Razem zł	5,—	Wł. Sikora, Chocicza	5,—	L. Niedzielski, Poz. z podziękowaniem za otrzymane łaski	50,—
X. J. Sasaki, Warszawa	5,—	Ł. Grzegorzewska, Budzyna	8,—	Arch. Fr. Brzeziński, Poznań	50,—
N. M. Chlebowski, Dąbrowa	5,—	J. Chmielarz, Doruchów	2,—	Inż. Szafranek i Roszczyk, Poznań	100,—
		J. Brommer, Tulce	5,—	Z. Mikulski, Chwałkowice	100,—
		W. Basińska, Rosochatka	2,—	Kan. Prymasa Polski, Urząd par.	20,—
		E. Furmaniak, Poznań	5,—	Trembowia od A. J.	20,—
		M. Pawełka, Kepno	7,—		
		W. Ciszewski, Poznań	150,—		
		Myssak, Poznań	5,—		
		J. Breneczówna, Poznań	5,—		

Konto P. K. O. 207 470. — Sekretariat Al. Marcinkowskiego. 21

Sprzedaż Kurjera Poznańskiego

Riwierze Francuskiej

uskutecznia

Polskie Biuro Podróży „Francopol”

Nice, 14 rue Halévy

Biuro to zaopatruje w pismo nasze następujące miejscowości:

Nicea

Kioski gazetowe głównych ulic miasta

Cannes

Księgarnia Perrier, 4 rue d'Antibes

Juan-les-Pins

Księgarnia Gracias, Av. de la Gare

Monaco

Księgarnia i bis rue Grimaldi

Menton

Główny kiosk gazetowy.

„BACZ, BY TWOIM BYŁO CELEM BYĆ I ZWIERZĄT PRZYJACIELEM”

SERY

„Camembert”, „Gervais”, „Fromage de Brie”

tylko wtenczas wyborne i prawdziwe z marką ochronną

„Chłopiec w kąpielach”

wszelkie inne zaś, to tylko bezwartościowe naśladowstwa. Do nabycia w składach delikatesów i siera

Tw 6-0

W niedzielę, dnia 16 listopada r. b., o godz. 13,30 zasnął w Bogu, opatrzony Sakramentami św., w 80 roku, po pracowitem życiu, mój najdroższy mąż, nasz ukochany troskliwy ojciec, teść, szwagier i wuj, a. p.

Zygmunt Ueberle

Pogrzeb odbędzie się w środę, dnia 19 listopada r. b. o godz. 15-tej z domu żałoby. Nabożeństwo żałobne za spokój duszy odbędzie się w czwartek w kościele parafjalnym, o czym donoszą w ciężkim smutku pogrążeni

zw 26 528

Wieżnia, Król. Huta.

Osobnych umiadań nie wysyła się.

żona i dzieci.

W sobotę, dnia 15 listopada 1930 r., o godz. 13,30 zasnął w Bogu, opatrzony Sakramentami św., przeżywszy lat 86, nasz najukochańszy ojciec i dziadek, a. p.

Maciej Matuszewski

Pogrzeb odbędzie się we wtorek, dnia 18 b. m. o godz. 15,30 z kaplicy cmentarnej św. Marcina, przy ulicy Bukowskiej w Poznaniu. Nabożeństwo żałobne nazajutrz o godz. 8 rano w kościele św. Wojciecha.

W ciężkim smutku pogrążeni

Poznań, Krotoszyn, Chicago.

dzieci i wnuki.

Osobnych umiadań nie wysyła się.

zw 26527

W sobotę, 15 listopada 1930 r. o godz. 8,30 zasnął w Bogu opatrzony Sakramentami św., nasz najdroższy ojciec, teść i brat, ś. p.

Franciszek Dziurkiewicz

przeżywszy lat 72. Pogrzeb odbędzie się we wtorek, dnia 17 b. m. o godzinie 3 po poł. z kaplicy ementarza parafji Jeżyckiej.

W smutku pogrążeni
synowie, synowa i rodzina.
Poznań, ul. Mylna 36.

W niedzielę, dnia 16 listopada, o godz. 12-tej w nocy, zasnęła w Bogu, opatrzona Sakramentami św., przeżywszy lat 74, nasza najdroższa ciocia, ś. p.

Marja Werbel

z domu Sikorska

Pogrzeb odbędzie się we wtorek, dnia 18 listopada, o godzinie 15,30, z domu żałoby, o czym donoszą Krewnym i Znajomym

Antoniostwo Trąbkowie.

Gostyń, dnia 17 listopada 1930 r. nw 5 228

W niedzielę, dnia 16 b. m., rozstała się z tym światem, po długich cierpieniach, opatrzona kilkakrotnie Sakramentami św., nasza najdroższa matka, teściowa, babka, prababka i ciotka, ś. p.

z Słomińskich

Weronika Sławska

w 87 roku życia. Pogrzeb odbędzie się w środę po poł. o godz. 3,30 z domu żałoby, Wroniecka 9.

W smutku pogrążona
rodzina.

zw 26 524

Szamotuły, Bydgoszcz, Pakość, Gniezno.

W piątek, dnia 14 b. m., o godz. 11,45 wiecz. rozstała się z tym światem po krótkich, lecz ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., nasza jedyna, najukochańsza córka, siostrzenica i kuzynka, ś. p.

Zofja Smolińska

Pogrzeb odbędzie się w środę, dnia 19 b. m., o godzinie 3,30 z kościoła parafji Łazarzkiej.

W ciężkim smutku nieutuleni
rodzice i rodzina.

zw 26 523

Za serdeczne wyrazy współczucia i oddanie ostatniej przysługi memu najdroższemu mężowi i ukochanemu ojcu, ś. p.

Inż. Józefowi Nowakowi
składam Dr. Szarfowi, „Echu”, Kolegom,
Współpracownikom, Ordynacji Hr. Przygo-
dzice i wszystkim Przyjaciółom i Znajomym
gorące

podziękowanie.

zw 26 522

Zona z córkami.

Futra

spody pod futra i skóry wszelkiego roz-
daju poleca w wielkim wyborze i po
niskich cenach

JÓZEF DAWID, Poznań,
ul. Nowa 11 i ul. Wrocławska 30.
Firma chrześcijańska.

Zyto, pszenicę, owies, jęczmień i grochy

w partjach wagonowych
i barkami kupują stale

Pw 6763-46,88

Państwowe Zakłady Przemysłowo-Zbożowe

w Poznaniu - ul. Rzeczypospolitej 2.

Adres telegr.: Pezetpezet-Poznań.

Telefony: 2408, 2508, 1407, 1408.

ZASTĘPSTWO NA SAMOCHODY

bezkonkurencyjnego europejskiego samochodziku 6 cyl.
do oddania.

Charakterystyka wozu: czteroosobowa limuzyna,
z olejno-hydraulicznym hamulcem
na cztery koła,
automatyczną żaluzją do chłodnicy,
hydraulicznymi amortyzatorami,
szkłem nietłuczącym się,
ciepłomierzem itp., bogatym wypo-
sażeniem. — Zużycie około 8 litrów
benzyny na sto kilometrów.

Cena detaliczna około 1350 dolarów.

Samochód ten dzięki nadzwyczajnej konstrukcji, ekonomiczności i taniości
jest jedynym wozem, który w dzisiejszym położeniu gospodarczym obiecuje
wielki obrót i zarobek. Zgłoszenia tylko poważnych reflektantów z kap-
itałem uprasza się skierować pod W. L. do Rudolf Mosse, Gdańsk. Tw 608

RADJO APARATY i GŁOŚNIKI NORA

doskonale, proste w obsłudze i tanie tylko w firmie

Poznańskie Towarzystwo Telefonów

Poznań, ul. Piekary 16/17
(przy pasażu Apollo)
Tel. 24-80.

Bydgoszcz,
ul. Jagiellońska 67/68
Tel. 738.

Pw 6512-47,2

Nadzwyczajne Walne Zebranie

odbędzie się dnia 21. 11. 1930 r., o godz. 20-tej
w Belwederze. (Monitor Polski nr. 253 z dnia
31 października b. r.). Gastronomia, T. A. Poznań.
Pw 6512-47,2

DAIMON LATARKI ROWEROWE BATERIE

Drzewka i krzewy owocowe

róże, bzy, winorośla - poleca

A. PILIŃSKI - GÓRCZYN

Szosa okrężna obok Warowni 9 - telef. 70-06.

zw 26 519

Kino Wilsona, Łazarz,
ul. Strusia.

Cienie i światła zuchwałej młodości
O czym się nie mówi rodzicom
Początek o 5. w młodzież już o 3.
zw 26 515

Baczność!

Już od 17 listopada
wyprzedają
tapety
ze starego zapasu
po bardzo niskiej
cenie.

Zb. Walligórski
Poznań - Pocztowa 31
tylko naprzeciw poczty
zw 26 513

Kupimy
motor ropowy 6-10 P. S.
używany.

Zgłoszenia
Perek, Leszno, Głogowska 9
zw 26 520

Kino RENAISSANCE, Kantaka 8/9
Wielki podwójny program
Wieża Sing-Sing
ORAZ Pw 6521-47,2
Śmierć blagym twarzą
Ken Maynard
włącznie 18 aktów.

Szczotki

do zmiatania
do szorowania
do froterowania
do dywanów
do ubrań i włosów
do zębów i rąk
Pióra do kurzu, platy do
podłóg, wycieraczki do
nóg poleca bardzo korzy-
stnie w wielkim wyborze

Ed. Karge,

Poznań, ul. Nowa 7.
Istnieje przeszło lat 50.
Telefon 50-18.
zw 26 517

BUHAJE

rozplodowe pierwszorzędną, zdolne do skoku, ma do od-
dania Majętność Pepowo, pow. Gostyń. zw 26 521

Atelier fotograficzne

w mieście powiatowym na Górnym Śląsku, od 15 lat za-
prowadzone, dobrze prosperujące, z powodu starości zarzą-
dco za gotówkę na sprzedaż. Tylko poważne oferty w je-
zyku niemieckim do Kurjera Poznańskiego pod zw 26 531.
Niefachowców wyuczam.

Cegielnia miejska w Strzelnie
ma do oddania większą ilość cegły, wypalo-
nej w własnej cegielni miejskiej:

Ceny loco cegielnia I. kl. za 1 000 szt. 60,— zł
II. " " " " 50,— zł
III. " " " " 40,— zł

przy większych zakupach odpowiedni rabat.
Strzelno, dnia 3 listopada 1930 r.

MAGISTRAT.

dw 2036 (—) Stan. Radomski, burmistrz.

KONKURS

na kierownika rzeźni i rewizora mięsa

miasta Miłosławia z poborami grupy XIII.

Warunki:

1. Wykształcenie fachowe.
2. Obywatelstwo polskie.

Podania z odpisami świadectw oraz własnoręcznie pisany życiorys należy nadesłać do Magistratu w Miłosławiu do dnia 25 listopada 1930 roku.

Inwalidzi wojenni i b. wojskowi mają pierwszeństwo.

Burmistrz Kochanowski.

Napisowe słowo (tłusto) 30 groszy, każde dalsze słowo 20 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-lamowy milimetr 60 groszy

Znak oferty (na przykład: z 18924, n 2735, d 1790
i t. d. = 1 słowo.
Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

1 SPRZEDAŻE

Skrzydło
wiedeńskie sprzedam tanio. —
Wielkie Garbary 36, Steinmetz.
zdw 40 148

W mieście
powiatowemu, liczącemu około 8.000
mieszkańców jest do sprzedania
nieruchomość przy ul. Pryncypalnej
z całkowitem urządzeniem
rzeźniarskim i składem war-
stwowym maszynami z mecha-
nizmem zapędem na dogodnych
warunkach spłaty. Zgłoszenia
przyjmuje Bank Ludowy w
Grodzisku. zdw 39 138

4 000 zł
na I. hipotekę 15% na gospodar-
stwo przy Poznaniu oddam zaraz.
Oferty Kurjer zdw 40 476

Kolonjalka
duża, bez konkurencji, duży po-
kój kuchnia, poważywym reflek-
tantom korzystnie. Adres Kurjer
zdw 40 484

Psięgo łuszczy
kilka litrów sprzedam. Brama
Dębńska, Park Rozrywkowy.
zdw 40 469

Gramofony
płyty, mechanizmy
Sprzedaję po najniższych cenach
Feliks Bał, Woźna 12.
Pw 6029, 30-57 452/3

Elegancka Pani
dobiera pończochy tylko u Kala-
majskego. Pw 6 808-44,256

Antyki
wielki wybór m. in. używane rze-
czy. Pocztowa 22, skład
Pw 5 955-57 394

Futro
męskie używane opasy tanio
sprzedam. Adres wskazuje Kurjer
zdw 39 381

Restauracje
z kolonjalką, 32 morgi prywatne
bez konkurencji sprzedam właścici-
delowi za 30.000. Zgłoszenia Kurjer
zdw 40 194

Wóz
berliński do miasta bardzo dobry
na sprzedaż. Dębica, Poludnio-
wa 4. zdw 40 238

Zakopane
Biuro J. Kubińskiego sprzedam
wille nowa, 27 pokoi, za 130.000
złoty na spłatę na 6 lat.
zdw 39 134

Sprzedam
w ruchliwym mieście 2 budynki
mieszkalne, warsztaty ślusarski z
narzędziami, zabudownie gospo-
darcze tanio. Zgłoszenia Kurjer
np 5 213

Meble
po znacznie niższych cenach po-
leca Pluciński, Woźna 7.
zdw 40 179

Mikroskop
używany korzystnie sprzedam.
Zgłoszenia Bednarek, Marcelego
Mottego 1. II. zdw 39 889

Stary Rynek 85
narożnik Rynkowej
poleca modne welwety
na kapelusze 4.50, 5.80, 6.70 zł
m. in. Pierwszorzędne gatunki
Lindener na sukni i okrycia we-
szystkich kolorach 9.50, 10, 12,
16, 24, 27, 31 zł metr.
Pw 6 262-45,13

Futra
damskie i męskie we wszystkich
gatunkach najnowsze modele
poleca korzystnie W. Królikie-
wicz, Magazyn Futur, Poznań,
Podgórska 6. Pw 6289-37,24

Sypialnie
jadłalnie pokoje meble saloniki,
obrazy, biurka, kanapy, kuchnie
i t. d. odda tanio Poznański Dom
Komisowy, Dominikańska 3, te-
lefon 21-26. Pw 6527-45,150

Sprzedam zakład
tryzjerski damsko-męski z kilka-
nastu obsługami pierwszorzędnie
urządzone i od kilkunastu lat do-
brze zaprowadzony na G. Śląsku
w bardzo miłym położeniu z po-
trzebą 75.000 zł. Mieszkanie do
dyspozycji. Zgłoszenia do Kurje-
ra zdw 40 270

Rzeźnictwo
w mieście powiatowemu na bar-
dzo dogodnych warunkach i kom-
pletnym urządzeniem sprzedam
odstąpienia. Zgłoszenia do Ku-
rjera zdw 40 379

Panowie

Kamizelki, swetry, pulowery, re-
kawiczki, trykoty najtaniej u
Kalamajskiego. Pw 6 809-44,257

Dubeltówkę
dwunastkę, fabrykatu niemiec-
kiego, w bardzo dobrym stan-
ie korzystnie sprzedam Wuka-
nizator, 3 Maja 7. zdw 40 275

Dorożkę
samochodową z koncesją sprze-
dam. Oferty Kurjer zdw 40 322

Nowy
kożuch sprzedam dla szofera. —
Franciszek Świątkiewicz, Wały
Królowej Jadwigi 5, parter.
zdw 40 271

Kolonjalkę
z meblem i większym mieszka-
niem sprzedam. Gdzie? wskaze
Kurjer zdw 40 301

Łóżecko
tanio. Prusa 2. II. piętro.
zdw 40 335

Ślub-
ne prezenty, jak wyroby czyste
srebrne, czyste alpakowe, czy-
sto mosiężne, czyste porcelany,
czyste szkła, czyste majoliki
kupuje się jedynie tanio wprost
Hurtowni Porcelany, Wroniecka
24, podwórze. zdw 40 349

Maszynę
damską Singera i kuśnierską
sprzedam Warsztat Mechaniczny,
Kraszewskiego 5. zdw 40 387/8

Maszynę
damską tanio sprzedam. Konop-
nickiej 16, Styśiak. zdw 40 393/4

Płaszcz damski
Każda Pani oszczędzi
dużo pieniędzy kupu-
jąc płaszcz damski
wprost w fabryce kon-
fekcji damskiej W.
Kowalski i Ska. Po-
znań Wielkie Garba-
ry 22. Pw 6726-57,600

Pianino
krzyżowe 1.300 sprzedam. Gode-
rski, Dąbrowskiego 79. zdw 40 409

Pinczer
odchowany (suczka), Kozia 19
IV., podwórze, lewo. zdw 40 352

Regulator
dobry tanio sprzedam. Nowicka,
Strzałowa 7, III., szeroka brama.
zdw 40 397

Kolonjalka
towarem, mieszkaniem 3.800 Ra-
taczak, św. Marcin 11. zdw 40 339

Skład
kolonialno - delikatesowy w Po-
znaniu z koncesją na bardzo ko-
rzystnych warunkach, z towa-
rem lub bez zaraz na sprzedaż.
Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdw 40 362

Pinczer
rasowy na sprzedaż. Marszałka
Focha 96, fryzjer. zdw 40 376

Dom
nowy, pokój, kuchnia, ogród
sprzedam zaraz 5.000 zł, wpłaty
3.000. Waruszeński, Ławica dwo-
rzec pod Poznaniem. zdw 40 372

Pianino
krzyżowe. Woźna 10, podwórze,
prawo, III. zdw 40 374

Skład
żywnościowy wprost od właścici-
ela zaraz do nabycia. Zgłosze-
nia: Nowakowski, Główna, Na-
dolin 7. zdw 40 365

Samochód
limuzyna 6-osobowa, „Berliet”,
gotowa do jazdy, bardzo tanio od-
da Poznański Dom Komisowy,
Dominikańska 3, Telefon 21-26.
Pw 6 814-46,131

Parcela
korzystnie do nabycia w Strze-
żynku przy placu wyścigowym
Ławica, St. Aksamit. jw 5 061

Na zimę
Ciepłe trykoty zimowe poleca po
cenach najniższych Kalamajski.
Pw 6 810-44,258

Skład
kolonialny, towarów krótkich,
dobrze zaprowadzony, sprzeda-
ż „Krakus”, Poznań, Pocztowa 30.
zdw 40 450

Kilka parcel
w Puszczykowie jeszcze na
sprzedaż (3 minuty od dworca).
Cena korzystna. Oferty Kurjer
zdw 40 424 lub telefon 1200.

2. K. 9/30-8. PRZETARG PRZYMUSOWY. Nierucho-
mość położona w Ślepuchowie i w chwili uczynienia
wzmianki o przetargu zapisana w księdze gruntowej Śle-
puchowo tom I karta 22 na imię rolnika Ottona Fischera
w Ślepuchowie, zostanie w drodze egzekucji dnia 17 stycz-
nia 1931 r. o godzinie 9 przed poł. wystawiona na prze-
targ w niżej oznaczonym Sądzie, pokój nr. 5. Nierucho-
mość składa się z domu mieszkalnego, z budynków gospo-
darczych, z ogrodu, roli, łąki, obszar jej wynosi 19.77.40 ha,
czysty dochód 98.28 talarów, wartość użytkowa budynków
150 mk. Art. matrykuly 9, nr. 17 księgi podatku budyn-
kowego. Wzmiankę o przetargu zapisano w księdze grun-
towej dnia 17 sierpnia 1930 r. Oborniki, dnia 24 paź-
dziernika 1930 r. Sąd Powiatowy. nw 4 852

OBWIESZCZENIE. W rejestrze handlowym B. Sądu
Powiatowego w Śremie zapisano pod nr. 6 odnośnie do
Wielkopolskiej Garbarni w Śremie, Towarzystwa z ogra-
niczoną poręką, że Stanisław Łochowski ze stanowiska
zastępcy kierownika ustąpił. Śrem, dnia 15 stycznia
1930 r. Sąd Powiatowy. nw 4 853

LICYTACJA PRZYMUSOWA

W czwartek, dnia 20 listopada b. r. o godz. 12-tej przy
ul. Gnieźnieńskiej 47, Poznań-Główna, odbędzie się sprze-
daz za natychmiastową zapłatą:

1 milj. 46 tysięcy dren 1 1/2 — 8 cala I i II klasy.

Licytacja odbędzie się nieodwołalnie. nw 5 179
Poznań, dnia 10 listopada 1930 r.

MAGISTRAT XIII/4.

Ogrodnictwo

duże fachowo założone blisko Po-
znania sprzedam lub wydzierża-
wię. Zgłoszenia Kurjer zdw 39 859

Maszyna
do pisania Remington tanio. Dut-
kiewicz, Chwałszewo 70.
zdw 40 426

Puszczykowo
Parcela budowlana 3.500 m² w
najlepszym miejscu blisko dworca
sprzedam. Zgłoszenia Kurjer
zdw 40 430

Zniżka cen
nieomal na wszystkie artykuły u
Kalamajskiego. Pw 6 811-44,259

Sypialnie
używane, jasny dach i różne inne
przedmioty odda okazynie Po-
znański Dom Komisowy, Domi-
nikańska 3, Telefon 21-26.
Pw 6 812-46,127

Fortepian
skrzydło tanio na sprzedaż. Sob-
czak Kwiatowa 6 II piętro.
zdw 40 442

5 KUPNA

Kocioł Parowy
mały 3-6 atm. najchętniej sto-
jący, używany, w dobrym stanie
kupi inż. Czesław Gottschalk Spo-
kojna 12, tel. 6258. zdw 40 130

Kasę
rejestracyjną kupię Kowalski.
Gniezno, Mikołaja 3 zdpw 40 290

Pianino
do ćwiczeń również reparacji
wymagające kupię. Oferty cena
Kurjer zdw 40 326

Kupię
kamienicę w Poznaniu przy
wpłacie 35 tysięcy. Oferty Ku-
rjer zdw 40 299

Półcieńzarówkę
samochodową używaną kupię.
Cena, oferty Kurjer zdw 40 330

Maszynę
pisania dobra kupię. Oferty Ku-
rjer zdw 40 331

Kupię
wagon ziemniaków pastewnych.
Oferty Kurjer jw 5 062

Sypialnie
dębowa kupię. Poznańska 38, Ko-
smala. zdw 40 466

Baczność filatelist!
Kupuję zbiory znaczków poczt-
owych aż do największych objek-
tów. Zapłać natychmiastowa.
Upraszam o przysłanie specyf.
oraz ceny sprzedaży. Kupujący
wysłał wybory. W. N. Gliick.
Łódź, Wólczańska 222. zdw 40 478

Kupię
dorożkę samochodową koncesja
lub koncesję. Oferty Kurjer
zdw 40 429

Lisa
czarnego lub srebrnego kupię za
gotówkę. Oferty z podaniem ce-
ny Kurjer zdw 40 432

7 PIENIĄDZ

12.000
pożyczę na I hipotekę, kamienica
z pierwszorzędny interesem na
provincji. Oferty Kurjer
zdw 40 053

Tylko
szlachetnych i dobrych
serdecznie proszę!

Podajcie mi w nieszczyście dzień
bratnia przez łaskawe udzielenie
pożyczki 10—100 zł 10—20 miesie-
cy. 10% Stworzy grono osób
wielokrotnych, przynajmniej nieś-
wiebie pomoc wzajemną pomnaż-
ać. Co ciebie dziś, mnie jutro spot-
kać może? Wzajemna dyskrekcja.
Dalsze szczegóły listownie. Zau-
fania nie zawiodę, ręczę słowem
honoru. Oferty proszę Kurjer
zdpw 40 313

Poszukuję
na I hipotekę nieruchomości
miejskiej 4 do 6.000. Zgłoszenia
Kurjer zdw 5 217

Poszukuję
wspólnika z kapitałem do 10.000
zł ewentualnie z koncesją do po-
większenia interesu w śródmie-
ściu. Oferty do Kurjera
zdw 40 291

12 000 zł
na hipotekę zaraz po hipotece
Banku Gospodarstwa Krajowego
na nowo zbudowanej willi w
Bydgoszczy poszukiwane. Oferty
pod: „Wysoki procent” do „Par”.
Aleksander Marcinkowski 11 pod
57.621. Pw 6 813-57,621

Poszukuję

pożyczki na I hipotekę 100 mor-
gowego gospodarstwa. Oferty
zdw 40 276

Wypożyczę
5.000 zł. Zgłoszenia do Kurjera
zdw 40 333

Szukam
wspólnika 2-3 tysięcy. Pewna
egzystencja. Kurjer zdw 40 395

Za pożyczkę
3-5.000 zł dam stałą posadę. O-
ferty Kurjer zdw 40 445

List hipoteczny
na zł 18.500 popularnie pewny,
przed Bankiem Rolnym za pół
roku płatny z damnym sprzedam.
Zgłoszenia do Kurjera Poznań-
skiego zdw 40 457

8 DO WYNAJĘCIA

Pokój
kuchnia meblami oddam. Adres
Kurjer zdw 40 251

Mieszkanie
5 pokojowe bardzo komfortowe.
wprost od gospodarza zaraz do
wynajęcia. Czynsz 400 zł za dwa
lata zgóry. Oferty do Kurjera
Poznańskiego zdw 40 253

Mieszkania
w nowej willi 3 i 2 pokojowe z
łazienkami ulica Palacza, blisko
tramwaju wynajmę Szymański.
Niegolewskich 14. zdw 40 213

Mieszkanie
2 i 3 pokojowe w Mosinie w will-
ce do wynajęcia. Oferty Kurjer
zdpw 40 298

Mieszkanie
pokój i kuchnia, meble 1.800. —
Zgłoszenia: Sajda, Woźna 20, II.
piętro. zdw 40 348

2 pokoje
kuchnia, obięcie mebli, przy
Rynku Wildeckim. Zgłoszenia —
Szkoła 10, skład drobiu.
zdw 40 384

Dwupokojowe
komfort Mroczkowski, plac Kar-
meliński 1, skład. zdw 40 373

Do wynajęcia
wprost od gospodarza w śródmie-
ściu skład obszerny, oraz 6 pokoi
przyłączonych od 1. i 31. Zgłosze-
nia do Kurjera zdw 40 369

Mieszkanie
pokój z kuchnią, czynsz 14 zł-
tych, obięcie 200 złotych, spiesz-
nie wynajmę „Pawiln”, Mar-
szałka Focha 15. zdw 40 343/4

Mieszkanie
pięciopokojowe za dzierżawę od-
dam. Czarnecki, Ratajczaka 13.
zdw 40 451

2
pokoje i kuchnia dzierżawa zgó-
ry. Widziński, Maleckiego 15, po-
dwórze. zdw 40 431

Pięciopokojowe
mieszkanie z wielkim komfortem,
hollem, w willi, I. piętro, za zgo-
dą gospodarza zaraz do wydzier-
żawienia. Oferty Kurjer
zdw 40 480

9 SZUKA MIESZK.

Poszukuję
mieszkania w centrum 7-8 po-
kojowego wprost od gospodarza,
plac 2-3 mieszkanie gotówka rok
zgóry hipotekę. Oferty Kurjer
zdw 39 853

1-2
pokoje, kuchnia, lub dwa pokoje,
najchętniej Łazarz, poszukiwane.
Warunki gospodarza Kurjer
zdw 40 311

Poszukuję
natychmiast 2 pokoi z kuchnią.
Dzierżawa placę zgóry. Kurjer
zdw 40 305

Mieszkania
2 pokojowego z przynależnościami.
nie wyżej III. piętra poszu-
kuje. Zapłać 3-4 tysięcy zł. —
Oferty Kurjer zdw 39 685.

Bezdzietne
małżeństwo poszukuje mieszkania
1-2 pokoi wprost od gospodarza.
Łaskawe zgłoszenia prosi kiero-
wać do Kurjera zdw 40 488

10 ZAMIANA MIESZKANIA

Zamienię
2 pokoje, kuchnia, balkon elek-
tryczność, gaz, słoneczna na trzy.
Oferty pod zdw 38 994

11 POKOJE UMEBL.

Pokój
2 panom częściowo utrzymaniem.
Rzeczypospolitej 2. III. zdw 40 204

Małżeństwu
ładny, czysty z utrzymaniem, o-
biadami lub bez. Adres Kurjer
zdw 40 285

Pokój frontowy
elektryczność od 1 dla 1-2 pa-
nów do wynajęcia. Marszałka
Focha 41. II. lewo. zdw 40 282

Ładnie
umeblowany, czysty pokój wynaj-
mie 1 lub 2 lepszym panom, e-
wentualnie z utrzymaniem „Skar-
bowa 21, oficyna, I. wchód, II.
lewo. zdw 40 296

Elegancki
pokój frontowy przy Placu Wol-
ności, I. piętro, całodziennym u-
trzymaniem lub bez wynajmę
lepszej pani od 1. 12. 30. Adres
Kurjer zdw 40 272

Pokój
umeblowany wolny osobne wej-
ście, elektryka 50 zł. Wierzbie-
cice 14. m. 14. zdw 40 325

Pokój
dla małżeństwa z używaniem ku-
chni zaraz. Adres Kurjer
zdw 40 323

Czysty
frontowy ładnie umeblowany po-
kój osobne wejście spokojnemu
solidnemu panu na stanowisku
zaraz wydzierżawie. Piekary 12,
I. piętro. zdw 40 327

Pokój
inteligentnej pani. Wały Ja-
na 9, IV., narożnik Fredry.
zdw 40 309

Pokój
do wynajęcia. Samolińska, Mo-
stowa 3, IV. piętro. zdw 40 308

Pokój
dla pani zaraz, elektryczność. —
Kochanowski 23, wysoki par-
ter, prawo. zdw 40 306

Pokój
frontowy, czysty, inteligentni, so-
lidni, pościel, pożądana. Wielkie
Garbary 4, I., prawo. zdw 40 340

Centrum
spokojnym, niepalącym osobom.
Ratajczaka 10, II. zdw 40 342

Pokój
wynajmę. Ceglarska, Woźna 14 b.
zdw 40 357

Pokój
utrzymaniem inteligentnym. To-
maszewska, Młyńska 13, I.
zdw 40 354

2 umeblowane
pokoje z używaniem kuchni, ła-
zienka zaraz do wynajęcia. Ru-
de, Poznańska 50, II. piętro.
zdw 40 389

Pokój
elektryka, panom, Górna Wilda
49, III., prawo. zdw 40 391

<

14 DZIERŻAWY

Dzierżawę

resztówki 560 morgowej oddam zaraz Ziemia buraczana Budynki murowane. Inwentarze kompletne. Tenuta 270 centu żyta. Pomorze. Do objęcia potrzeba 75 tysięcy zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 40 278

Gościniec

sala, kolonjalka, rzeźnictwo. do tego 2 morgi ziemi. objęcie 2.000 zł lub sprzedaż 12.000. Agencja. Długa 5. Zgłoszenia Kurjer zdw 40 382/3

Gościniec

z składem kolonijalnym względnie piekarni przyjm. w dzierżawę. Zgłoszenia Kurjer zdw 40 273/4

Warsztat

mieszkanie zaraz wydzierżawie dzielnemu kołodziejowi kowal jest. Września. Kościelna 8. Zgłoszenia Kurjer zdw 40 241-2

Okolo

40 morgi ogrodnictwa drzewami owocowymi, mieszkaniem, pod Poznaniem, zaraz do wydzierżawienia. Oferty Kurjer zdw 40 454

Piekarnia

w mieście do wydzierżawienia. Do objęcia potrzeba 1.600 zł. — Zgłoszenia Małolepszy. Zielona, poczta Obrzycko, pow. szamotulski. nw 5 230

16 OSOBISTE

Obelge

zaucona na o Stanisława Jania ka w Swarzędzu. Hote Polski dnia 2 11 br. ofam przepraszam Roman Jan-zyński Swarzędz ul. Mickiewicza 1. Zdw 39 559

Pana Zbyszka B.

prosi pani która czekała 22-go w Wielkopolsce godz 5-ta da remnie. o znak życia. Oferty Kurjer zdw 40 279

Kazio!

blagam Cie kupuj anodowe baterie wyłącznie w firmie Emka. gdyż 60 woltowe baterie kosztują tylko zł 3.50 90 woltowe 13.50. 100 woltowe 15.50 120 woltowe 18.50 150 woltowe 23 zł. Gramofony płyty aparaty fotograficzne przybory oraz radjoparty poleca najtaniej Emka właśc. Marian Włodarczyk Zakłady Radio-techniczne i Fotograficzne Poznań. Wroclawska 30. tel. 3683. Ppw 6 796-46 121

Ostrzegam

przed nabyciem dyskontem weksła na rozmaite sumy. Wystawca Biedermann, Zduny (stempel). nw 5 229

17 PODZIĘKOWANIA

Firmie K. Greger

gł. P. P. Instruktorom dziękujemy serdecznie za niezwykle pouczające i miłe, przeto bezinteresowne, lekcje fotografowania. Uczestnicy kursu od 1. — 15. 11. zdw 40 307

21 ZGUBY

Unieważniam

zagubioną książeczkę wojskową nr. 317 na nazwisko Ciszewski Adam. Pw 6 768-46.90

22 ROZMAITE

Trykoty zimowe

poleca po znacznie niższych cenach. Fabryka Bielizny. J. Schubert Wrocław 3. Pw 6 518 44.102

Chiromantka

przyjeżdżna przepowiada przyszłość, teraźniejszość, przeszłość, dobrze wroży z ręki kart. Rom. Szymańskiego 8, podwórze, parter, lewo, przy Placu Świętokrzyskim. zdw 40 449

DZISIAJ W KINIE

Apollo: „Pieśniarz Paryża”. Aurora: „Czarna Jeźdźca”. Colosseum: „Tajemnica kajuty okrętowej”. Corso: „Czerwony Korsarz”. Casino: „Pat i Patachon i czarowany dywan”. Edison: „Harold Lloyd jako Wróg Kobiet”. Harla: „Życie jest piękne”. „Garsonki i drapacze nieba”. Kapitol: „Quo Vadis”. Metropolis: „Między dwiema kobietami”. Orzeł: „W szponach chińskich rozbójników”. Odeon: „Awantury Miłosne”. Renaissance: „Więzień Sing-Sing” oraz „Śmierć bladym twarzą”. Słońce: „Republika Piratów”. Stylowe — Teatr Rewja: Wyborcy! Wybierzcie Nas! Tęcza: „Młoty węzeł” i farsa p. t. „Złoty Cielec”. Wilsona: „O czym się nie mówi rodzicom”.

Reparacje gramofonów

szybko, tanio. St. Jarosz, ul. 27 Grudnia 3. zdw 40 064

Samochód

zamienie na motocykl. Szczerkowski, Kramarska 24. zdw 40 141

Ladnie będzie

w mieszkaniu

gdzie ozdobić obrazami firmy Witold Leworski. Wrocławska 36. specjalność — oprawa obrazów. Pw 6021 43 134

Krawcowa

pierwszorzędna, dziennie 8.—. Oferty Kurjer zdw 40 314

Wózki

dziecięce używane kupuje Razer, Szewska 11. telefon 13 53. zdw 39 920

Krawcowa

na eleganckie suknie, oraz bielizny poleca się poza dom. 4 zł dziennie. Oferty Kurjer zdw 40 336

Oczka

pończochach zaciągam. Witkowska, Strzelecka 2 podwórze. zdw 40 332

Krawcowa

szyje szybko, tanio. Kramarska 27, podwórze, III. zdw 40 407

Zelówki

meskie 3.75, zelówki damskie 3.—. „Warta”, Strumykowa 1. zdw 40 444

Fortepian

czarny „Ecke” prostostanny. zamienie na pianino lub fortepian krzyżowy z metalową płytą. do placając gotówką. Zgłoszenia Kurjer zdw 40 436

Przyjmę

dziecko na wychowanie, lub na własne. Oferty Kurjer zdw 40 470

23 OŻENKI

Wiele

bogactw pań pragnie bezwzględnie wyjść zamaż za inteligentnych panów nawe bez stanowiska i majątku. Który z panów chce szybko i dobrze ożenić się niech z całym zaufaniem zwróci się do największego biura matrymonialnego. „Przyszłość” w Warszawie ul. Wesoła 58 m 1 telefon 437 60. Pw 6 239 62.588

Mrówka

Piotr Ostrow Wlkp. Kościuszki 2. Poważne partie dla pań i panów. Dyskretnie. zdw 40 108

Dyskretnie

i solidnie kojarzy małżeństwa we wszystkich sferach społecznych. największe biuro matrymonialne „Postęp”. Warszawa Senatorska 33. Na żądanie wysyłamy kilkanaście ofert do wyboru. nw 202

Wysoka

blondynka, lat 29, dla braku znajomości panów szuka ta drogą meża. Panowie na pewnych stanowiskach, najchętniej urzędnicy państwowi, zechcą złożyć swe oferty do Kurjera zdw 40 303

Dwie

szatynki z prowincji, przystojne, gospodarne, lat 23 26, pragną zapoznać panów z rzemieślników na dobrym stanowisku, celem ożenku. Oferty Kurjer zdw 40 335

Kawaler

dyrektor drukarni na prowincji, zawięz znajomość w celu matrymonialnym z panną ładną, miłą i serdeczną do lat 24. Posaz w celu założenia własnego przedsiębiorstwa pożądanym. Panie poważnie myślące zechcą swe oferty z fotografiami nadesłać do Kurjera Poznańskiego pod nw 5184

Kawaler

kupiec lat 30, na samodzielnym stanowisku, pragnie poznać odpowiednią panią w celu ożenku. Majątek pożydany, fask zgłoszenia wraz z fotografiami prosi kierować do Kurjera pod zdw 40 480. Dyskretnie zapewniona

Drogerzystka

kawaler, właściciel drogerji, lat 22, pozna pania w celu matrymonialnym. Panie o subtelnej duszy i z nieco majątkiem zechcą swe zgłoszenia kierować łącznie z fotograf. do Kurjera zdw 40 481. Pośrednictwo rodziców pożądan.

Mleczarz

lat 28, absolwent wyższych szkół, z praktyką w kraju i zagranicą, posłubi kobiecie przystojną do lat 28. Córki właścicieli mleczarni, względnie kierowników spółdzielni mleczarskich mają pierwszeństwo. Oferty (z fotografiami) proszę z całym zaufaniem składać do Kurjera Pozn. pod zdw 40 477. (Odpowiem na każdą ofertę).

24 NAUKA

Stenografia

listownie, szybko jak najdokładniej wyuczamy — gwarancja: Instytut Stenograficzny Warszawa Krczka 26. Znającym stenografię polecamy miesięcznik „Stenograf” (stenogramy — tłumaczenia). Pw 6238-62.586

English lessons

Leçons de français

M. Dolgow, ulica 3 Maja 5. m. adwokata Bernsteina zdw 39 631

Szkoła tańca

Antoszewskiego

przyjmie zgłoszenia do 12. w lekcji prywatnych. Zielona 3. Pw 6255-44.90

Akademia Tańców

prof. Wituskowski. Zgłoszenia: Ratajczaka Dom Rzemieślniczy Pw 6528 40 10

Poszukuję

studenta, któryby udzielił lekcji rachunków niższych klas. Zgłoszenia z podaniem ceny za godzinę do Kurjera zdw 40 334

Bilans

księgowość załatwiam, lekcje udzielam. Zamierzane zaprowadzenie księgowania należy wcześniej przysposobić. Kurjer zdw 40 375

Makowski - Malicka

Szkoła Tańców

Dobór Towarzystwa Św. Marcina 40 6-8 Pw 6 822-57.623

27 SZUKA PRACY

zgłoszenia do 30 słów dla poszukujących posady w tej rubryce obliczamy do jednej trzeciej cenę drobnych

5 000 zł

kaucji gotówki stawia urzędnik gospodarczy 38 lat żonaty w intensywnych majatkach 16 lat praktyki na posadę w wiekszym majątku. Oferty Kurjer zdw 39 556

Młynarz

obeznany ze ssaco gazowem motorem poszuk. je posady zaraz lub później. Kazimierz Nowak Lubasz. pow. Czarnków zdw 39 418

Rutynowany kupiec

podróżujący poszukuje zastępstwa powa-nych firm lub kie rowniczej posady. Oferty Kurjer zdw 39 711

Kino EDISON

27 Grudnia 20

BOMBA ŚMIECHU!

On... Harold Lloyd król humoru

sensacji w swej najlepszej i najweselej kreacji jako

Wróg Kobiet

zaćmiewa swem arcykomicznymi, saily śmiechu wywołującymi kawałami nie tylko

Pat & Patachona lecz i Buster Keatona

Mistrz budowy maszyn!

kilkanaście lat na kierowniczym stanowisku zagranicą i w kraju, dzielnym organizator, kalkulator, zamierzony i doświadczony precyzjonista w ogólnej budowie maszyn 40 lat, szuka odpowiedniej posady od zaraz. Łaskawe zgłoszenia pod zdw 40 366

Gospodyni

kucharka, dzielna w swym zawodzie poszukuje posady od 1. 12. na wieś. Oferty Kurjer rw 12 305

Młoda

z dobrego domu panna z językiem polsko-niemieckim oraz znajomością języka francuskiego i jomością na maszynę poszukuje posady w biurze. Wymagania skromne. Wiad. mpsie uprasza się kierować do Kurjera zdw 40 440

Praczką

uczciwa szuka prania. Oferty Kurjer zdw 40 441

Maszynistka

biegła w polskim i niemieckim, poszukuje posady. Oferty Kurjer rw 12 297

Ogrodnik

bartnik, lat 27 syn ogrodnika, z 10 letnią praktyką dobrą świadectwami, uczciwy pracowity, poszukuje stałej posady od 1. 1. lub 1. 2. 31, gdzieby mógł później pracować jako żonaty. Łaskawe oferty zdw 40 470

Rutynowana ksiązkowa

i korespondentka poszukuje zaraz posady za minimalnym wynagrodzeniem. Oferty proszę łaskawie skierować telefon 67 62. zdw 40 486

Do 800

kaucji stawia pomocnik handlowy branży żelaza na posadę ekspedienta magazyniera biurowego. Dobry fachowiec łatwo się orientujący. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 39 941

Ekspedjentka

z branży cukierniczej poszukuje jakiegokolwiek posady zaraz lub później. Miejscowość obojętna. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Pozn. pod zdw 39 415

Poszukuję

posady w firmie drzewno opałowej ewentualnie zastępstwa do sprzedaży drzewa sosnowego lub olszowego I i II klasy. Jestem dokładnie obeznany w tej branży. Łaskawe oferty Kurjer zdw 39 509

Panna

ze wsi poszukuje posady jako kelwka w lepszej restauracji. Oferty Kurjer zdw 39 893

Stenotypistka

znająca język francuski angielski, niemiecki szuka posady. Oferty Kurjer zdw 39 851

Ogrodnik

wszechstronnie obeznany w swym zawodzie specjalność kwaciarstwo wolny od wojskowej służki posady jako samodzielnego lub starszy pomocnik najchętniej na majątku od 15 1 31 lub 1. 2. Zgłoszenia Kurjer zdw 40 316

Ekspedjent

z branży blawatów i artykułów meśkich i damskich z 5-cio letnią praktyką poszukuje posady. — Oferty do Kurjera zdw 2051

Służąca

25 zł miesięcznie szuka posady Oferty Kurjer zdw 40 473

Dziewczyna

szuka posługi lub prania. Oferty Kurjer zdw 40 289

Magister

farmacji siła żeńska poszukuje praktyki w aptece. Zgłoszenia do Kurjera zdw 40 283

Starsza

pani, inteligentna, skromna, zajmnie się wszelką pracą domową u samotnej osoby lub małej rodziny. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 40 267

Panienka

skromna, uczciwa, z szkołą gospodarstwa, zna gospodarstwo domowe, szycie i robotki, w poprzedniej posadzie była jako wyrzycielka, szuka jakiegokolwiek stosownej posady. Oferty Kurjer zdw 40 310

Pielęgniarka

wyspecjalizowana do chorych poszukuje posady Poznaniu. Oferty Kurjer zdw 40 296

Dobra

krawcowa przyjmuje prace poza domem. Zboralska, Chłapowskiego 26, prawo, oficyna. Bartkowiak. zdw 40 345

Osoba starsza

szuka posady od 1. 12 lub 15. 12. z dobrem gotowaniem, prasowaniem sztywnie bielizny, zna wszelkie zagrawy. Oferty Kurjer zdw 40 329

Niania

poszukuje posady do niemowląt lub do starszych dzieci. Oferty Kurjer zdw 40 341

Praczką

poszukuje prania czysta i sumienna. Jadwiga Rogalska, Su Brama 11. zdw 40 353

Poszukuję

zdołnego solidnego podróżującego na wyroby cukernicze Oferty Kurjer zdw 40 359

Posługaczka

uczciwa poszukuje posługi. Oferty Kurjer zdw 40 346

Kucharz

cukiernik hotelowo-restauracyjny z dobrą świadectwami poszukuje posady 1. 12. Oferty Kurjer zdw 40 351

Dziewczyna

poszukuje całodziennę posady. Oferty Kurjer zdw 40 400

Krawcowa

samodzielną poleca się poza dom. Oferty Kurjer zdw 40 399

Pianistka

duet, reperturem, wolny. Kurjer Poznański zdw 40 396

Poszukuje

pracy zaraz za małym wynagrodzeniem znający dobrze wyrób świec. Zgłoszenia do Kurjera zdw 40 360

Posługaczka

uczciwa, czysta szuka posługi. Oferty Kurjer zdw 40 337

Dziewczyna

uczciwa, sumienna, młodsza szuka posady do wszelkiej pracy domowej. Oferty Kurjer zdw 40 367

Kwalifikowana

krawcowa, ostatnio w pierwszorzędnym salonie, dobrze poleconą, poszukuje posady. — Oferty Kurjer zdw 40 361

Praczką

rzetelną, czysto pierze, szuka prania. Oferty Kurjer zdw 40 371

Praczką

uczciwa szuka prania. — Oferty Kurjer zdw 40 401

Krawcowa

kilka lat praktyki, na eleganckie suknie, przeróbki, dziecięce, bielizne, przeróbki futer, poszukuje posady, może wyjechać do majątku. Oferty Kurjer zdw 40 410

Dziewczyna

uczciwa, sumienna do prac domowych z gotowaniem, z dobrą świadectwami, poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 40 415

Praczką

prasowaczka poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 40 458

Stenotypistka

biegła, obeznana książkowością, szuka posady. Zgłoszenia Kurjer zdw 40 443

Niania

inteligentna, zdrowa szuka posady w dworze. Oferty Kurjer zdw 40 460

Kobieta

młodsza, zdrowa przyjmie portjerstwo we willi. Oferty Kurjer zdw 40 459

Matka

krytycznym połączeniu prosi poznać przedsiębiorstwa posadę dla córki stenotypistki, język niemiecki słowie piśmie. Zgłoszenia Kurjer zdw 40 467

Służąca

poszukuje od zaraz posady z gotowaniem Oferty Kurjer zdw 40 412

Posługaczka

poszukuje posługi z dobrą świadectwami Oferty Kurjer zdw 40 421

Dziewczyna

młodsza z cośkolwiek gotowaniem poszukuje posady Oferty Kurjer zdw 40 422

Dziewczyna

zaufana z dobrem poleceniem poszukuje posady Oferty Kurjer zdw 40 427

Książkowa bilansistka

pisząca biegle na maszynie obeznana z wszelkimi pracami biurowymi szuka posady możliwie zaraz Oferty Kurjer zdw 40 432

28 WOLNE MIEJSCA

Dziewczyna

posazkolne uczciwe do lekkich posług domowych na cały dzień potrzebne Zgłoszenia ul. Żupańskiego 22 a. I. prawo. zdw 39 887

Uczeń

piekarski może się zgłosić zaraz. P. rowa piekarnia i cukiernia. M. Ludwiczak, Poznań. Górna Włda 115. zdw 40 240